

Міністерство економіки України

Міністерство фінансів України

Програма Розвитку ООН в Україні

**Інститут економічного прогнозування
Національної академії наук України**

Науково-дослідний економічний інститут

**Міжнародний центр перспективних
досліджень**

**Інститут економічних досліджень та
політичних консультацій**

**Державний науково-дослідний інститут
інформатизації та моделювання
економіки**

**Представництво Міжнародного
валютного фонду в Україні**

CASE Україна

Інститут еволюційної економіки

Райффайзен Банк «Аваль»

Dragon-Capital

Інвестиційний банк Concorde Capital

БАТ КБ “Південкомбанк”

ТОВ «Альфа і К»

The Bleyzer Foundation

УКРАЇНА:

перспективи розвитку

КОНСЕНСУС-ПРОГНОЗ

**Випуск 19,
IV квартал 2008 року**

УКРАЇНА: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ (КОНСЕНСУС-ПРОГНОЗ) – видання Міністерства економіки України, яке готується Департаментом економічної стратегії за сприяння Програми Розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) в рамках Проекту “Цілі Розвитку Тисячоліття - Україна” (MDGP). Публікація стане у нагоді урядовцям, фахівцям центральних та місцевих органів виконавчої влади, науковцям, представникам громадських організацій, усім, кого цікавлять питання соціально-економічного розвитку країни, макроекономічного прогнозування.

Видання підготовлено Міністерством економіки України за підсумками щоквартального семінару з макроекономічного прогнозування, який відбувся 23 жовтня 2008 року. Квартальні семінари з прогнозування мають на меті підвищення якості макроекономічних прогнозів шляхом експертного обговорення (прогнозів, поточних економічних тенденцій, результатів досліджень), досягнення консенсусу щодо перспективного бачення подальших шляхів розвитку країни та обміну інформацією між основними прогнозуючими організаціями (урядовими установами, міжнародними фінансовими організаціями, науково-дослідними інститутами, аналітичними центрами, недержавними організаціями тощо).

“Консенсус-прогноз” – це усереднене значення основних прогнозних показників економічного розвитку України, які розраховані на основі експертних оцінок учасників ‘Консенсус-прогноз’ опитування. Наведений у публікації консенсус-прогноз на 2008-2009 роки розраховано на базі матеріалів, наданих експертами Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України, Інституту економіки та прогнозування НАНУ, Науково-дослідного економічного інституту, Державного науково-дослідного інституту інформатизації та моделювання економіки, Міжнародного центру перспективних досліджень, Інституту економічних досліджень та політичних консультацій, Представництва Міжнародного валютного фонду в Україні, Компанії CASE Україна, Інституту еволюційної економіки, Райффайзен Банк Аваль, БАТ КБ “Південкомбанк”, ТОВ “Альфа і К”, Інвестиційного банку Concorde Capital, Dragon-Capital та The Bleyzer Foundation.

“Консенсус-прогноз” ґрунтується на консультаціях та дискусіях з експертами. Просимо звернути увагу на те, що всі прогнозні показники, надані учасниками семінару, не є офіційними прогнозами установ, а лише експертними оцінками фахівців.

Ми висловлюємо щирі подяку всім спеціалістам, які брали участь у цій роботі.

У підготовці випуску брали участь:

Людмила Хмелюк
Наталя Горшкова
Валерія Войтенко
Інна Ремізова
Наталія Сітнікова
Тетяна Боліла
Євген Ярмолюк

Електронна версія “Консенсус-прогноз” розміщена на офіційній Веб-сторінці Міністерства економіки України у мережі Інтернет: <http://www.me.gov.ua>. Електронна адреса: khmelyuk@me.gov.ua, vvoytenko@me.gov.ua.

Контактні телефони: (044) 253-82-77, 253-83-01

При використанні матеріалів посилання на джерело обов'язкове.

© Міністерство економіки України

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ	6
СТИСЛИЙ ОГЛЯД КОНСЕНСУС-ПРИПУЩЕНЬ	17
ПРОГНОЗ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НА 2008 РІК	20
ПРОГНОЗ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НА 2009 РІК	29
РИЗИКИ НА 2008-2009 РОКИ	38
ТАБЛИЦІ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47

Список скорочень:

БАТ	Відкрите акціонерне товариство
ВВП	Валовий внутрішній продукт
в.п.	Відсотковий пункт
Держкомстат	Державний комітет статистики України
ЄВРО-2012	Проведення фінальної частини чемпіонату Європи з футболу 2012 року
ЄС	Європейський Союз
НБУ	Національний банк України
ОПЕК	Організація країн-експортерів нафти
ПДВ	Податок на додану вартість
ПРООН	Програма Розвитку ООН
СНД	Співдружність незалежних держав
СОТ	Світова організація торгівлі
США	Сполучені Штати Америки

РЕЗЮМЕ “КОНСЕНСУС-ПРОГНОЗ” ОПИТУВАННЯ (станом на жовтень 2008 року)

Прогнозні оцінки тенденцій 2008 року

Більшість учасників “Консенсус-прогноз” семінару покращили свої очікування розвитку української економіки у 2008 році (усереднене значення темпів приросту реального ВВП збільшилось до 6,4% проти 6%, прогнозованих у червні). Хоча загалом рівень невизначеності щодо можливих результатів розвитку у 2008 році залишився високим (варіація оцінок від 4% до 7,8%). Порівняно з попереднім прогнозом зважаючи на існування ризиків щодо інвестиційної діяльності експерти в основному знизили свої оцінки щодо темпів приросту інвестицій (консенсусне значення 11,6% проти 12,2% станом на червень). В той же час, збільшено темпи приросту кінцевих споживчих витрат домогосподарств (14,2% проти 12,3% відповідно). При цьому, слід зазначити, що усереднене значення приросту реальних наявних доходів населення зменшилось до 11,7%. Тобто, на думку фахівців споживчі настрої переважатимуть і населення збільшуватиме споживання на шкоду заощадженню. Поряд з цим, зменшилось порівняно з червневим прогнозом значення індексу споживчих цін і середньорічне і у розрахунку грудень до грудня (відповідно на 0,7 та 1,1 в.п. до 24,8% та 20,4%). За час літньої дефляційної динаміки на споживчому ринку дещо скоротилися розбіжності між найбільш песимістичним та оптимістичним прогнозом по індексу споживчих цін. Максимальне зростання споживчих цін у 2008 році, за оцінками аналітиків, може становити 23,5% (грудень до грудня) проти 31,9%, очікуваних у червні. Мінімальне значення залишилось на червневому рівні (18,2%). Водночас, усереднене значення індексу цін виробників (грудень до грудня) підвищилось порівняно з червневим на 9,5 в.п. до 140,0%. Враховуючи фактичну динаміку зовнішньої торгівлі та наявний потенціал щодо збільшення обсягів експорту зернових у цьому році (за оцінками прогнозистів обсяг врожаю зернових культур може досягти 49 млн.тонн), експерти переглянули в бік підвищення оцінки експорту (на 14,1 в.п. до 39,8%). Також збільшено імпорт (на 12,4 в.п. до 45%). Має місце зменшення усередненого значення від’ємного сальдо рахунку поточних операцій (з “мінус” 6,7%, прогнозованих у червні, до “мінус” 6,3%). Експерти очікують, що притік коштів за фінансовим рахунком (насамперед завдяки прямим іноземним інвестиціям і середньо- та довгостроковим кредитам і облігаціям) за результатами року, враховуючи вже значний притік по факту, дозволить компенсувати дефіцит поточного рахунку. Консенсусний показник чистого притоку прямих іноземних інвестицій становив 10,6 млрд. дол. США. Зважаючи на зміну наприкінці року тенденцій на валютному ринку (перевищення попиту на валюту над її пропозицією) більшість учасників переглянули свої прогнозні оцінки обмінного курсу. Так, консенсусна оцінка обмінного курсу гривні до долара США на кінець року підвищена на 1,8% порівняно з попередніми оцінками до 5,05 грн./дол. США. За оцінками учасників Консенсус-прогнозу бюджет може отримати надходжень на 14,8 млрд. грн. більше запланованого обсягу, в той час, як видатки бюджету можуть перевищити запланований рівень лише на 7,5 млрд. грн., що свідчить про існування обмеження ресурсів для покриття дефіциту бюджету. Хоча, порівняно з попереднім Консенсусом експерти знизили свої прогнозні оцінки всіх основних показників бюджету: на 1,1% – номінальний обсяг доходів (до 306,1 млрд. грн. – усереднене значення), на 2% – обсяг видатків (до 316,6 млрд. грн.) та на 26,4% зменшено дефіцит бюджету (до 10,6 млрд. грн.).

Прогнозні оцінки тенденцій 2009 року

На противагу перегляду в бік підвищення консенсусної оцінки темпів приросту реального ВВП на 2008 рік, усереднене значення на 2009 рік порівняно з червневим прогнозом зменшилось на 0,2 в.п. до 5,3%. Більшість експертів вважають, що визначальним фактором економічного зростання залишиться динамічне розширення внутрішнього споживчого попиту, враховуючи подальше підвищення розмірів соціальних стандартів та гарантій. В той же час з огляду на фінансові складнощі як на світових ринках, так і на внутрішньому, роль інвестицій у забезпеченні зростання зменшиться. Як результат, усереднене значення реального приросту інвестицій порівняно з червневими оцінками зменшилось на 3,4 в.п. до 109,1%. На 4,4% порівняно з попереднім семінаром погіршена консенсусна оцінка чистого притоку обсягів прямих іноземних інвестицій на 2009 рік (до 11,1 млрд. дол. США, що лише на 4,1% вище усередненого значення на 2008 рік). Як і за прогнозами на 2008 рік, у 2009 році, на думку аналітиків, у населення будуть превалювати споживчі настрої. Консенсусна оцінка реального приросту кінцевих споживчих витрат становила 8,5% (не змінилась порівняно з червневою), приросту реальних наявних доходів населення - 9,5% (зменшилась на 0,6 в.п.). Водночас, експерти переглянули у бік збільшення свої оцінки як індексу споживчих цін, так і індексу цін виробників. Їх консенсусне значення у розрахунку грудень до грудня становило 114% проти 112,6% станом на червень та 123,8% проти 121,7% відповідно. Погіршення фахівцями зовнішньоекономічних умов на 2009 рік вплинуло на зниження порівняно з попередніми оцінками консенсусних значень темпів приросту обсягів експорту (на 1,7 в.п. до 21,3%) та імпорту товарів та послуг (на 1 в.п. до 26%). Суттєво різними залишаються прогнози балансу рахунку поточних операцій на 2009 рік. Варіація показника коливається від “мінус” 25,8 млрд. дол. США до “мінус” 7,8 млрд. дол. США, при цьому його усереднене значення навіть дещо зменшилось (на 0,2% до “мінус” 20,4 млрд. дол. США). Водночас, як і за попереднім прогнозом, консенсусне значення зведеного сальдо платіжного балансу у 2009 році, враховуючи прогнозні оцінки експертів щодо зміни обсягу резервів (порівняно з попередніми оцінками усереднене значення рівня міжнародних валютних резервів зменшилось до 34,2 млрд. дол. США проти 37,7 млрд. дол. США, очікуваного у 2008 році), буде від’ємним, у той час як на 2008 рік передбачається, що сальдо залишиться позитивним. Аналітики практично однакові в оцінках динаміки національної грошової одиниці. Відповідно до консенсус-прогнозу передбачається посилення девальваційних тенденцій на 2009 рік в умовах недостатнього припливу іноземного капіталу для покриття зростаючого дефіциту поточного рахунку платіжного балансу. Консенсусна оцінка обмінного курсу гривні до долара США на кінець 2009 рік підвищилась на 3,4% і становить 5,24 грн/дол. США.

ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ

У поточному році формування розвитку економіки відбувалось під впливом різного роду факторів. У першій половині року – це чергове підвищення ціни на імпортований природний газ, продовження інфляційних процесів у більшості країн світу, надзвичайно сприятлива зовнішньоекономічна кон'юнктура для українських експортерів, яка спостерігалась до липня. У другій – поглиблення світової фінансової кризи, відповідно поширення рецесійних процесів у більшості країн світу, зниження світових цін на окремих товарних ринках, зокрема чорних металів та нафти. Але незважаючи на всю сукупність світових та внутрішніх викликів загалом збереглась позитивна динаміка розвитку економіки.

Реальне зростання ВВП за січень-вересень становило 6,9%, приріст обсягів промислового виробництва – 5,1% (рис.1).

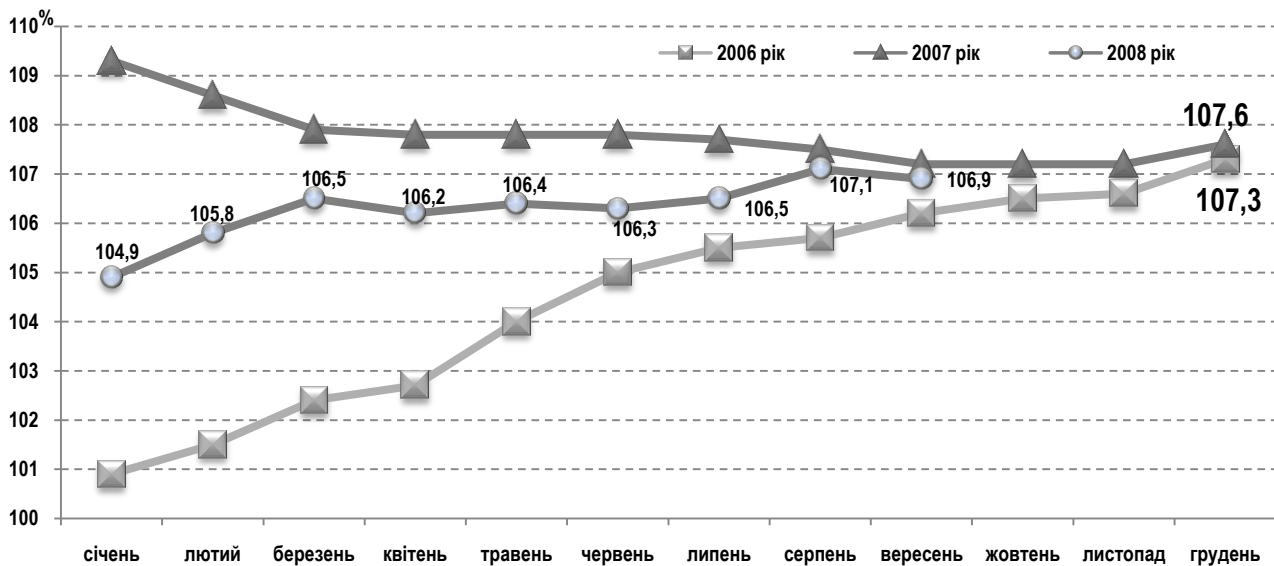

Рис. 1. Зміна реального ВВП у 2006 – січні-вересні 2008 року, % до відповідного періоду попереднього року

Впродовж 2008 року для вітчизняного промислового комплексу характерним є надзвичайно високі темпи зростання виробництва у видах діяльності, продукція яких має інвестиційне спрямування. В першу чергу, це машинобудування та виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції, темпи приросту яких за підсумками січня-вересня становили 25% та 13,2% відповідно.

Машинобудування забезпечило більше половини загального приросту (2,9 в.п.). Збільшення обсягів виробництва машин та устаткування є наслідком динамічного розширення попиту з боку вітчизняних підприємств на інвестиційну продукцію машинобудування. Зростання виробництва у галузі супроводжувалось також суттєвим збільшенням виробництва транспортних засобів та устаткування (на 35,1%), зокрема автомобілів легкових та автобусів (на 31,6% та 36,2% відповідно).

Стабільне зростання виробництва впродовж року демонстрували також підприємства з виробництва меблів (25,1%) та виробів з деревини (18,3%).

Високими темпами зростала валова додана вартість у торгівлі (за січень-вересень на 9,4%), що пов'язано із розширенням споживчого попиту населення (обсяг роздрібного товарообороту за січень-вересень збільшився на 25,1%, реальні наявні доходи населення за січень-серпень зросли на 13,4%) та сукупного попиту в економіці в цілому.

Розвиток транспорту та зв'язку (зростання валової доданої вартості за січень-вересень на 10,4%) відбувався за рахунок збільшення попиту з боку основних галузей-споживачів послуг цих видів економічної діяльності (металургії, машинобудування, хімічної промисловості та добувної промисловості) (рис. 2-4).

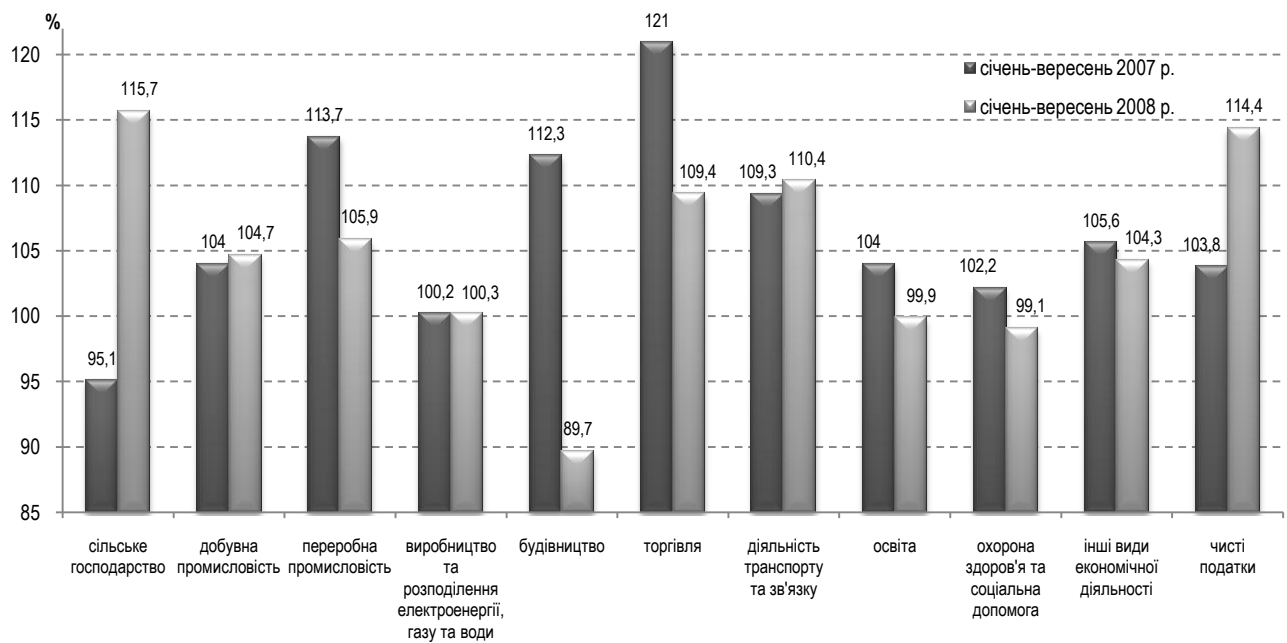

Рис. 2. Темпи зростання ВДВ за видами економічної діяльності за січень-вересень 2007-2008 років, % до відповідного періоду попереднього року

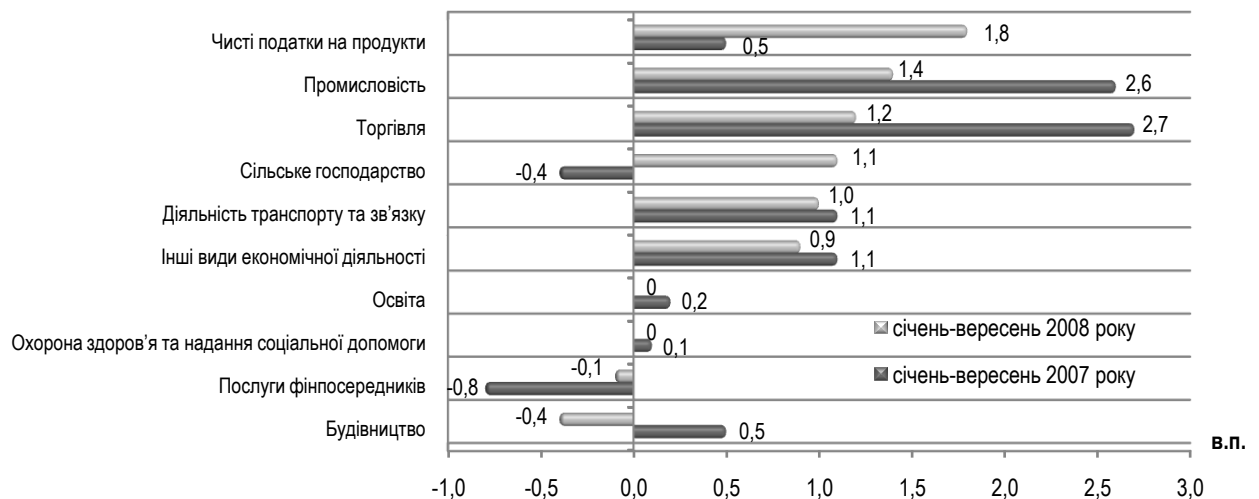

Рис. 3. Внески видів економічної діяльності до загального приросту ВВП за січень-вересень 2007-2008 років, в.п.

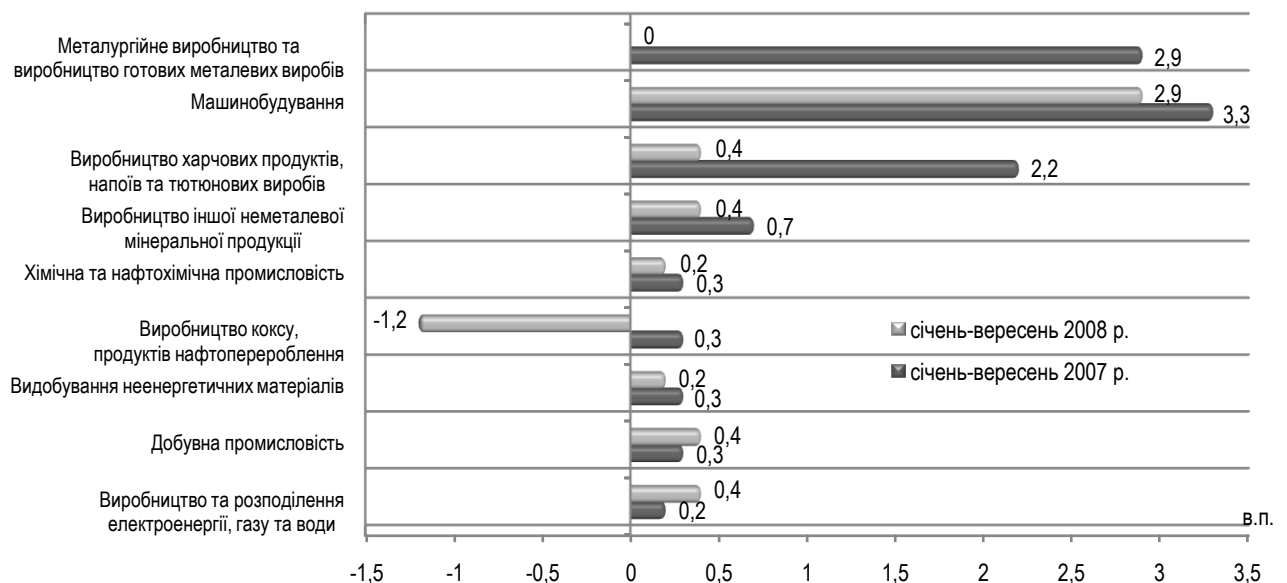

Рис. 4. Внески галузей у зростання промислового виробництва за січень-вересень 2007-2008 років, в.п.

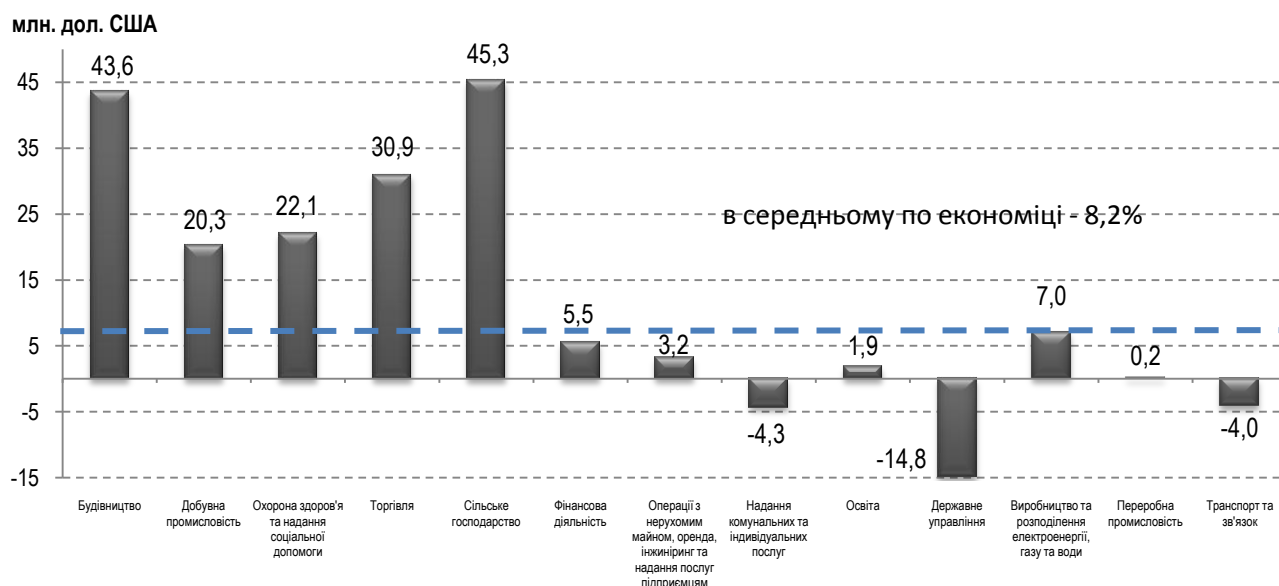

Рис. 5. Реальний приріст інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності за січень-червень 2008 року, % до відповідного періоду попереднього року

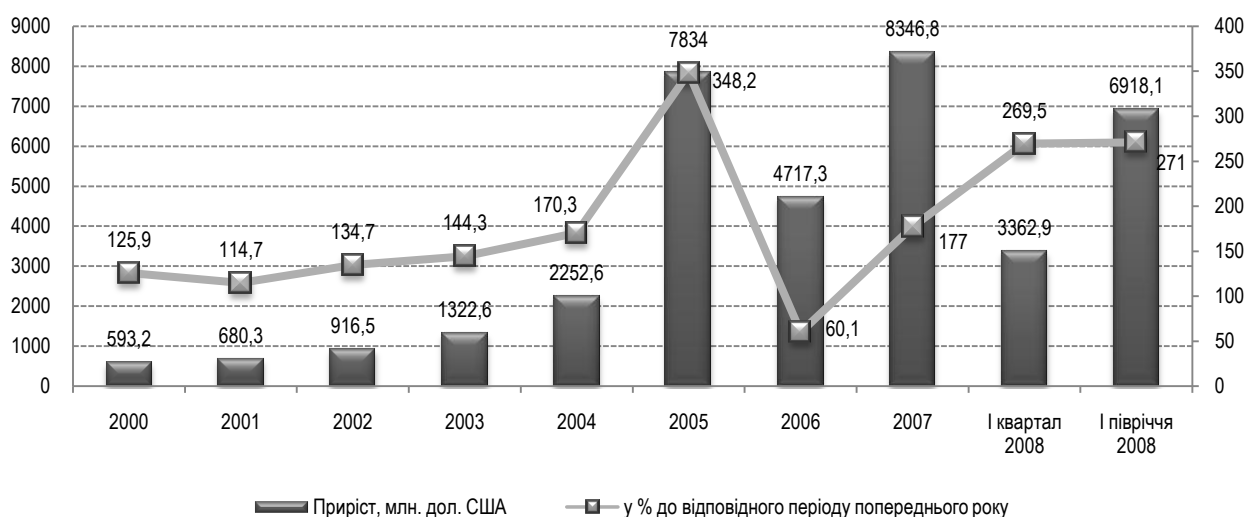

Рис. 6. Обсяг та зміна чистого приросту прямих іноземних інвестицій у 2000 - I півріччі 2008 року (дані Держкомстату), млн. дол. США та % до відповідного періоду попереднього року

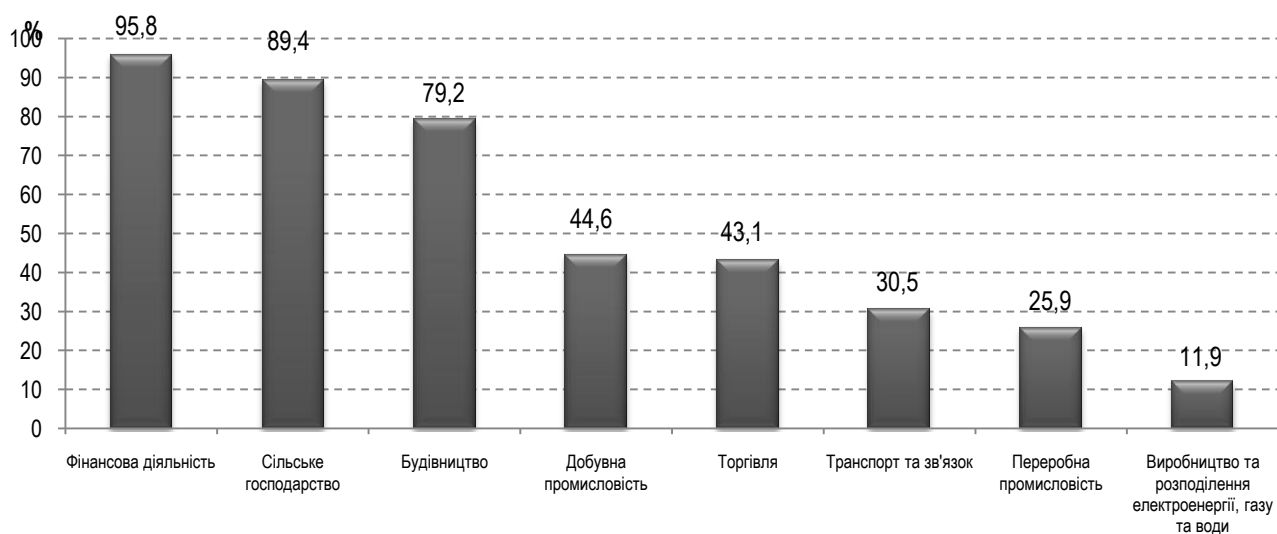

Рис. 7. Приріст прямих іноземних інвестицій за видами економічної діяльності станом на 01.07.2008 року, % до відповідного періоду попереднього року

Поряд з позитивною динамікою розвитку економіки, і не дивлячись на зовнішні цінові шоки, спостерігалось збільшення прибутковості виробництва підприємств України, чому сприяло підвищення цін виробників (у середньорічному вимірі на 37,8% на кінець вересня).

У січні-серпні підприємствами було отримано прибутку на 61,5% більше, ніж за відповідний період 2007 року в умовах збільшення частки прибуткових підприємств у загальній кількості підприємств (з 66,2% у січні-серпні 2007 року до 67,6% у січні-серпні 2008 року). Обсяг фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування на 70,8% перевищує цей показник за січень-серпень 2007 року.

Враховуючи, що прибуток є основним джерелом фінансування інвестицій, відбулось подальше розширення інвестиційних процесів, які є основою довгострокового зростання та підвищення конкурентоспроможності економіки країни. Так, за підсумками I півріччя 2008 року капітальні вкладення становили 81,6 млрд. гривень та реально збільшились на 8,2%. Частка власних коштів підприємств та організацій в фінансуванні інвестицій в основний капітал збільшилась на 0,3 в.п. до 60,5% від загального обсягу (рис. 8).

Рис. 8. Структура інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування за січень-червень 2007-2008 років, %

Все більш вагомим джерелом інвестування стають кредити. У січні-вересні їх загальний обсяг збільшився на 32,6%, у тому числі кредити, надані юридичним особам – на 32,1%. Відповідно частка кредитів у фінансуванні інвестицій зросла і становить за підсумками I півріччя 15,2% проти 14,4% у відповідному періоді 2007 року. При цьому загальний обсяг депозитів у січні-вересні збільшився на 21,4%, у тому числі депозити юридичних осіб – на 17,4%, фізичних осіб – на 24,2%.

Також, в цьому році економіка України залишалась привабливим об'єктом капіталовкладення і для іноземних інвесторів. Так, за I півріччя приріст сукупного обсягу іноземного капіталу в економіці країни становив 6918,1 млн. дол. США (за даними Держкомстату), що майже у 2,7 раза більше приросту за відповідний період попереднього року.

Найвагомішим чинником розширення внутрішнього сукупного попиту і, відповідно, стимулом розвитку, є висока споживча активність домогосподарств, динаміка якої формується під впливом дії прискореного зростання реальних наявних доходів населення (на 13,4% у січні-серпні 2008 року проти 11,5% у відповідному періоді 2007 року) (рис. 9).

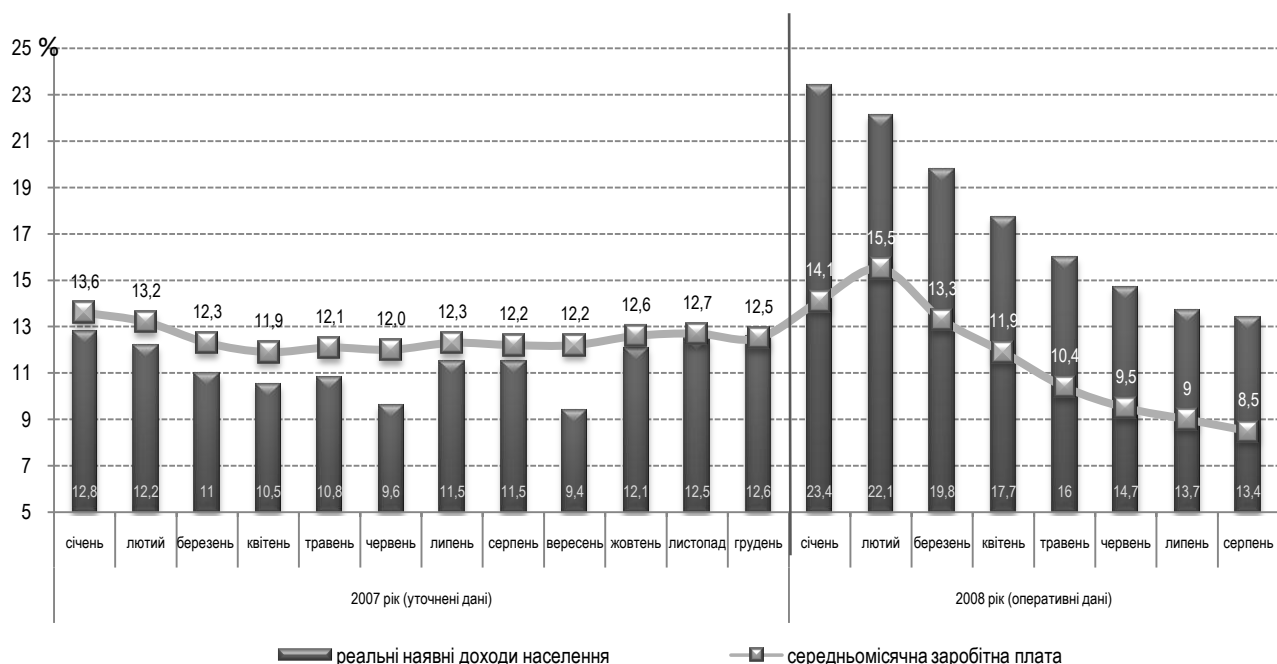

Рис. 9. Приріст реальних наявних доходів населення та середньомісячної заробітної плати у 2007 – січні-серпні 2008 року, кумулятивно, % до відповідного періоду попереднього року

Зростання доходів населення відбувалось як за рахунок динамічного зростання доходів від трудової діяльності (зростання реальної заробітної плати на 8,5% у січні-серпні), так і за рахунок збільшення соціальної допомоги та інших соціальних трансфертів, здійснення грошових компенсаційних виплат громадянам по знеціненню грошовим заощадженням, збільшення пенсій окремим категоріям громадян та стимулювання зростання зайнятості (рис. 10).

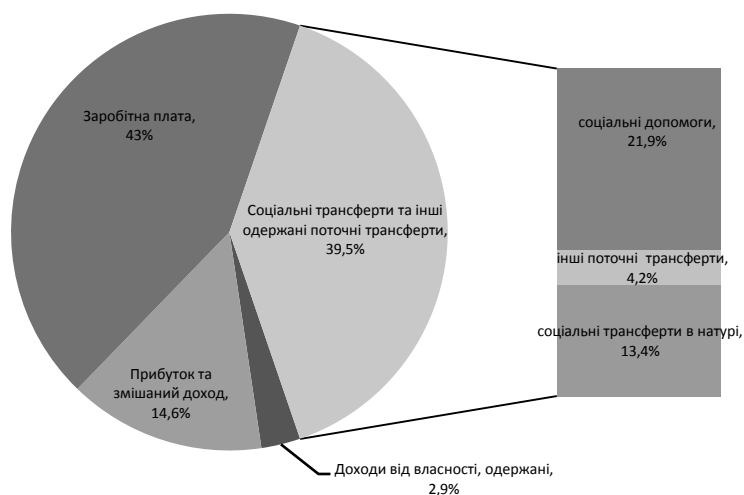

Рис. 10. Структура доходів населення України у січні-серпні 2008 року, %

Розширення споживчого попиту було доповнене посиленням експортної складової завдяки сприятливій кон'юктурі на світовому ринку, зокрема металопродукції, яка спостерігала до липня, а також збільшенню попиту на продукцію машинобудування та поживавленню темпів інвестування економіки.

Так, зростання світових цін на чорні метали, незважаючи на їх зниження у липні-вересні на 19,3%, в цілому за січень-вересень в середньому за 8 регіонами світу становило 47,7%. Як результат, за підсумками січня-липня обсягів експорту товарів (зовнішньоторговельний баланс) збільшився на 46,6%, що було забезпечено зростанням вартісних обсягів продукції металургійної промисловості (на 53,5% за січень-липень), машинобудівної промисловості (на 44,2%), агропромислового комплексу (на 45,1%), хімічної промисловості (на 31,7%) та мінеральних продуктів (на 68,7%).

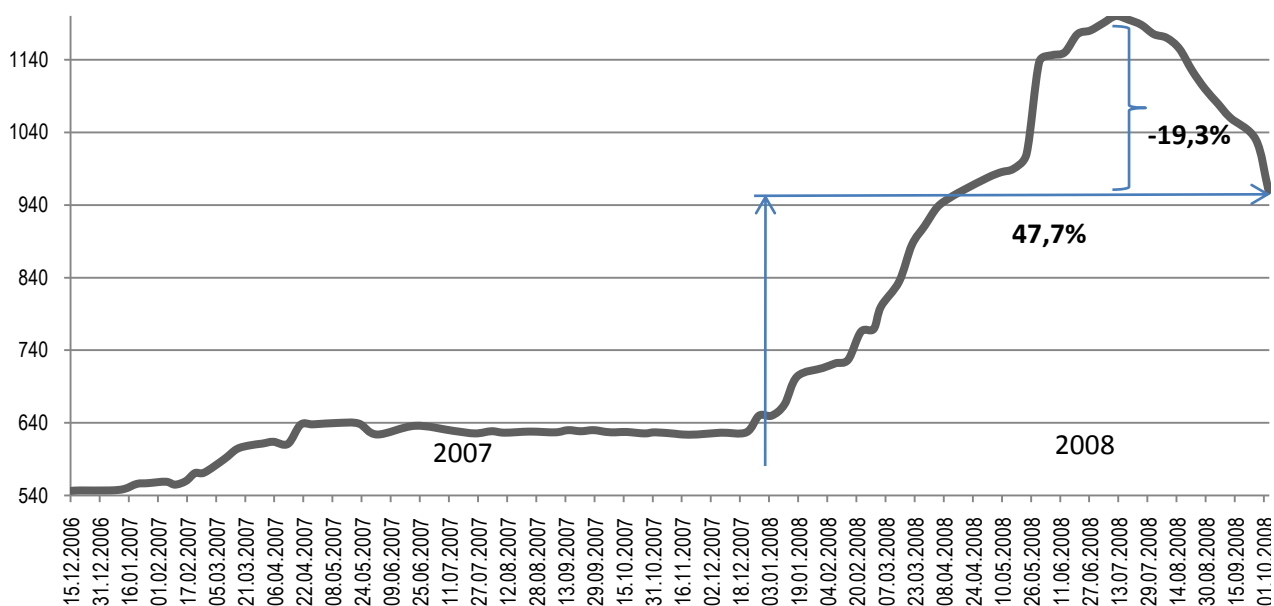

Рис. 11. Динаміка середніх цін на чорний прокат за 8 регіонами світу, дол. США за тону

У січні-серпні спостерігалось збереження високої динаміки приросту доходів бюджету (реальне зростання доходів зведеного бюджету становило 14,2%), що пов'язано зі зростанням прибутків підприємств, обсягів імпорту (вплив реалізації програми "Контрабанда-СТОП") та платоспроможного попиту населення.

Реальний приріст видатків зведеного бюджету, порівняно з січнем-серпнем 2007 року, становив 12,4%. В умовах проведення політики держави, спрямованої на поліпшення соціальних стандартів населення частка видатків соціального спрямування (освіту, охорону здоров'я, соціальний захист та соціальне забезпечення, фізичний та духовний розвиток) у структурі видатків зведеного бюджету залишалась майже на рівні попереднього року (59,4%, порівняно з 59,7% у січні-серпні 2007 року, у т.ч. видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення – 25,3 та 24,8% від загального обсягу видатків відповідно).

Профіцит зведеного бюджету у січні-серпні становив 14,4 млрд. грн., або 2,3% ВВП (рис. 12).

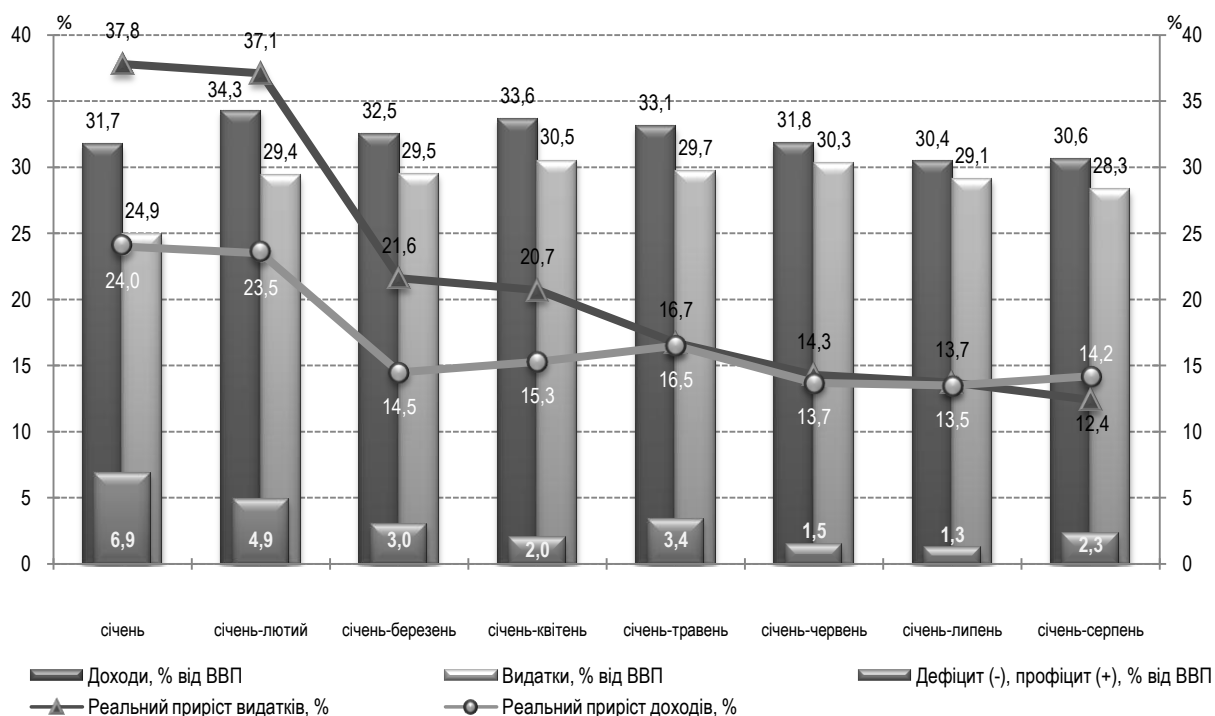

Рис. 12. Динаміка основних показників зведеного бюджету

В умовах формування позитивного сальдо платіжного балансу і відповідно надлишку пропозиції валюти у січні-вересні офіційний курс гривні відносно долара США ревальвував на 3,74% та на кінець вересня становив 4,861 грн./дол. США. Відносно євро гривня ревальвувала на 5,99% до 6,97 грн./євро, що відповідало динаміці долара до євро на міжнародних валютних ринках. Міжнародні валютні резерви протягом січня-вересня зросли на 5,1 млрд. дол. США та на кінець вересня становили 37,5 млрд. дол. США (рис. 13,14).

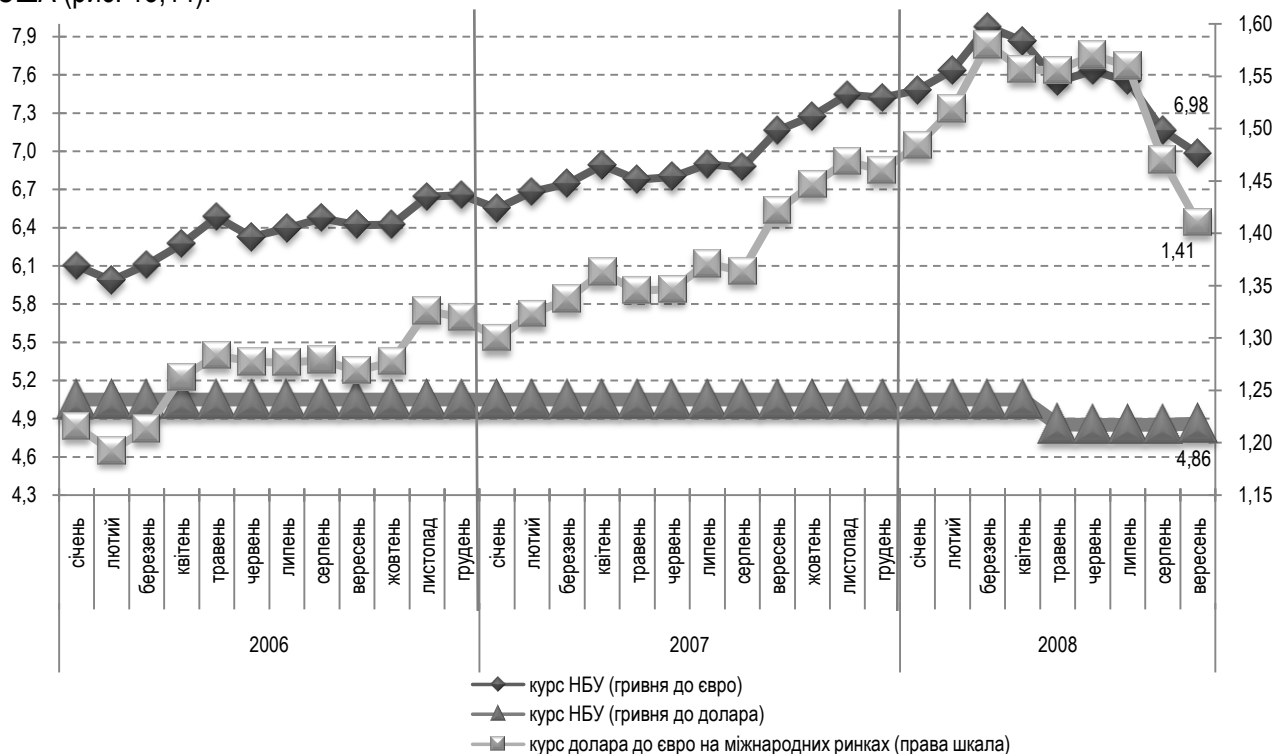

Рис. 13. Динаміка курсу гривні до долара США та до євро у 2006 – січні-вересні 2008 року

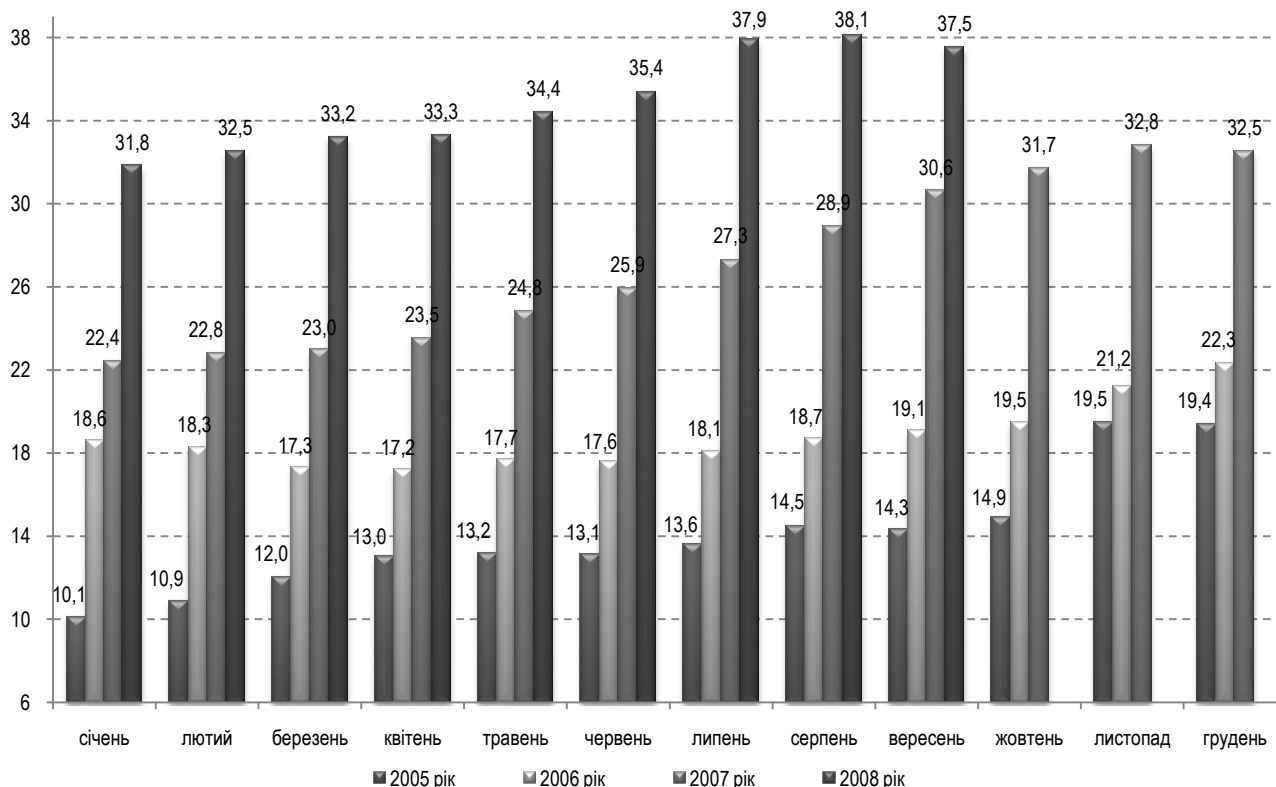

Рис. 14. Динаміка міжнародних валютних резервів у 2006 – січні-вересні 2008 року, млрд. дол. США

Поряд з цим, існують і певні проблеми, які засвідчують, що українська економіка не залишилась осторонь від світових процесів. Вона є достатньо інтегрованою у світове господарство і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголосок на внутрішніх процесах в Україні.

- Через підвищення вартості кредитів та запровадження більш жорстоких умов при їх отриманні, в тому числі іпотечного, а також постійного зростання цін на енергоносії, подорожчання вартості металоконструкцій відбулось скорочення на 2,6% обсягів будівельних робіт.
- Поглиблення світової фінансової кризи, порушення макростабільності на зовнішніх ринках вплинуло на скорочення виробництва експортоорієнтованих секторів економіки (в першу чергу, металургійного та хімічного). Враховуючи, що стратегія виробників зазначених секторів була спрямована на першочерговий пошук ніш на зовнішньому ринку при недооцінці внутрішнього, на сьогоднішній день спостерігається уповільнення зростання під дією комплексу зовнішніх «шоків». Як наслідок, приріст у хімічній промисловості за 9 місяців становив лише 2,9%, у металургійному виробництві – «мінус» 0,03%.
- У поточному році триває тенденція прискореного зростання імпорту товарів до 58,3%, внаслідок як збільшення ціни на імпортований природний газ та підвищення світової ціни на нафту, що спостерігалось до липня, так і зростаючого інвестиційного та споживчого попиту.

В умовах перевищення темпів росту імпорту над експортом від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі товарами збільшилось до 12,5 млрд. дол. США за січень-серпень проти 5,9 млрд. дол. США у відповідному періоді 2007 року. Хоча, значний приток інвестицій та кредитних ресурсів за рахунок операцій з капіталом та фінансових операцій компенсував від'ємне сальдо поточного рахунку (рис. 15).

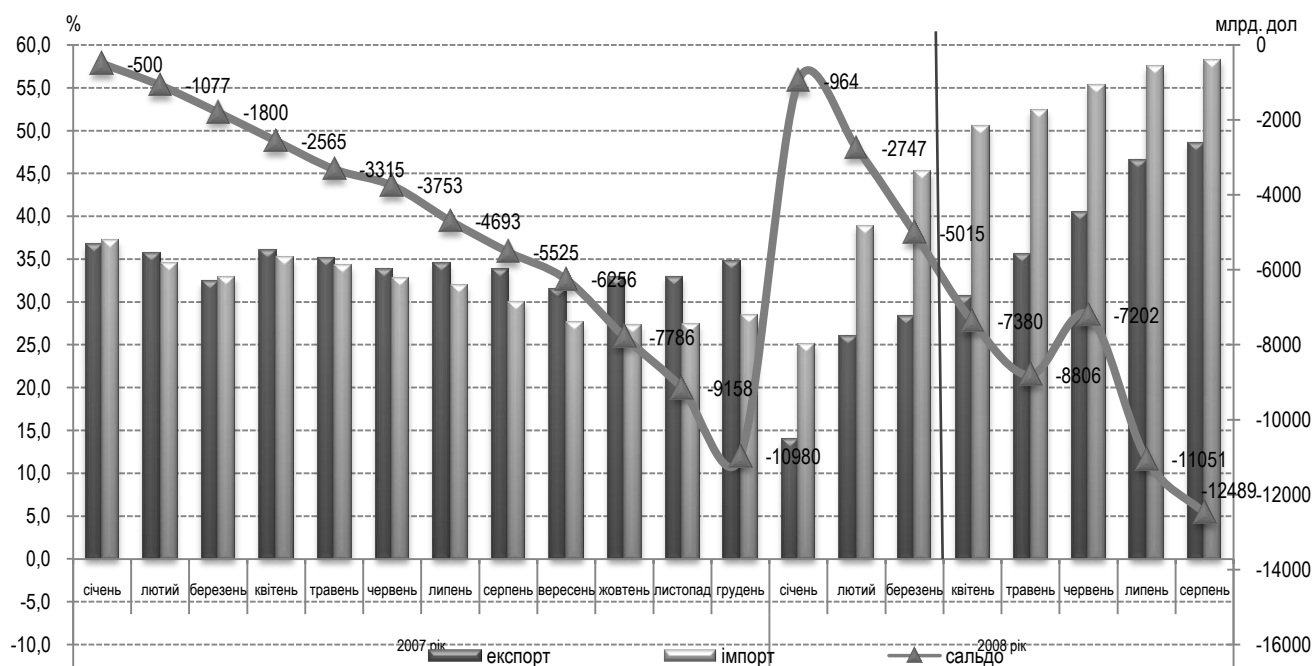

Рис. 15. Динаміка зовнішньої торгівлі товарами:

сальдо (млрд. дол. США) та темпи приросту експорту-імпорту товарів (% до відповідного періоду попереднього року)

- Найбільшим викликом, з яким довелось стикнутися Уряду, була успадкована та імпортована з зовні висока інфляція. Наслідком сплеску спекулятивного попиту на сировинні активи стало посилення енергетичної та агроінфляції у світі. Зважаючи на проходження Україною об'єктивного процесу конвергенції внутрішніх та загальносвітових цін, високу залежність від імпорту енергоносіїв, це суттєво посилювало ціновий тиск в економіці.

За підсумками січня-вересня споживчі ціни зросли на 16,1% проти 8,6% в аналогічному періоді 2007 року, а ціни виробників – на 34,0% проти 15,8% відповідно (рис. 16-18).

Високий рівень інфляції був сформований, унаслідок прискореного зростання (головним чином, упродовж I півріччя) цін на продукти харчування – на 21,8%. Їх питома вага у споживчому кошику становить понад 50%.

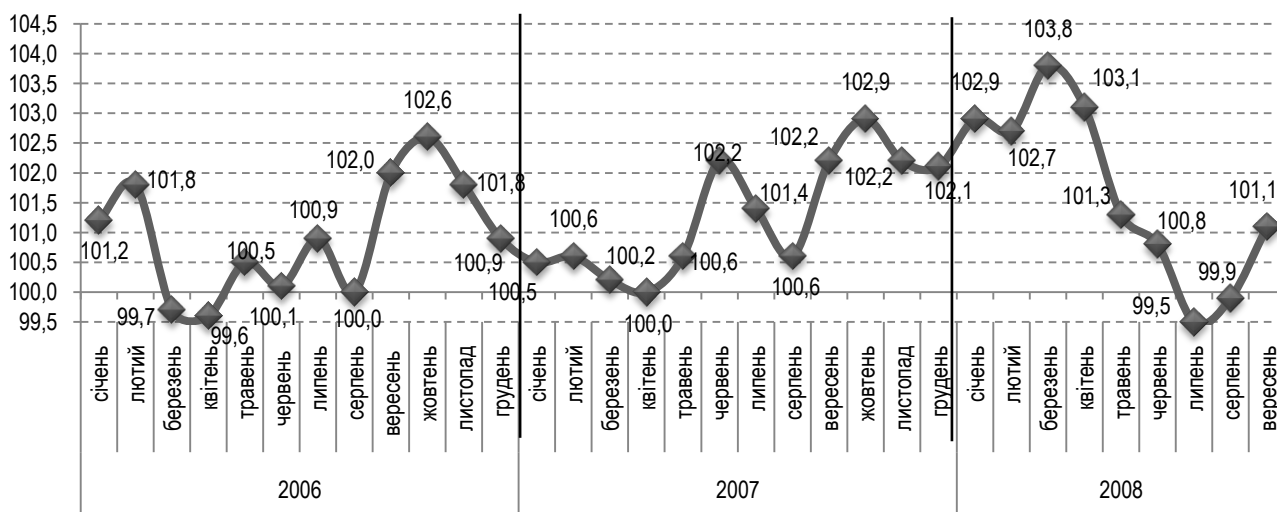

Рис. 16. Динаміка споживчих цін у 2006 – січні-вересні 2008 року, % до попереднього місяця

В цілому:

у розділі продукти харчування та безалкогольні напої відбулось зростання цін на 21,6% проти 12,7% за відповідний період 2007 року. Таке значне зростання відбулось за рахунок суттєвого зростання цін більшості продовольчих товарів. Так, значно прискорилося зростання цін на хліб та хлібопродукти (до 27,3% проти 10,6% за відповідний період минулого року), м'ясо та м'ясопродукти (до 35,5% проти 11,3%), рибу та продукти з риби (до 19,3% проти 6,7%). Крім того, відбулось зростання цін на цукор (на 11,6% проти їх зниження у січні-вересні 2007 року на 6,5%) та особливо на їстівні тваринні жири (на 77,6% проти зниження на 1,6%). В той же час, дещо меншими темпами порівняно з відповідним періодом 2007 року зросли ціни на сир і м'який сир (2,6% проти 11,7%), масло (1% проти 20,4%), молоко (0,6% проти 15,4%), фрукти (до 25,2% проти 26,9%), овочі (до 1,3% проти 22,8%). Поряд з цим відбулось здешевлення яєць (2,8% проти зростання на 18,9% за відповідний період минулого року).

у розділі житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива ціни (тарифи) за січень-вересень 2008 року зафіксовано на рівні 7,5%, що зумовлено прискоренням динаміки цін у вересні до 3,8% (0,5% у серпні та 0,9% у липні), в основному, за рахунок підвищення тарифів на природний газ для населення на 14,1% (підвищення з 1 вересня 2008 року затверджено постановою НКРЕ від 07.08.2008 № 934). В той же час, прискорилися темпи зростання цін (тарифів) на водопостачання (до 32,7% проти 11,9%), водовідведення (до 36,9% проти 11,3%) та квартирну плату (до 21% проти 20,5%). Проте, відбулося більш суттєве здешевлення гарячої води та опалення (11,2% проти 5,8% за відповідний період минулого року). Тарифи на електроенергію у січні-вересні 2008 року не змінювались.

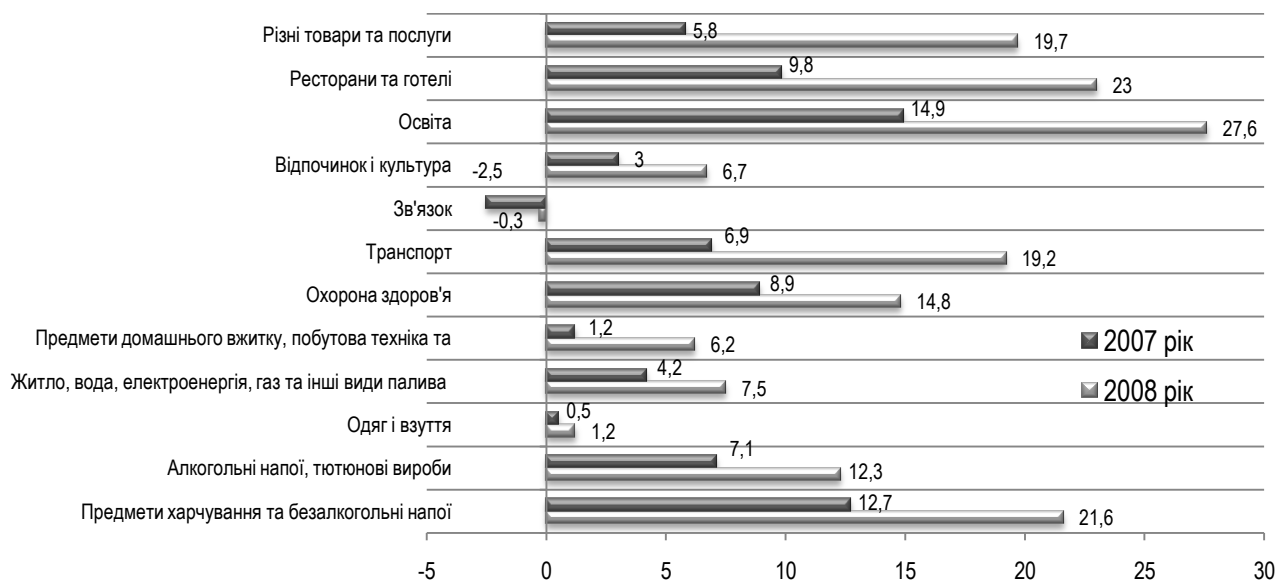

Рис. 17. Динаміка цін за основними розділами товарів та послуг у січні-вересні 2007-2008 років, % до грудня попереднього року

у розділі транспорт темпи зростання цін значно прискорились – до 19,2% проти 6,9% за відповідний період попереднього року. Така ситуація обумовлена вищою динамікою цін на паливно-мастильні матеріали (18,5% проти 16,7%) та транспортні послуги (26,9% проти 4,8% за рахунок прискореного подорожання послуг автотранспорту (29,1% проти 3%)).

Зважаючи на значну соціальну значимість інфляційних процесів вони знаходяться під пильною увагою Уряду. Крім того, завдяки здійсненим антиінфляційним заходам вдалось значно знизити динаміку цін на споживчому ринку. Так, у III кварталі поточного року спостерігався найнижчий рівень інфляції за останні 4 роки.

Вирішальний внесок у зростання споживчої інфляції здійснила інфляція витрат. Проте відбувалося також і зростання базової інфляції, яка прискорилася з другої половини 2007 року та вже п'ятий місяць поспіль перевищує індекс споживчих цін. Це є свідченням суттєвого впливу монетарних умов на формування динаміки цін.

Базова інфляція у січні-вересні становила 15,6% (внесок – 8,8 в.п.¹) порівняно з 5,9%¹ за відповідний період 2007 року, що забезпечило формування близько 55% загального зростання цін.

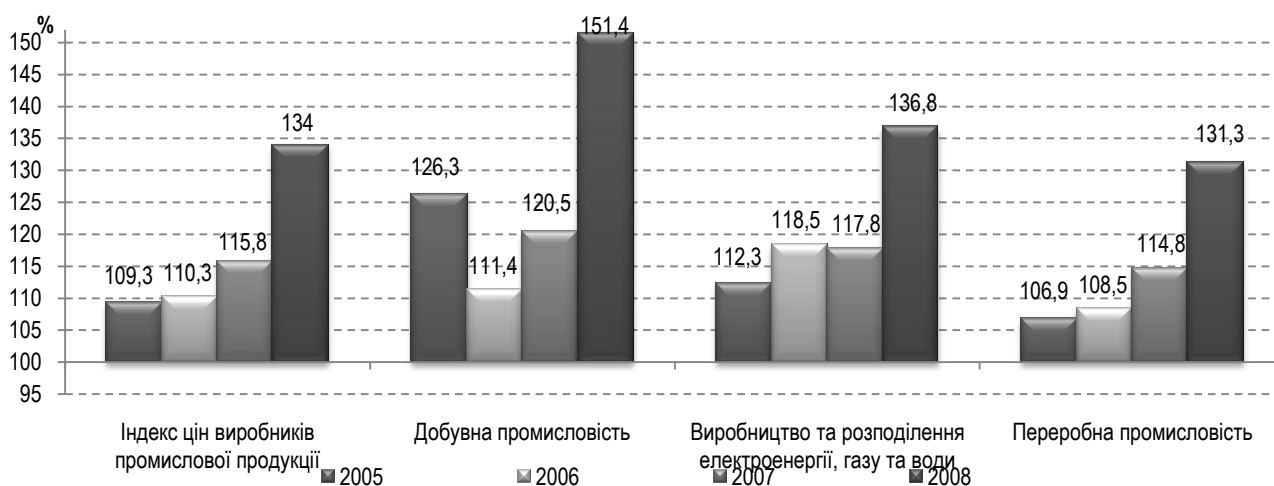

Рис. 18. Динаміка цін виробників промислової продукції у січні-вересні 2005-2008 років, % до грудня попереднього року

У січні-вересні монетарна база зросла на 20,4% (проти 31,3% у січні-вересні 2007 року) в основному через нарощування коштів на рахунках Уряду (на 3,97 млрд. грн. до 19,29 млрд. грн.). Обсяг грошової маси за січень-вересень зріс на 20,2% (проти 33,4% у січні-вересні 2007 року) (рис. 19).

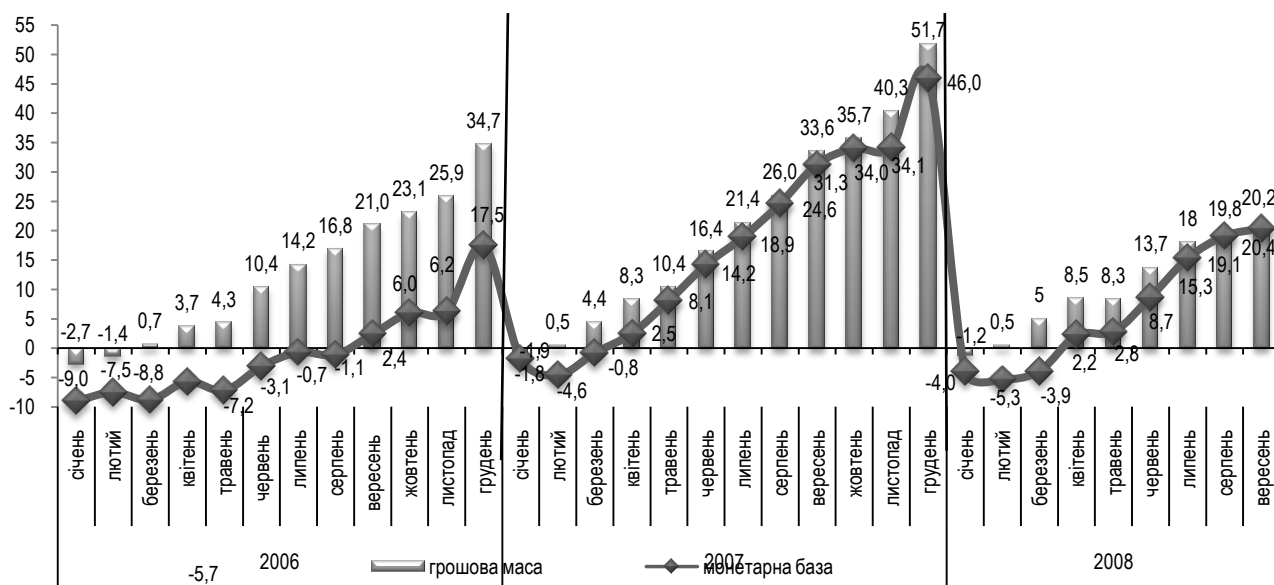

Рис. 19. Динаміка монетарної бази та грошової маси у 2006 – січні-вересні 2008 року, кумулятивно, % до відповідного періоду попереднього року

¹ Розрахунки Міністерства економіки.

- Спостерігаються структурні диспропорції банківської системи, які викликають певні занепокоєння: у зв'язку із значною часткою кредитів, що надані фізичним особам, номінованих в іноземній валюті (62,8%) – посилення курсової мінливості гривні чинитиме додаткове боргове навантаження на нехеджованих позичальників, що у подальшому може призвести до погіршення якості власних кредитних портфелів у банках;

невідповідність темпів зростання ресурсної бази банків темпам видачі кредитів посилюють негативні тенденції. Як наслідок, високі темпи зростання обсягів кредитування (за 9 місяців 2008 року – на 32% до 566 млрд. грн.) призводить до посилення ризиків ліквідності банківської системи (обсяги депозитів підприємств і населення за 9 місяців 2008 року збільшились на 21,4% до 340,1 млрд. грн.). Крім того, наприкінці липня обсяг довгострокових кредитів (понад 1 рік) склав 363,4 млрд. грн. (68,4% від загального обсягу вимог), а обсяг довгострокових депозитів – 155,1 млрд. грн. (46,8% у структурі зобов'язань).

- Продовжується зростання зовнішнього боргу. Станом на 01.07.2008 обсяг валового зовнішнього боргу України становив 100,1 млрд. дол. США (59,9% від ВВП), збільшившись з початку року на 15,5 млрд. дол. США (18,3%) проти 10,8 млрд. дол. США у відповідному періоді 2007 року (рис. 20).

Суттєвий приріст боргу відбувся у:

банківському секторі (на 7,5 млрд. дол. США, або 24,2%);

інших секторах економіки (на 7,4 млрд. дол. США, або 20,8%).

За останні 2,5 роки обсяг боргу банківського сектору зріс у 6,3 раза та станом на 01.07.2008 досяг 38,5 млрд. дол. США (38,4% від валового зовнішнього боргу та 23% від ВВП), проти 21,2 млрд. дол. США (32,5% та 17,5% відповідно) станом на 01.07.2007.

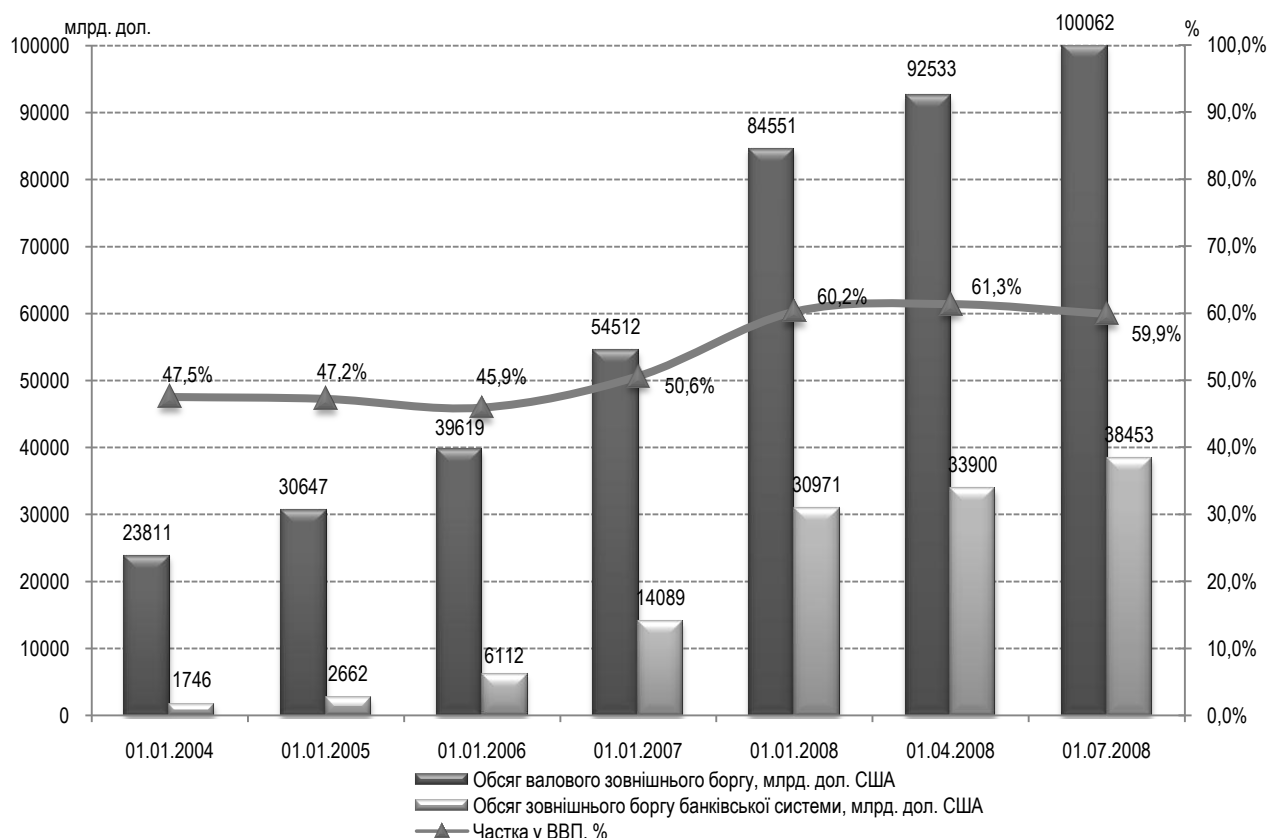

Рис. 20. Динаміка валового зовнішнього боргу та зовнішнього боргу банківської системи у 2003 – I півріччі 2008 року

СТИСЛИЙ ОГЛЯД КОНСЕНСУС-ПРИПУЩЕНЬ

Основні консенсусні припущення учасників семінару відображені у наступній таблиці.

Таблиця 1.

Консенсусні припущення макроекономічного прогнозу

	2008						2009		
	березень 2007 р.	липень 2007 р.	жовтень 2007 р.	березень 2008 р.	червень 2008 р.	жовтень 2007 р.	березень 2008 р.	червень 2008 р.	жовтень 2007 р.
ВВП, % реальної зміни:									
світовий	4,0	4,4	4,3	3,7	3,7	3,4	3,8	3,7	3,5
Росія	6,0	6,0	6,2	6,5	6,6	6,9	6,3	6,1	6,0
США	2,9	2,7	2,4	1,7	1,5	1,3	2,2	1,8	1,1
Зона євро/ЄС	2,0	2,1	2,1	1,8	1,7	1,6	1,9	1,8	1,4
Індекс споживчих цін, грудень до грудня попереднього року, %:									
світовий	102,9	х	х	103,1	104,1	104,4	103,2	103,8	103,6
Росія	107,8	107,4	107,8	108,8	109,9	113,1	107,6	108,4	110,1
США	102,6	102,5	102,4	103,0	103,5	103,8	102,8	102,9	103,2
Зона євро/ЄС	102,1	102,1	102,1	102,3	102,6	103,1	102,2	102,5	102,5
Облікова ставка НБУ, %, на кінець періоду	8,3	8,0	7,8	10,6	11,8	12,6	9,6	10,4	12,4
Обмінний курс, рубль/дол.США	26,3	25,6	24,5	22,9	23,4	24,6	22,0	22,8	24,8
Ціна на природний газ, дол. США за 1 тис. м ³	157,5	166,0	166,0	183,8	192,1	179,5	238,9	265,0	306,6
Ціни на нафту, дол.США/барель (середньорічна)	61,9	62,5	65,7	90,0	116,1	104,6	102,7	120,8	112,4
Мінімальна заробітна плата, грн. (середньозважена)	516,3	521,9	555,0	573,9	567,5	579,2	702,0	710,6	746,5
Надходження від приватизації, млн.грн.	5915	6819	8989	13091	6961	2732,6	6454	8811	7352
Врожай зернових, млн.тонн	34,9	35,3	34,2	36,7	37,9	46,7	36,5	36,6	39,7

Прогнозуючі організації-учасники семінару переглянули порівняно з попереднім Консенсус-прогнозом (червень 2008 р.) свої припущення як на 2008, так і на 2009 роки.

Економічний розвиток провідних країн світу.

У зв'язку з погіршенням ситуації на фінансових ринках у світі, а також розгортанням рецесійних процесів у більшості країн світу, аналітики дещо погіршили свої очікування щодо темпів розвитку світової економіки. Так, порівняно з червневим Консенсус-прогнозом, усереднене значення темпів розвитку світової економіки на 2008 рік знизилось з 3,7% до 3,4% (варіація значення від 2,3% до 4%), а на 2009 рік – з 3,7% до 3,5% (варіація від 2,1% до 4%). Досить значні розбіжності в оцінках учасників семінару спостерігаються щодо економічного розвитку США та країн Єврозони. Про це свідчить варіація значень темпів приросту США (0,5-2,8% у 2008 році і 0,1-2,5% у 2009 році) та Єврозони (1-3% і 0,1-2,5% відповідно). Більшість експертів припускають подальший спад активності на ринку нерухомості в умовах обмеження кредитних ресурсів, зважаючи на зниження ліквідності в системі світових фінансів. Але реалізація заходів по стабілізації ринків США та Європи дозволить з часом стабілізувати фінансові умови дії ринків. В основному експерти очікують поступове відновлення економічної активності країн світу у 2009 році. Прогнозні оцінки щодо розвитку Російської Федерації залишились досить високими. Але, порівнюючи з червневими припущеннями, слід зазначити, що на 2008 рік усереднене значення темпів приросту економіки Росії – збільшилось на 0,3 в.п. до 6,9%, в той час як на 2009 рік – дещо зменшилось на 0,1 в.п. до 6%. В цілому на 2009 рік відповідно до припущень експертів очікується уповільнення порівняно із 2008 роком зростання економіки Росії майже на 1 відсотковий пункт.

Інфляційні процеси в основних країнах світу.

Незважаючи на те, що на даний час спостерігається деяке уповільнення інфляційних процесів у більшості країн світу, у тому числі внаслідок покращення ситуації на ринку продовольства, зниження цін на окремих світових товарних ринках (зокрема, нафти та металу), більшість експертів підвищили свої прогнозні оцінки зростання споживчих цін на 2008 рік. В той же час на 2009 рік, як і у попередніх прогнозах, учасники семінару закладають тенденцію уповільнення інфляційних процесів у світі внаслідок зменшення середньорічних темпів зростання світових цін на окремих ринках (зокрема, металургійної, хімічної та сільськогосподарської продукції). Вище, ніж очікувалось раніше, прогнозується зростання цін у 2009 році лише у Росії та США, проте тенденція на уповільнення динаміки зберігається.

Динаміка цін на світовому ринку нафти.

У зв'язку з останніми тенденціями на світовому ринку нафти, а саме різким зниженням ціни з серпня поточного року, учасники семінару переглянули у бік зменшення свої припущення стосовно нафтових цін на 2008-2009 роки. Так, ціна на нафту марки Brent з рекордного значення 135,9 дол. США за барель (в середньомісячному вимірі), зафіксованому у червні, знизилась на початок жовтня на 37,6% до 84,5 дол. США за барель. Деякі з експертів очікують подальшого падіння цін на нафту у поточному році (до 80 дол. США – мінімальне значення), що, в основному, буде зумовлено поглибленням фінансової кризи та рецесійними процесами у світі. За новим консенсус-прогнозом усереднене значення на 2008 рік становить 104,6 дол. США (менше червневого консенсусного значення на 9,9%), на 2009 рік – 112,4 дол. США (на 7% менше). Щодо ситуації у 2009 році, то погляди прогнозистів поділились: деякі очікують на подальше зниження цін, інші – припускають стабілізацію ситуації на світовому ринку нафти і відновлення тенденції до зростання цін. Варіація значень коливається від 95 дол. США до 140 дол. США. Висока невизначеність щодо можливої динаміки цін на ринку нафти у 2009 році зумовлена непередбачуваністю розвитку ситуації на ринку нафти в окремих країнах-виробниках нафти (зокрема, Ірані, Іраку, Венесуелі, Нігерії) та варіантністю у перспективах зміни динаміки попиту на нафту. Основними чинниками зниження світових цін на нафту визначають посилення негативних процесів на світових фінансових ринках (зниження стійкості), очікування зростання відсоткових ставок при стабілізації або укріпленні курсу долара, а також збільшення видобутку нафти у країнах ОПЕК (зокрема, Саудівською Аравією) в умовах уповільнення зростання світової економіки. Основними факторами очікування високих світових цін на нафту, на думку деяких експертів, є: зростання світового попиту, враховуючи подальший динамічний розвиток країн Азії (зокрема, Китаю та Індії), дефіцит нафтопереробних потужностей у світі, збереження високої привабливості ф'ючерсів на нафту як фінансового інструменту, що призводить до диспропорцій у співвідношенні «попит-пропозиція-ціна» та підвищує роль спекулятивного фактору ціноутворення.

Граничний рівень ціни на імпортований природний газ.

Після невизначеності у попередньому Консенсус-прогнозі щодо можливості перегляду ціни на газ у 2008 році, у жовтні всі експерти розділили думку, що ціна на імпортований природний газ переглядатися не буде і залишиться на рівні 179,5 дол. США за тис. куб. метрів. На 2009 рік всі прогнозисти у своїх припущеннях закладають тенденцію підвищення ціни на газ, але варіація значення залишається досить значною і складає від 230 дол. США до 400 дол. США. Усереднене значення становить 307 дол. США, що більше на 15,6% порівняно з червневим прогнозом. Поряд з цим, фахівці припускають збільшення ставки за транзит природного газу територією України (з 1,7 дол. США до 2-3 дол. США за тис. куб. метрів на 100 км).

Прогнозні оцінки врожаю.

Отримання за підсумками вересня рекордного обсягу врожаю зернових культур (45,4 млн. тонн, данні Мінагрополітики, станом на 03.10.2008 р.) вплинуло на покращання експертами своїх прогнозних оцінок як на 2008, так і на 2009 рік. Прогнозний консенсус-показник на 2008 рік становить 46,7 млн. тонн (на 8,8 млн. тонн більше червневого прогнозу) з варіацією значення від 43 до 49 млн. тонн, на 2009 рік – 39,7 млн. тонн (на 3,1 млн. тонн більше попереднього прогнозу) з варіацією значення від 33 до 51 млн. тонн.

Рівень основних мінімальних державних соціальних гарантій.

В цілому учасники семінару закладають у свої прогнозні розрахунки, що рівень мінімальної заробітної плати до прожиткового мінімуму для працездатних осіб на кінець 2008 року становитиме, як і закладено у бюджеті-2008 – 90,4%, а на кінець 2009 року – 100%. Тобто, на противагу попередньому Консенсус-прогнозу всі аналітики зійшлися у погляді щодо виконання у 2009 році проголошеного ще наприкінці 2006 року² критерію по підвищенню мінімальної заробітної плати до рівня, не нижчого за прожитковий мінімум. Проте аргументи на користь такого підвищення є різними, дехто спирається на проект Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік», який на даний час знаходиться на розгляді у Верховній Раді України і передбачає виконання даного положення, а дехто вважає, що стимулом до виконання підвищених соціальних зобов'язань стане передвиборчий період (2009 рік – рік виборів Президента України). Як результат, консенсусна оцінка рівня мінімальної заробітної плати на 2008 рік порівняно з червневою збільшилась на 11,7 грн. до 579,2 грн., на 2009 рік – на 35,9 грн. до 746,5 грн.

Приватизаційні процеси.

Фактична заблокованість процесів приватизації у цьому році суттєво зменшила оптимізм експертів з цього питання. На 2008 рік більшість експертів вже не очікують на активізацію приватизації. У той же час в своїх оцінках на 2009 рік як і у попередньому Консенсус-прогнозі, учасники семінару суттєво розійшлися у поглядах. Ряд прогнозистів припускають відновлення продажу пакету акцій великих інвестиційно-привабливих державних підприємств, інші залишаються песимістами. Враховуючи прогнозні оцінки експертів, консенсус-значення надходжень від приватизації на 2008 рік становить 2,7 млрд. грн., що у 2,7 раза менше, ніж станом на червень (варіація показника від 0,5 до 15,7 млрд. грн.), на 2009 рік – 7,7 млрд. грн., що на 12,1% менше (варіація від 1 до 13,7 млрд. грн.).

Прогноз облікової ставки НБУ.

Експерти розійшлися у поглядах стосовно динаміки облікової ставки НБУ. На думку більшості прогнозистів облікова ставка, встановлена НБУ з 30.04.2008 на рівні 12% річних, до кінця 2008 року переглядатись не буде, а у 2009 році вона знизиться відповідно до динаміки уповільнення цін (до 10% – мінімальне значення). Інші, враховуючи високу інфляційну динаміку, очікують подальше підвищення облікової ставки НБУ як у 2008, так і у 2009 році (максимальне значення – 16% у 2008 році та 17% у 2009 році). Порівняно з червневими припущеннями консенсусна оцінка облікової ставки НБУ підвищилась як на 2008 (з 11,8% до 12,6%), так і на 2009 роки (з 10,4% до 12,4%).

² Закон України від 14.12.2006 № 466-V "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення мінімальної заробітної плати на рівні прожиткового мінімуму для працездатних осіб".

ПРОГНОЗ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НА 2008 РІК

До Вашої уваги пропонується консенсус-прогноз основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2008 рік (таблиці 2, 3). Це є вже шоста і остання оцінка в цьому році очікуваних результатів розвитку економіки.

Загалом всі шість консенсус-прогнозів реального зростання ВВП на 2008 рік є досить близькими і їх зміни не були суттєвими – від 6,4% до 6,0%. Протягом 2007 року експерти, зважаючи на сприятливу зовнішню кон'юнктуру, а також продемонстровану виробничим сектором достатньо високу стійкість до енергошоків, прогнозували на 2008 рік зростання у 6,4%. Вперше консенсус-прогноз погіршився на початку 2008 року з огляду на поширення світової фінансової кризи, негативну реакцію фондового ринку України, яка засвідчила про перші можливі ризики обмеження доступу до зовнішніх фінансових ресурсів, а також посилення інфляційних процесів. Червневий прогноз не був суттєво переглянутий. Проте у жовтні ми знову повернулись на вихідні позиції і консенсус-прогноз реального зростання підвищено до 6,4% (проти 6%, прогнозованих у червні (рис. 21)).

Більшість експертів покращили свої очікування враховуючи поточний стан розвитку економіки України, який характеризується збереженням високої позитивної динаміки економічного зростання (за січень-вересень темп приросту реального ВВП становив 6,9%). Хоча загалом рівень невизначеності щодо можливих результатів розвитку у 2008 році залишився високим. Варіація оцінок темпів приросту реального ВВП становить від 4% до 7,8% (станом на червень максимальне значення складало 7,3%, мінімальне – 3,7%).

Водночас, збільшено прогноз номінального ВВП (усереднене значення показника на 3,1% більше, ніж за червневими оцінками, і складає 984 млрд. грн.) внаслідок перегляду цінових параметрів (консенсусне значення дефлятора ВВП на 2008 рік становить 130,1% проти 127,3% за попередніми прогнозами) (рис. 23). Крім того, деякі експерти, на противагу червневому прогнозу, вже в 2008 році очікують, що номінальний ВВП перевищить трильйон. Так, максимальне значення номінального обсягу ВВП становить 1017,4 млрд.грн., мінімальне – 926,8 млрд.грн.

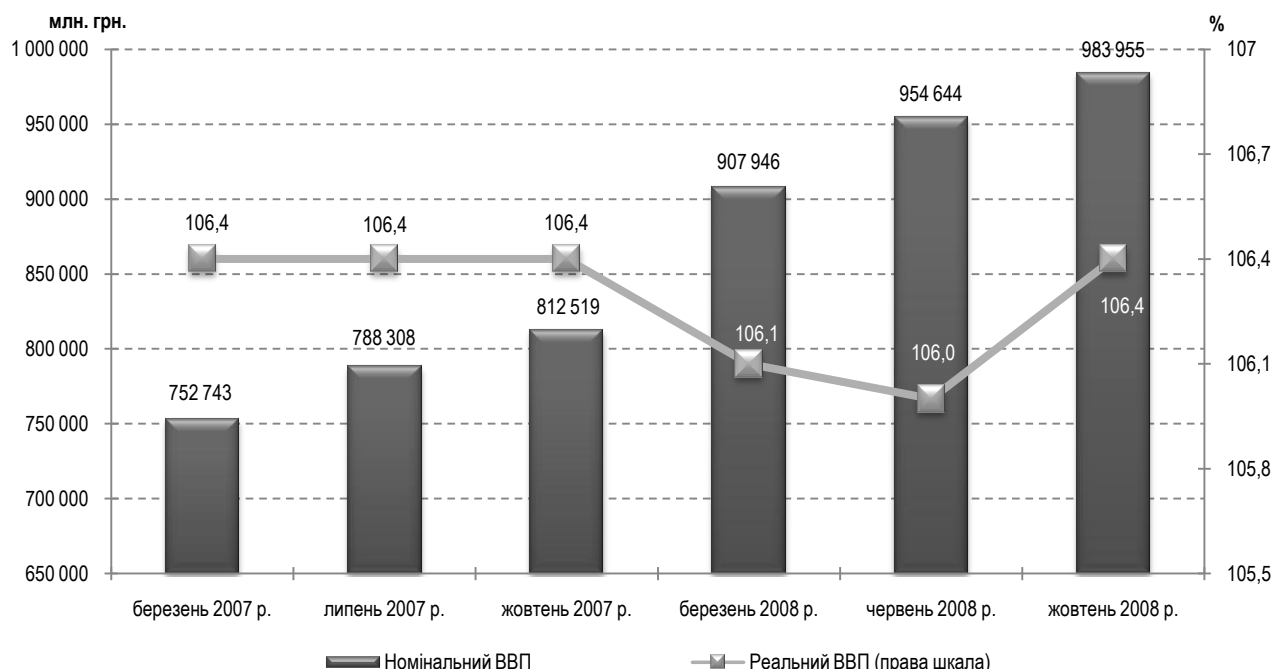

Рис. 21. Консенсус – прогноз реального та номінального ВВП у 2008 році

Ціни.

В прогнозі динаміки цін такої стабільності як в оцінках реального зростання ВВП не спостерігалось. Досить низький прогноз зростання цін на 2008 рік, що тримався експертами протягом 2007 року, вже у поточному році змінився на різко зростаючу тенденцію. Тобто інфляція залишається одним з найбільш мінливих і важкопрогнозованих показників.

Щодо останньої консенсус-оцінки, то порівняно з червневим прогнозом значення індексу споживчих цін (і середньорічне і у розрахунку грудень до грудня) зменшилось відповідно на 0,7 та 1,1 в.п. до 24,8% та 20,4%. Також в умовах літньої дефляційної динаміки на споживчому ринку дещо скоротилися розбіжності серед учасників семінару між найбільш песимістичним та оптимістичним прогнозом по індексу споживчих цін. Так, максимальне зростання цін на споживчому ринку становить 23,5% (у розрахунку грудень до грудня) проти 31,9%, які прогнозували у червні. Мінімальне значення залишилось на рівні попереднього Консенсус-прогнозу – 18,2%.

Експерти, які очікують помірного зростання цін наприкінці року, в основному, серед стримуючих факторів визначають отримання високого врожаю сільськогосподарських культур як в Україні, так і у решті світу (за припущеннями учасників семінару обсяг врожаю зернових культур досягне 49 млн.тонн). Це призведе до поступового зниження цін на сільськогосподарську продукцію. Крім того, очікується уповільнення темпів зростання кредитування фізичних осіб і відповідно стабілізація цін на ринку непродовольчих товарів; продовження падіння світових цін на нафту і, як наслідок, зниження цін на паливо-мастильні матеріали. Експерти, які прогнозують збереження високої інфляційної динаміки, припускають посилення наприкінці року дії саме прискорюючих факторів: підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги у зв'язку із початком опалювального сезону; збільшення транспортної складової у собівартості продукції, зважаючи на лаговий вплив попереднього зростання цін на енергоносії; подальше підвищення заробітної плати, що зумовить подорожчання майже всіх продовольчих та непродовольчих товарів; продовження і в цьому році практики попередніх років щодо різкого зменшення коштів на рахунках Уряду в останні місяці року, що створюватиме додатковий інфляційний тиск з боку бюджету. Втім, основним джерелом споживчої інфляції, на думку аналітиків, залишатимуться високий платоспроможний попит населення та вплив відкладеного лагового ефекту росту цін виробників (за січень-вересень індекс цін виробників промислової продукції досяг 134%).

Водночас, на противагу консенсус-прогнозу індексу споживчих цін, усереднене значення індексу цін виробників (грудень до грудня) за прогнозними оцінками учасників семінару підвищилось порівняно з червневим на 9,5 в.п. до 140,0% з варіацією показника від 126% до 145,1%. Розбіжність у кількісних показниках в основному зумовлена закладанням у прогнозні розрахунки різних припущень щодо цінової ситуації на світових ринках.

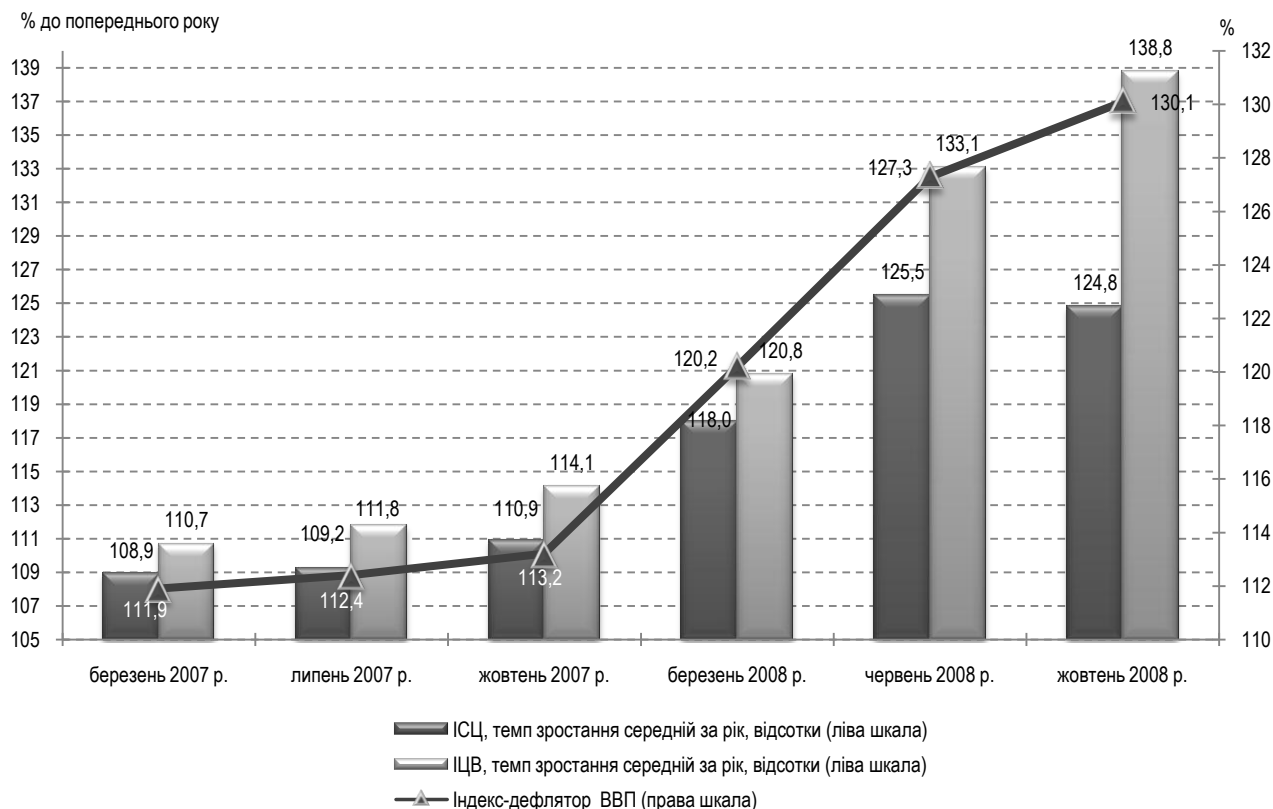

Рис. 22. Консенсус – прогноз цінових індексів на 2008 рік

Якщо розглянути зміну структурних компонент економічного зростання порівняно з попереднім консенсус-прогнозом, то експерти переглянули свій прогноз у бік підвищення ролі споживчої складової зростання в умовах зниження темпів приросту інвестицій та незначного зменшення від'ємної частки чистого експорту у ВВП (рис. 23).

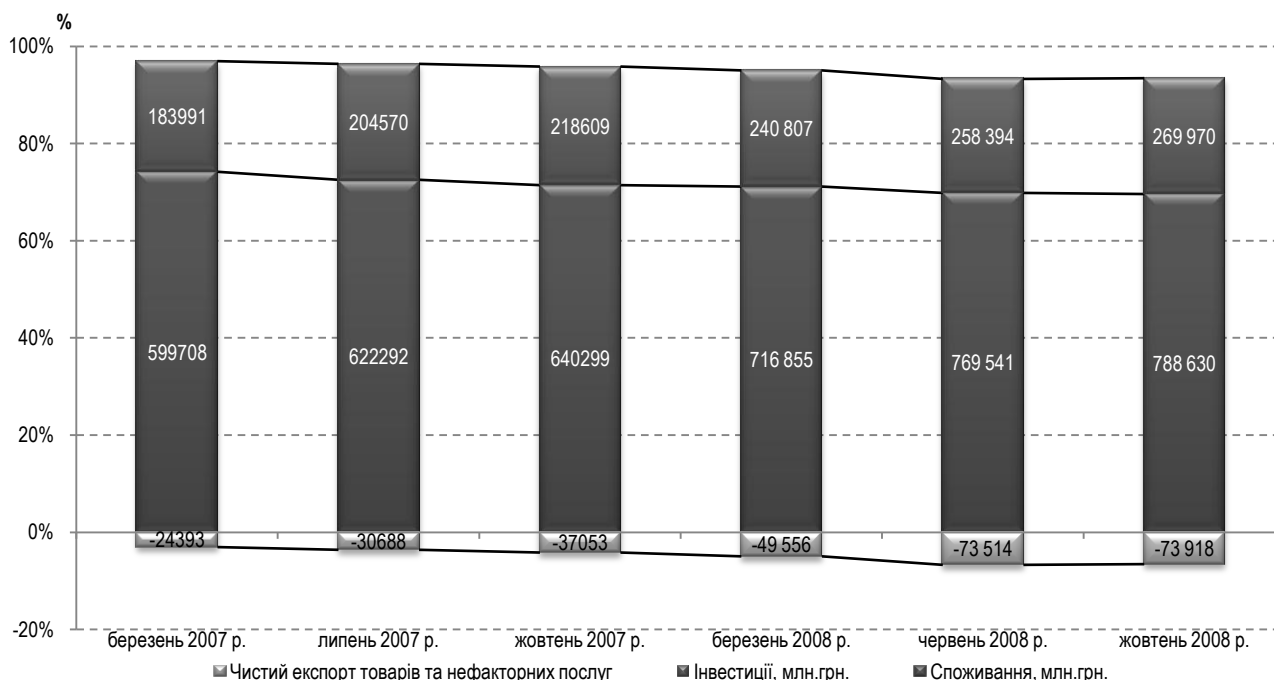

Рис. 23. Консенсус – прогноз основних складових ВВП за категоріями кінцевого використання у 2008 році

Споживання.

Порівняно з попереднім Консенсусом дещо розширився діапазон можливого коливання темпів реального приросту споживання (від 7,2% до 12,9%). Як результат, усереднене значення темпів реального приросту споживання збільшилось на 0,7 в.п. і становить 10,6%. При цьому, оцінки щодо приросту приватного споживання, як і за попередніми прогнозами, мають тенденцію до збільшення: консенсусне значення перевищило червневий прогноз на 1,9 в.п. і досягло 14,2% з варіацією показника від 8,2% до 19,1%. Консенсусна оцінка реального приросту державного споживання залишилась на рівні червневого прогнозу (3,5% з варіацією від 2,1% до 5,1%) (рис. 24).

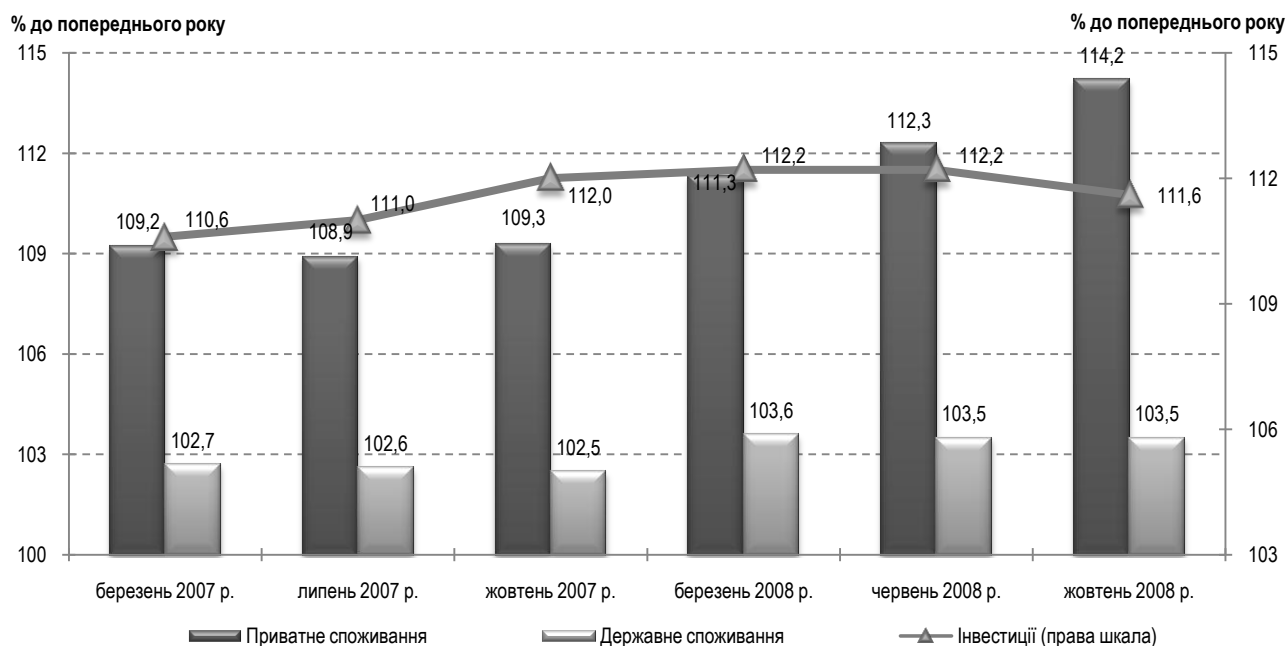

Рис. 24. Консенсус – прогноз зростання приватного та державного споживання, інвестицій у 2008 році

Експерти пов'язують активне розширення споживчого попиту домогосподарств зі збільшенням доходів населення. Проте консенсусне значення приросту реальних наявних доходів населення зменшилось і становить 11,7% (варіація показника від 8,5% до 15,8%). На протизагу попередніх чотирьох Консенсусів темпи приросту приватного споживання перевищуватимуть темпи приросту доходів населення (рис. 25). Отже споживчі настрої переважатимуть і населення збільшуватиме споживання на шкоду заощадженню.

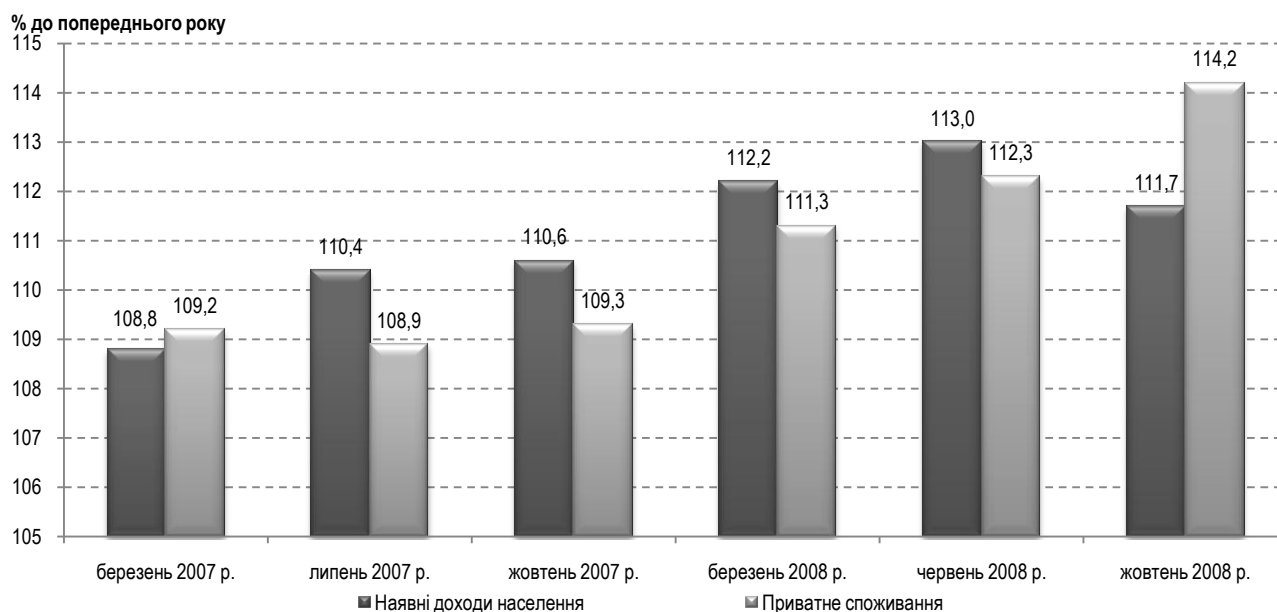

Рис. 25. Консенсус – прогноз зростання реального наявного доходу населення та приватного споживання у 2008 році

Якщо розглянути одну зі складових формування доходів населення – заробітну плату, то суттєвих змін щодо прогнозних оцінок її номінального значення порівняно з червнем не відбулось. Консенсусна оцінка середньої заробітної плати працівників становить 1889 грн. (варіація значень від 1834 грн. до 1952 грн.) (рис. 26). Враховуючи, що експерти однастайні у припущеннях щодо державної соціальної політики (зокрема, досягнення на кінець року мінімальною заробітною платою 90,4% рівня прожиткового мінімуму для працездатних осіб), розбіжність у кількісних значеннях заробітної плати можливо зумовлена відмінністю у поглядах щодо економічного зростання та відповідно можливостей підвищення заробітної плати у реальному секторі.

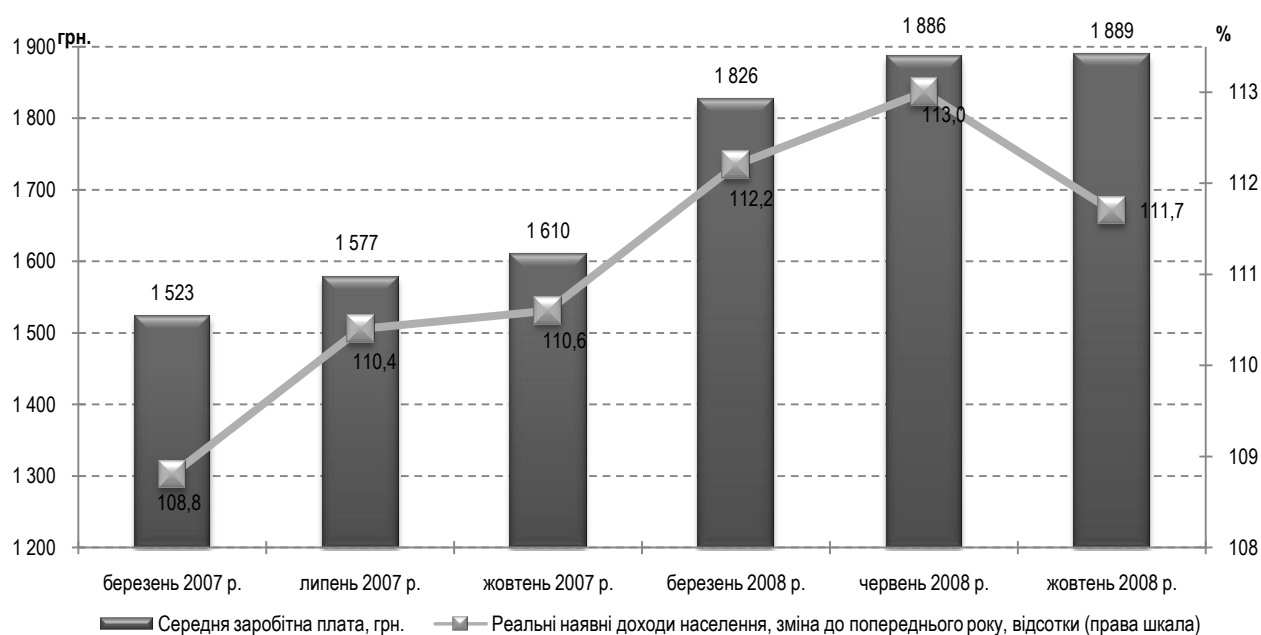

Рис. 26. Консенсус – прогноз середньої заробітної плати та зростання реального наявного доходу населення у 2008 році

Інвестиції.

Порівняно з червневим прогнозом експерти погіршили свої прогнозні оцінки щодо темпів приросту інвестицій. Так, їх усереднене значення становило 11,6% з варіацією показника від 6,3% до 16,9% (станом на червень максимальне значення складало 21,9%). Серед основних стримуючих чинників учасники семінару визначають обмеженість доступу до кредитних ресурсів, зокрема, внаслідок зниження ліквідності фінансової системи у світі та в Україні через уповільнення темпів нарощування депозитів, а також зростання вартості кредитних ресурсів. Так, порівняно з червневим прогнозом змінилась консенсусна оцінка значення ставки за кредитами у національній валюті. Усереднене значення середньозваженої ставки за кредитами комерційних банків складає 17,5%, що на 0,6 в.п. більше, ніж станом на червень (рис. 27). Деякі аналітики очікують її збільшення до 20% (максимальне значення). Якщо у червні деякі експерти передбачали поступове, починаючи з осені 2008 року, помірне зниження кредитних ставок (у випадку досягнення відчутного прогресу в боротьбі з інфляцією), то на даний час експерти поділяють думку щодо їх можливого зниження не раніше 2009 року.

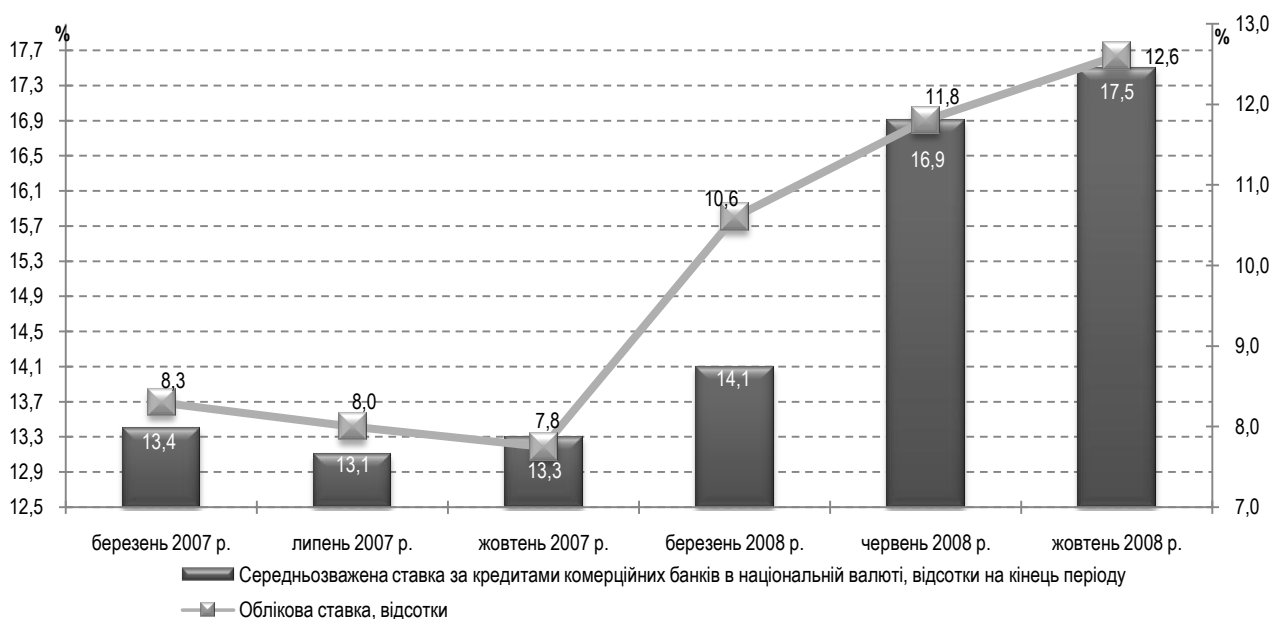

Рис. 27. Консенсус – прогноз показників банківської сфери у 2008 році

В той же час, ряд експертів вважають, що матиме місце продовження тенденції поступового нарощування інвестицій, зважаючи на необхідність подальшого інвестування коштів в оновлення та модернізацію виробництва в умовах формування жорсткої конкуренції як на зовнішньому, так і внутрішньому ринках, з метою підвищення рівня конкурентоспроможності та збереження ринків збуту, а також необхідність забезпечення належної підготовки до ЄВРО-2012.

Незважаючи на існування певних ризиків для іноземних інвесторів (зокрема, політичної нестабільності, зростання збитковості, формування рецесійних процесів у світі), консенсусний показник чистого притоку прямих іноземних інвестицій порівняно з червневим прогнозом збільшився на 2,6% до 10,6 млрд. дол. США (рис. 28). Крім того, відбулось зближення мінімального та максимального значення (9 та 12,5 млрд. дол. США), проте порівняно з попереднім прогнозом максимальне значення дещо зменшилось (12,7 млрд. дол. США станом на червень). Досить на високому рівні залишається показник чистого притоку прямих іноземних інвестицій у співвідношенні до ВВП – 5,4%.

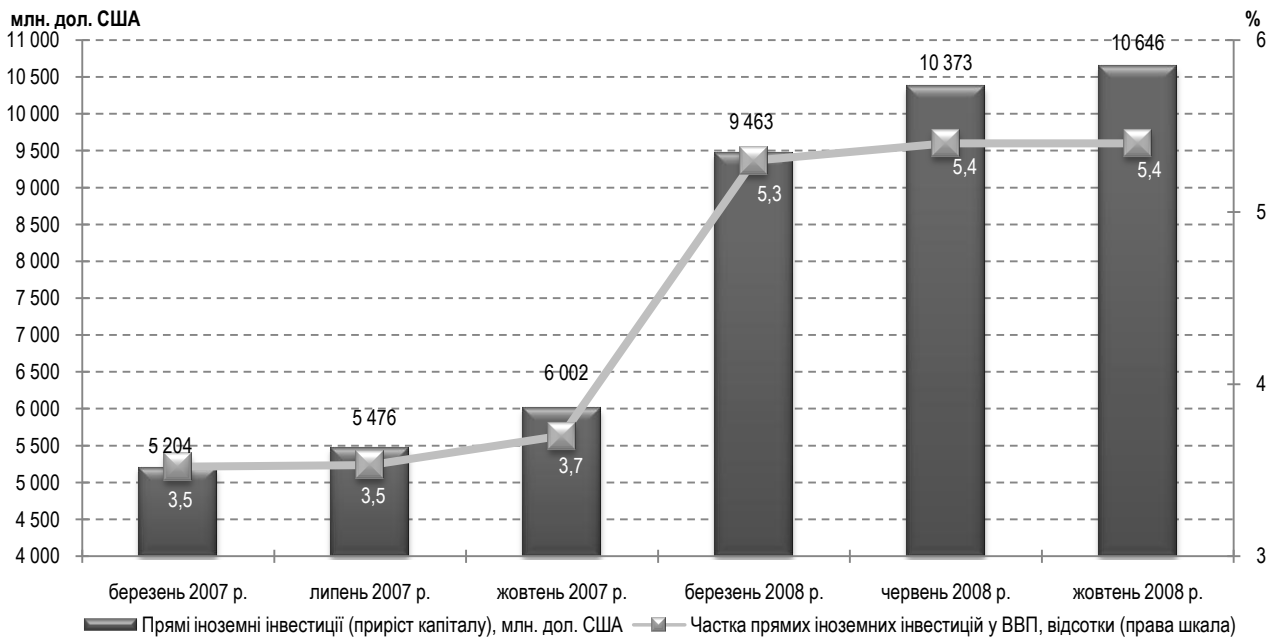

Рис. 28. Консенсус – прогноз обсягів чистого притоку прямих іноземних інвестицій у 2008 році

Чистий експорт.

Слід зазначити, що експерти у прогнозах розвитку економіки України у 2008 році недооцінювали фактор впливу розширення внутрішнього попиту та безпосередньо виробництва, орієнтованого на внутрішній ринок. При практично постійному погіршенні прогнозу щодо від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі, реальне зростання ВВП і у прогнозах і по факту залишалось досить високим. Лише у жовтневому прогнозі усереднене від'ємне значення частки чистого експорту у структурі ВВП дещо підвищилось і становило «мінус» 7,5% проти «мінус» 7,7% станом на червень. Навіть в умовах уповільнення зростання світової економіки (більшість експертів в своїх припущеннях погіршили прогноз щодо темпів приросту світової економіки), враховуючи вже фактичну динаміку (у січні-липні спостерігалось динамічне зростання як обсягів експорту, так і імпорту товарів – темпи приросту за зовнішньоторговельним балансом становили 46,6% та 57,5% відповідно), а також наявний потенціал щодо збільшення обсягів експорту зернових у цьому році, експерти дещо більше переглянули в бік підвищення оцінки експорту, ніж імпорту (рис. 29). Усереднене значення темпів приросту обсягів експорту товарів та послуг збільшилось до 39,8% (на 14,1 в.п.), імпорту – до 45% (на 12,4 в.п.).

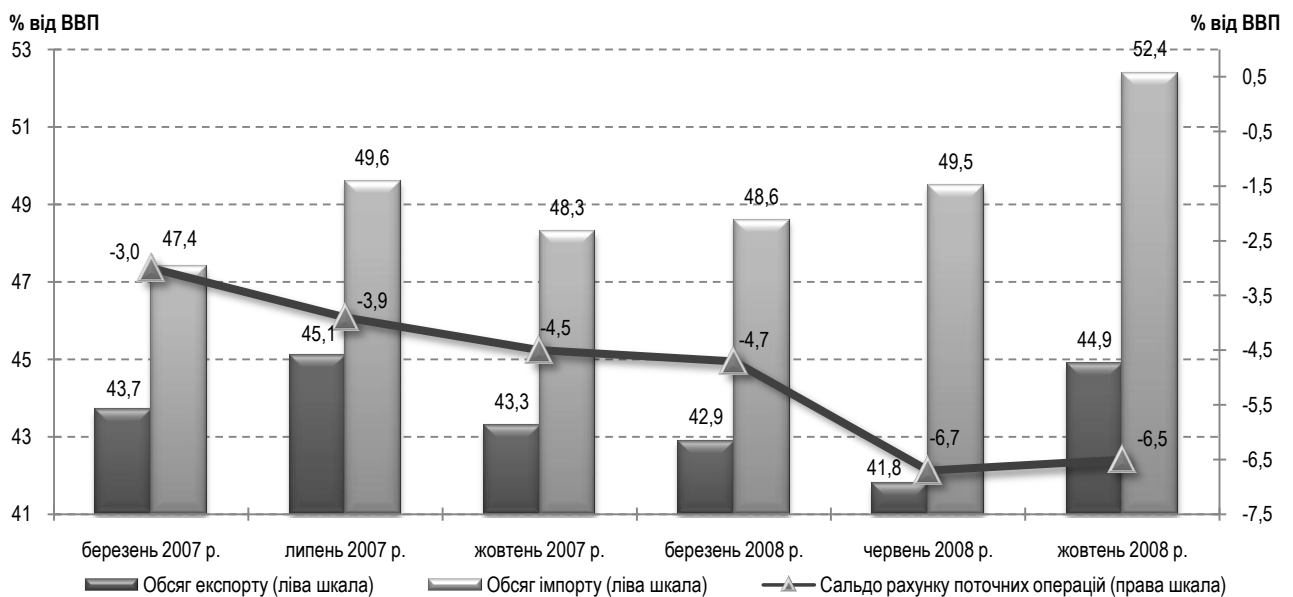

Рис. 29. Консенсус – прогноз частки експорту та імпорту товарів та послуг у структурі ВВП та усередненого значення від'ємного сальдо рахунку поточних операцій у ВВП у 2008 році

Загалом учасники семінару у свої прогнози розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств закладають також подальше зниження світових цін на нафту та метали, можливе зниження попиту на основну експортоорієнтовану вітчизняну продукцію. Погляди експертів щодо попиту на вітчизняну продукцію машинобудування розділились: деякі очікують його зниження, інші – збереження на високому рівні. Менший перегляд в бік збільшення значення обсягів імпорту також зумовлений припущенням щодо уповільнення зростання споживчого кредитування та відповідно споживчого імпорту.

Як наслідок, має місце зміна усередненого значення від'ємного сальдо рахунку поточних операцій: частка у ВВП зменшилась з "мінус" 6,7%, прогнозованих у червні, до "мінус" 6,3%, що у номінальному виразі відповідає зменшенню з "мінус" 13 млрд. дол. США до "мінус" 12,6 млрд. дол. США (рис. 29, 30). Поряд з цим, існують значні відхилення між кількісними оцінками, хоча їх межі дещо зменшились порівняно з червневим прогнозом. Показник варіює від "мінус" 8,3 млрд. дол. США до "мінус" 15,2 млрд. дол. США (максимальне значення станом на червень – 17 млрд. дол. США). Незначно збільшилося порівняно з попереднім консенсусним значенням сальдо рахунку операцій з капіталом та фінансових операцій (на 5% до 15,7 млрд. дол. США з варіацією показника від 8,4 млрд. дол. США до 21,2 млрд. дол. США, максимальне значення станом на червень – 18,2 млрд. дол. США). Експерти очікують, що притік коштів за фінансовим рахунком (насамперед завдяки прямим іноземним інвестиціям і середньо- та довгостроковим кредитам і облігаціям) за результатами року, враховуючи вже значний притік по факту, дозволить компенсувати дефіцит поточного рахунку.

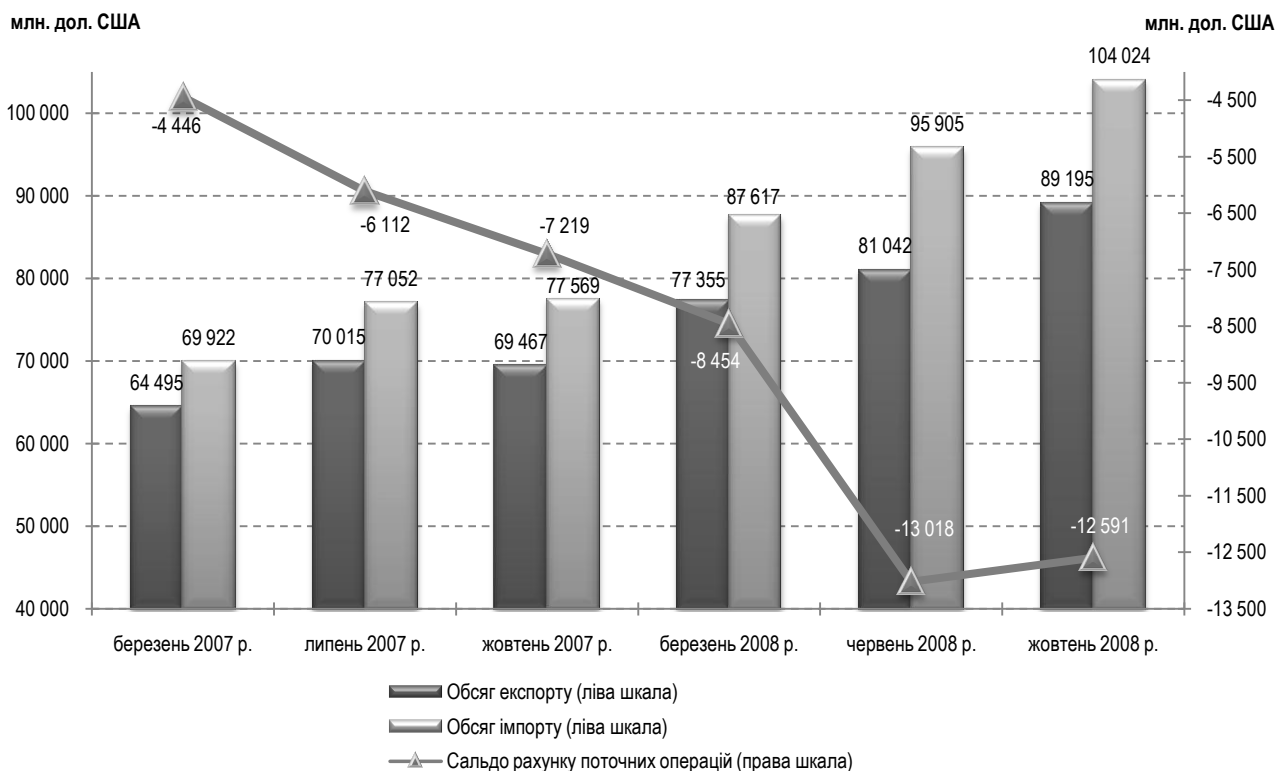

Рис. 30. Консенсус – прогноз обсягів експорту, імпорту товарів та послуг та сальдо рахунку поточних операцій платіжного балансу у 2008 році

Бюджет.

Порівняно з червневим консенсус-прогнозом експерти знизили свої прогнозні оцінки всіх основних показників бюджету: на 1,1% – номінальний обсяг доходів (до 306,1 млрд. грн. – усереднене значення), на 2% – обсяг видатків (до 316,6 млрд. грн.) та на 26,4% зменшено дефіцит бюджету (до 10,6 млрд. грн.)³ (рис. 31).

³ Законом України "Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України" із внесеними протягом року змінами доходи державного бюджету затверджені на рівні 224,7 млрд.грн., видатки - 239,6 млрд.грн. Відповідно до звіту Держказначейства про виконання зведеного бюджету за січень-серпень 2008 року план доходів зведеного бюджету на рік становить 291,2 млрд.грн., видатків - 309,1 млрд.грн. Тобто за оцінками учасників Консенсус-прогнозу бюджет може отримати надходжень на 14,8 млрд. грн. більше запланованого обсягу, в той час, як видатки бюджету можуть перевищити запланований рівень лише на 7,5 млрд. грн., що свідчить про існування обмеження ресурсів для покриття дефіциту бюджету.

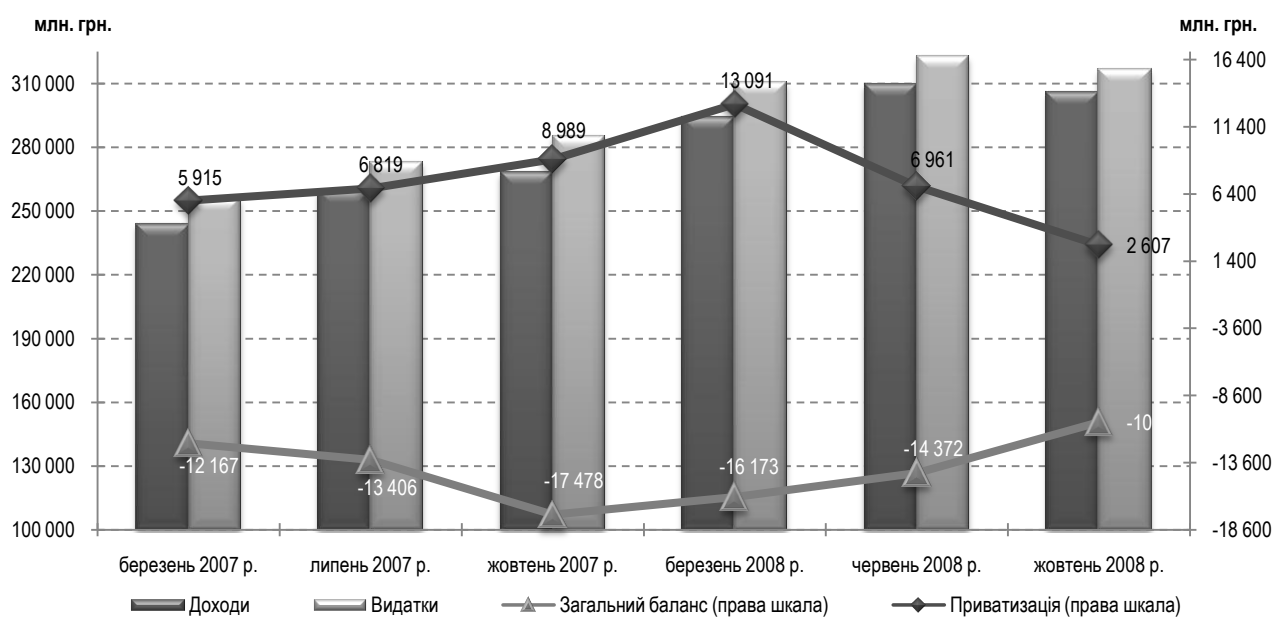

Рис. 31. Консенсус – прогноз бюджетних показників у 2008 році

Проте учасники семінару загалом не дійшли згоди щодо дефіциту бюджету, що вплинуло на розширення коридору варіації значення – з «мінус» 8 млрд. грн. (мінімальне значення) до «мінус» 18,6 млрд. грн. (максимальне) (рис. 31). Це в основному зумовлено різною оцінкою джерел покриття дефіциту бюджету. Більшість організації не очікують значних надходжень коштів від приватизації через призупинення продажу акцій ряду інвестиційно-привабливих підприємств від яких планувалось отримати основну частину надходжень⁴. В той же час різняться погляди фахівців щодо обсягів загальнодержавних запозичень, зокрема, деякі учасники не очікують отримання запланованих на рік запозичень від розміщення державних облігацій як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку.

Відповідно до зміни номінальних обсягів доходів та видатків бюджету спостерігається і зменшення оцінок основних бюджетних показників як відсоток від ВВП: усереднене значення доходів як відсоток від ВВП порівняно з червневим прогнозом зменшилось з 32,4% до 31,1%, видатків – з 33,8 до 32,2% (рис. 32).

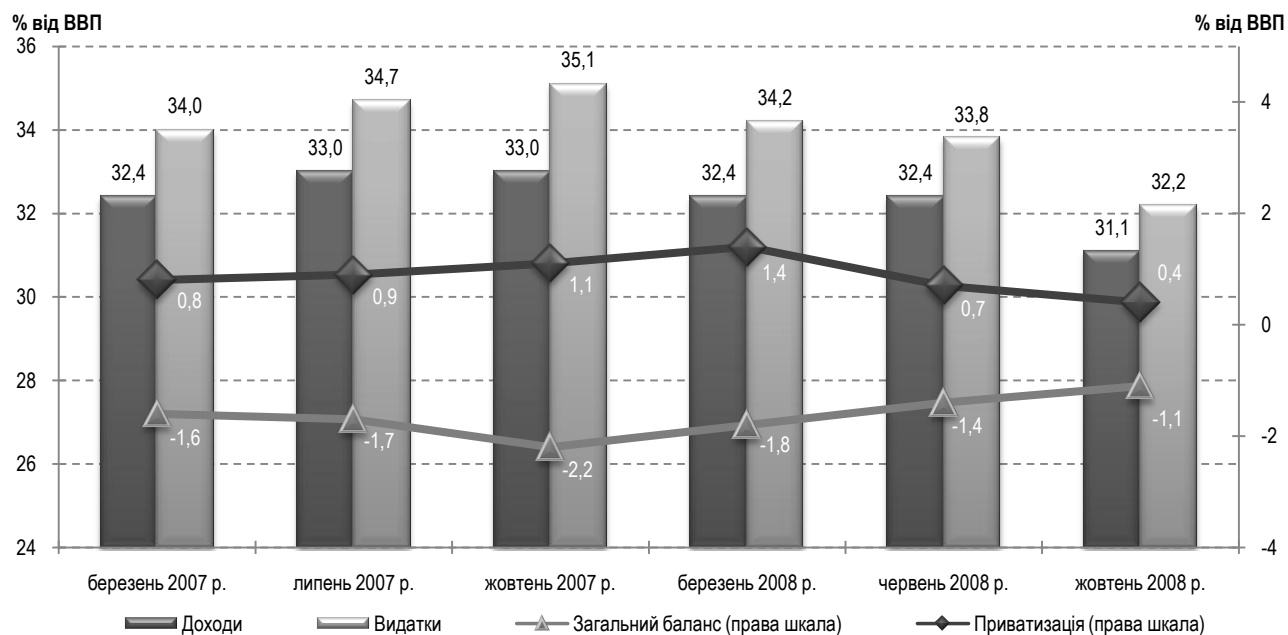

Рис. 32. Консенсус – прогноз бюджетних показників як частки ВВП у 2008 році

⁴ Згідно з Указом Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року «Про забезпечення національних інтересів і національної безпеки у сфері приватизації та концептуальні засади їх реалізації» від 06.03.2008 № 200 не допускається до затвердження програми приватизації на 2008-2012 роки продаж акцій підприємств, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави.

Динаміка монетарних агрегатів та курсу

Стосовно прогностного значення грошових агрегатів також не спостерігається досягнення консенсусу: мінімальне значення темпів приросту монетарної бази становить 17%, максимальне – 47,9%; грошової маси – 21,9% та 45% відповідно. Враховуючи прогностні оцінки учасників семінару, усереднене значення темпів приросту монетарної бази порівняно з показником станом на червень зменшилось на 1,5 в.п. до 27,6%, грошової маси – збільшилось на 1,6 в.п. до 32,3% (рис. 33).

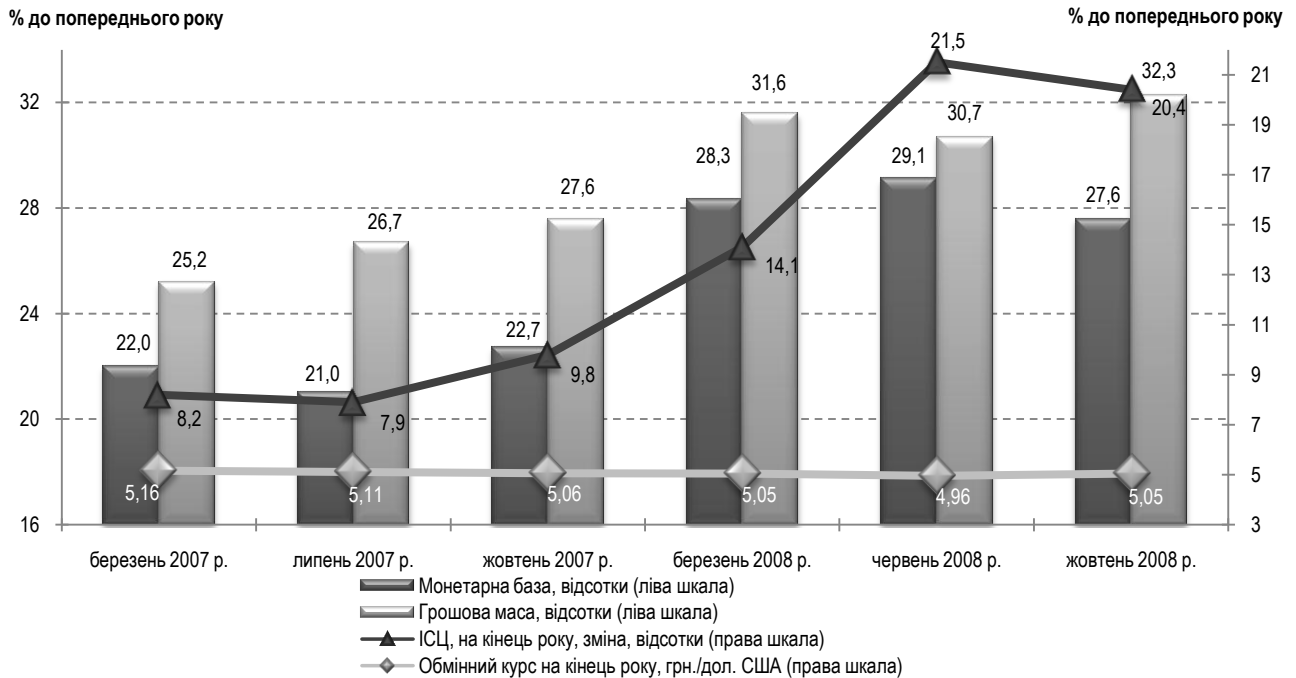

Рис. 33. Консенсус – прогноз показників грошово-кредитного та валютного ринків у 2008 році

Основні прогнозуючі організації припускають проведення валютно-курсової політики, спрямованої на посилення гнучкості курсоутворення. Зважаючи на зміну наприкінці року тенденцій на валютному ринку (перевищення попиту на валюту над її пропозицією) більшість учасників переглянули свої прогностні оцінки обмінного курсу. Так, консенсусна оцінка обмінного курсу гривні до долара США на кінець року підвищена на 1,8% порівняно з попереднім прогнозом до 5,05 грн./дол. США (рис. 33). Поряд з цим, зафіксована значна варіація значень обмінного курсу на кінець року (від 4,85 грн/дол. США до 5,3 грн/дол. США).

ПРОГНОЗ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НА 2009 РІК

Втретє представляємо до Вашої уваги консенсус-прогноз основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2009 рік (таблиці 2, 4, 5).

На противагу перегляду в бік підвищення консенсусної оцінки темпів приросту реального ВВП на 2008 рік, усереднене значення на 2009 рік порівняно з червневим прогнозом зменшилось на 0,2 в.п. до 5,3%.

Проте в умовах поглиблення фінансової кризи та розгортання рецесійних процесів у світі таке загалом незначне погіршення прогнозу викликає певні сумніви щодо актуальності представлених оцінок. Адже, якщо експерти дійсно вважали б, що на економіку України нова світова криза суттєво не вплине, то дещо іншою, ніж представлено нижче, була б і оцінка ризиків, особливо в частині їх впливу на економіку України. Проте, можливо саме висока ступінь невизначеності щодо подальшого розвитку світової кризи, ефективності стабілізаційних заходів, які вживаються країнами, «затримала» у часі перегляд прогнозів. Іншим поясненням також може бути і оптимістичний погляд експертів на можливості економіки України пережити без суттєвих втрат як світову кризу, так і нові вибори. Вже не перший рік аналітики спостерігають низький поріг чутливості виробництва до зміни ціни на газ, бізнесу – до політичних протистоянь і рейдерських атак, а банківської системи – до ажіотажних і навіть панічних настроїв. То чому б і в умовах погіршення світової кон'юнктури, якщо воно буде не надто тривалим, економіці України не продемонструвати нові приклади стійкості. Хоча, відповідно до прогнозів, деякого уповільнення зростання порівняно із поточним роком не уникнути.

Майже всі експерти, як і у попередніх двох Консенсус-прогнозах, погіршили свої прогнозні оцінки економічного зростання на 2009 рік. У той же час залишилась розбіжність у поглядах учасників семінару. Показник варіює від 3,8% до 6,6%.

Збільшення очікуваного обсягу номінального ВВП на 2008 рік (база розрахунку прогнозу на 2009 рік) та показників інфляції на 2009 рік вплинуло на підвищення учасниками семінару прогнозного обсягу номінального ВВП на 2009 рік. Враховуючи прогнози експертів, усереднене значення номінального обсягу ВВП становило 1229,8 млрд. грн., що на 3,2% більше червневого показника. На відміну від реальних темпів росту, порівняно з попереднім Консенсус-прогнозом варіація значень номінального ВВП зменшилась (1170,3-1290 млрд. грн. проти 1073,1-1273,6 млрд. грн.).

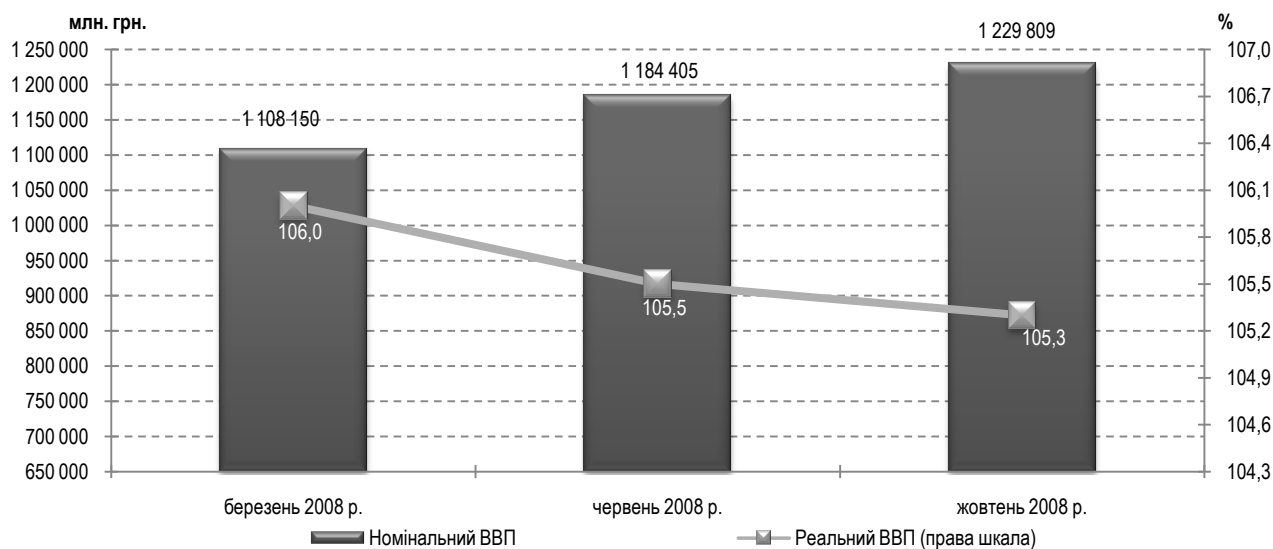

Рис. 34. Консенсус – прогноз реального та номінального ВВП у 2009 році

Ціни.

Збільшення усередненого значення дефлятора ВВП (на 1,3 в.п. до 118,7%) зумовлено переглядом у бік збільшення прогнозних оцінок як індексу споживчих цін, так і індексу цін виробників. Їх консенсусне значення у розрахунку грудень до грудня становило 114% проти 112,6% станом на червень та 123,8% проти 121,7% відповідно (рис. 35).

Частково це пов'язано з тим, що більшість аналітиків припускають вище, ніж очікується у 2008 році та передбачалось раніше у прогнозі на 2009 рік, підвищення тарифів на газ, електроенергію та інші адміністративно-регульовані послуги. Тобто прямий вплив тарифної складової в новому консенсус-прогнозі збільшено. Хоча при цьому зазначається, що опосередкований вплив підвищення тарифів на інфляційні процеси буде стримуючим, оскільки підвищення тарифів для кінцевих споживачів впливатиме на зниження цінового тиску з боку продовольчих товарів – частина доходів населення буде відтягуватись з продовольчого ринку на ринок послуг. Деякі з експертів залишилися на позиціях, що тарифи для населення підвищуватимуться у 2009 році незначно з огляду на ймовірні дострокові парламентські перевибори та наближення чергових виборів Президента.

Серед інших факторів перегляду в бік підвищення прогнозу динаміки цін на 2009 рік зазначається також зростання оплати праці у зв'язку з підвищенням соціальних гарантій та стандартів.

В цілому аналітики передбачають уповільнення зростання цін у 2009 році, що в основному буде зумовлено уповільненням зростання світових цін (зокрема, на нафту, металургійну, хімічну та сільськогосподарську продукцію) в умовах зростання світової економіки досить помірними темпами, збільшенням пропозиції продовольчих товарів, враховуючи надзвичайно високий збір врожаю зернових культур у 2008-2009 роках (за прогнозами учасників семінару врожай зернових може становити 49 млн. тонн у 2008 році та 51 млн. тонн у 2009 році – максимальні значення) та розширенням пропозиції товарів через відкритість українського ринку для імпортованої продукції після вступу України у СОТ.

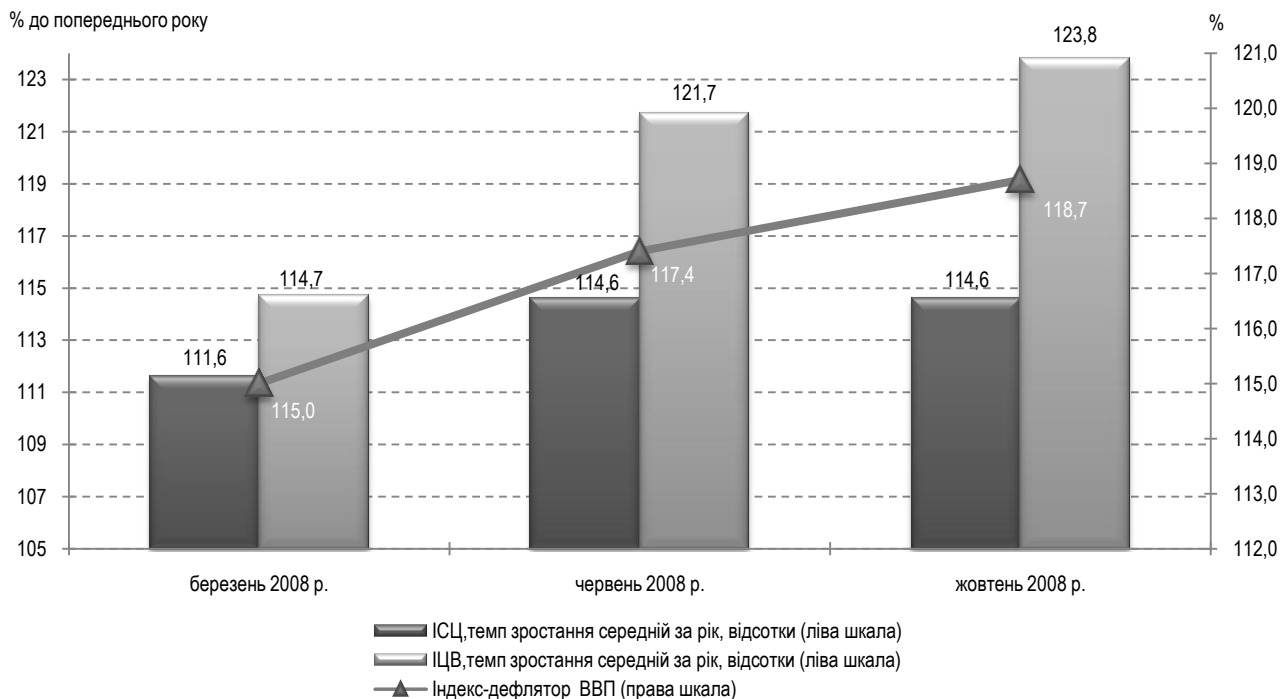

Рис. 35. Консенсус – прогноз цінових індексів

Значно переглянули учасники семінару свої оцінки щодо динаміки складових економічного зростання. Як результат, усереднене значення реального приросту інвестицій порівняно з попередніми червневими оцінками зменшилось на 3,4 в.п. до 109,1% (з варіацією показника від 5,2% до 13,1% проти 18,8% - максимальне значення станом на червень). Консенсусна оцінка кінцевих споживчих витрат залишилась незмінною порівняно з червневим показником – 108,5% (варіація значень від 6,3% до 11,4%) (рис. 36).

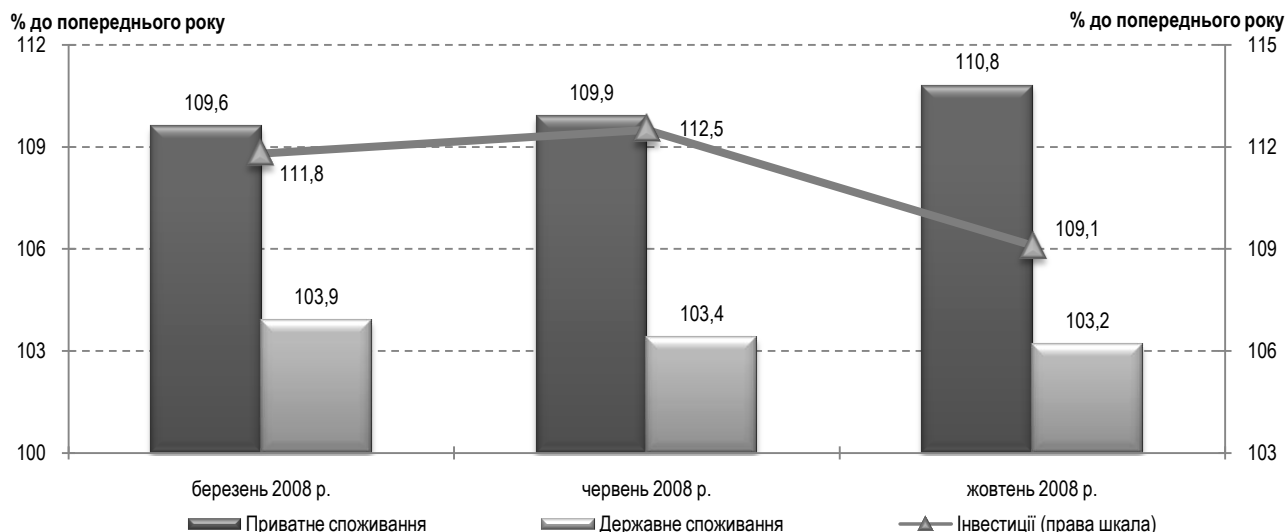

Рис. 36. Консенсус – прогноз зростання приватного та державного споживання, інвестицій у 2009 році

Отже, більшість експертів вважають, що визначальним фактором економічного зростання залишиться динамічне розширення внутрішнього споживчого попиту, враховуючи подальше підвищення розмірів соціальних стандартів та гарантій. В той же час з огляду на фінансові складнощі як на світових ринках, так і на внутрішньому, роль інвестицій у забезпеченні зростання зменшиться. Порівняно з попереднім Консенсус-прогнозом відбулись наступні структурні зміни: усереднена частка кінцевих споживчих витрат у ВВП збільшилась на 0,6 в.п. до 81,2%, інвестицій – на 0,4 в.п. до 28,4%, від'ємна частка чистого експорту – на 0,2 в.п. до «мінус» 9,5% (рис. 37).

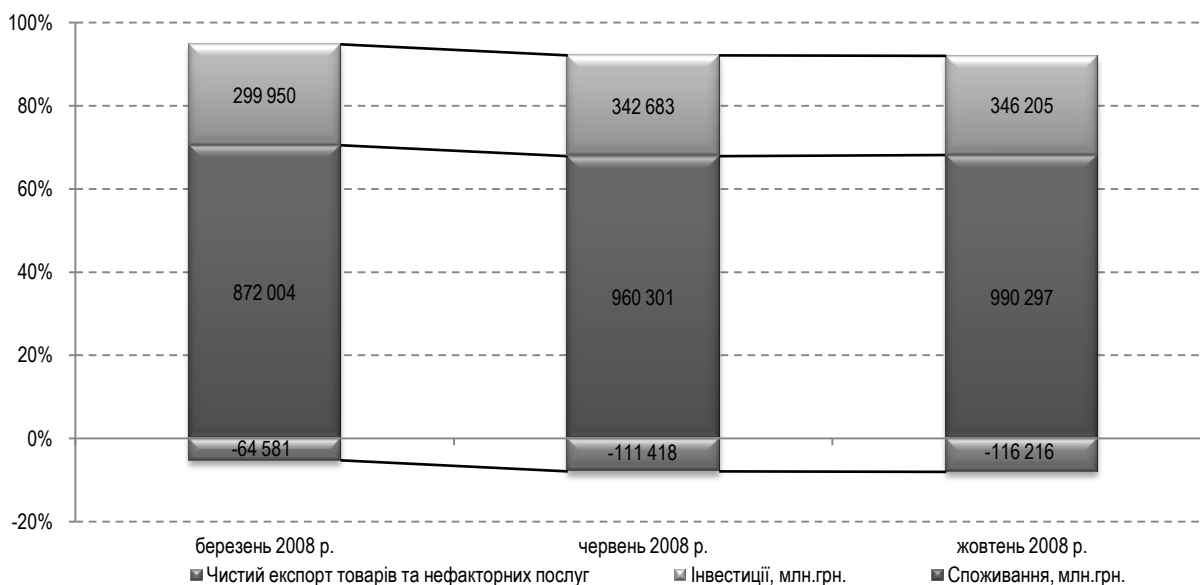

Рис. 37. Консенсус – прогноз основних складових ВВП за категоріями кінцевого використання

Споживання.

Порівняно з червневим Консенсус-прогнозом, значно збільшилось усереднене значення реальних темпів зростання приватного споживання (на 0,9 в.п. до 110,8%), у той час як консенсусний показник темпів зростання державного споживання дещо зменшився (на 0,2 в.п. до 103,2%).

Незважаючи на те, що на протипагу попередньому Консенсус-прогнозу, всі учасники семінару закладають у прогнозні розрахунки підвищення мінімальної заробітної плати до рівня прожиткового мінімуму для працездатних осіб, консенсусне значення номінальної середньої заробітної плати зменшилось на 1,3% до 2447 грн. (варіація показника від 2293 грн. до 2570 грн.), що ймовірно пов'язано з деяким погіршенням більшістю експертами прогнозних оцінок економічного розвитку України.

У той же час, як і в попередньому Консенсус-прогнозі, знизилось усереднене значення темпів приросту реальних наявних доходів населення (на 0,6 в.п. до 9,5% з варіацією від 3,6% до 15,1%) (рис. 38). Загалом висока динаміка доходів населення, на думку експертів, буде підтримуватись як за рахунок зростання доходів від трудової діяльності, так і через збільшення соціальних допомог і соціальних трансфертів, здійснення грошових компенсаційних виплат громадянам по знеціненню заощадженням.

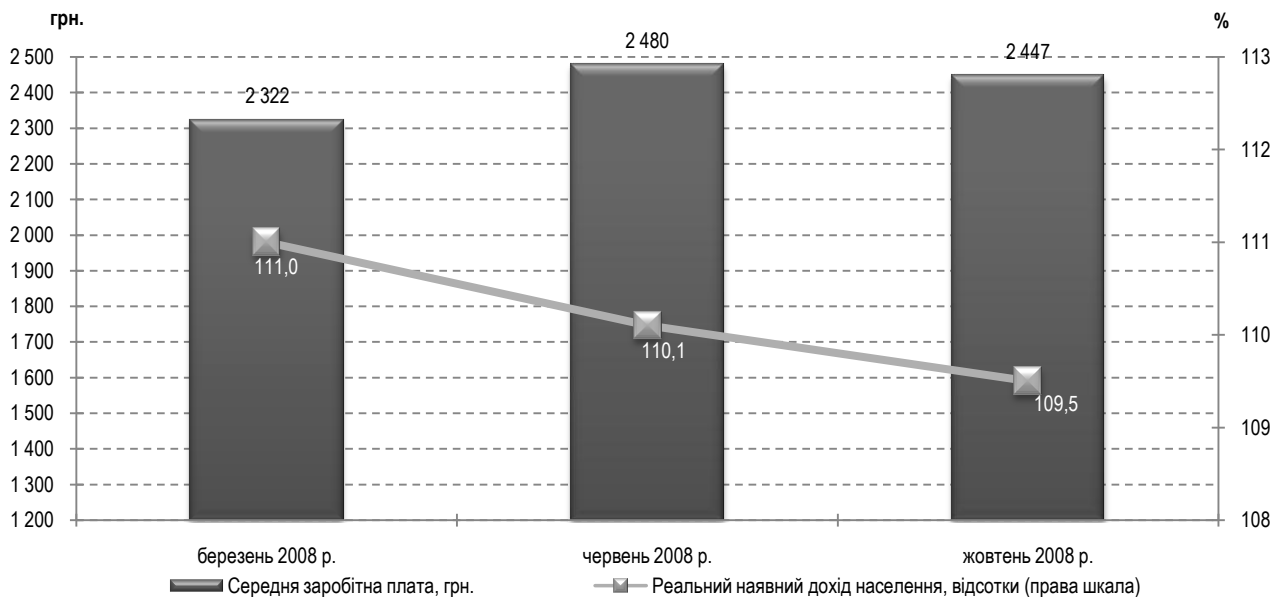

Рис. 38. Консенсус – прогноз середньої заробітної плати та зростання реальних наявних доходів населення у 2009 році

На противагу червневому прогнозу, змінилось співвідношення реальних приростів доходів населення та приватного споживання (рис. 39). Так, усереднене значення темпів приросту приватного споживання (10,8%) значно перевищило консенсусний показник темпів приросту реальних наявних доходів населення (9,5%). Тобто, на думку аналітиків, у населення будуть превалювати споживчі настрої.

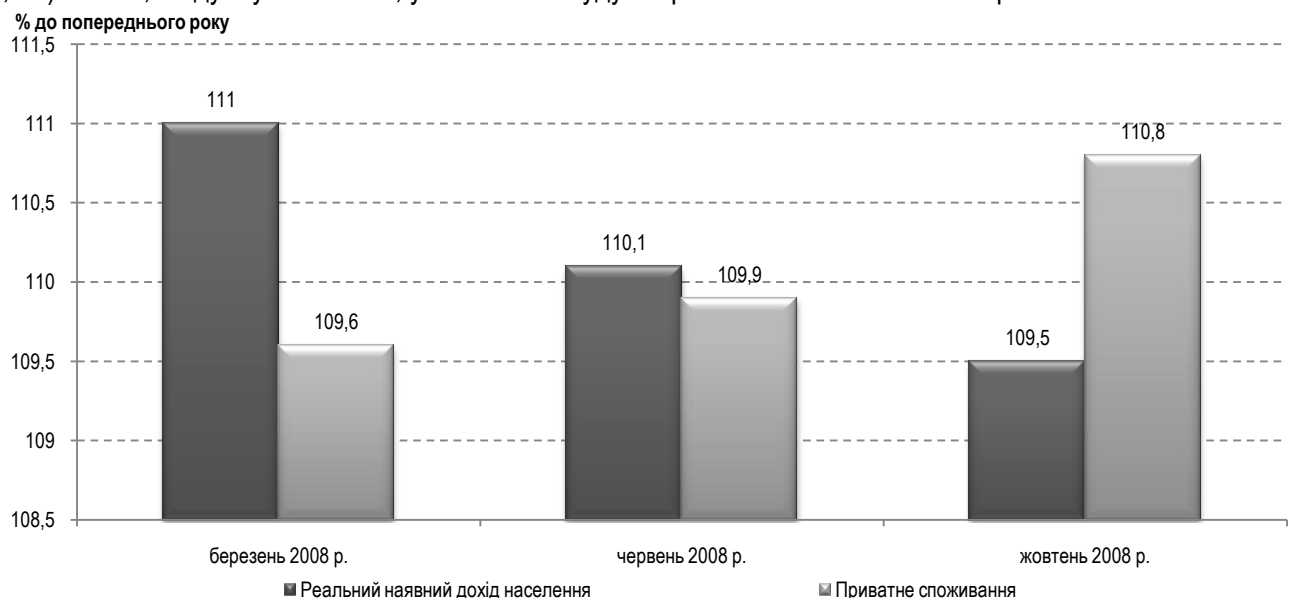

Рис. 39. Консенсус – прогноз зростання реальних наявних доходів населення та приватного споживання у 2009 році

Інвестиції.

Експерти погіршили свої оцінки щодо інвестиційної діяльності на 2009 рік. Усереднене значення реального приросту інвестицій становить 9,1% проти 12,5%, прогнозованих станом на червень. Крім того, зменшилось максимальне значення з 18,8% до 13,1%, у той час як мінімальне – залишилось на рівні попереднього прогнозу (5,2%).

Погіршення прогнозу експерти в основному пов'язують із ускладненням доступу до зовнішніх кредитів (зниження рівня ліквідності фінансової системи у світі), а також із політичною ситуацією в країні у передвиборчий період. Крім того, розширення внутрішнього кредитування стримуватиметься зростанням вартості внутрішніх ресурсів (усереднене значення середньозваженої ставки за кредитами комерційних банків становить 17,9%, що на 2,5 в.п. вище значення, прогнозного у червні, та на 0,4 в.п. вище показника, очікуваного на 2008 рік). Деякі експерти передбачають відновлення поступового помірної зниження ставок банків за кредитними операціями лише у II півріччі 2009 року.

Рис. 40. Консенсус – прогноз показників банківської сфери у 2009 році

Поряд з цим, на 4,4% порівняно з попереднім семінаром погіршена консенсусна оцінка чистого притоку обсягів прямих іноземних інвестицій на 2009 рік. Він становитиме 11,1 млрд. дол. США, що лише на 4,1% вище усередненого значення на 2008 рік (рис. 41). При цьому різниця у прогнозах експертів щодо чистого притоку обсягів прямих іноземних інвестицій на 2009 рік збільшилась (варіація показника від 6 млрд. дол. США до 14 млрд. дол. США).

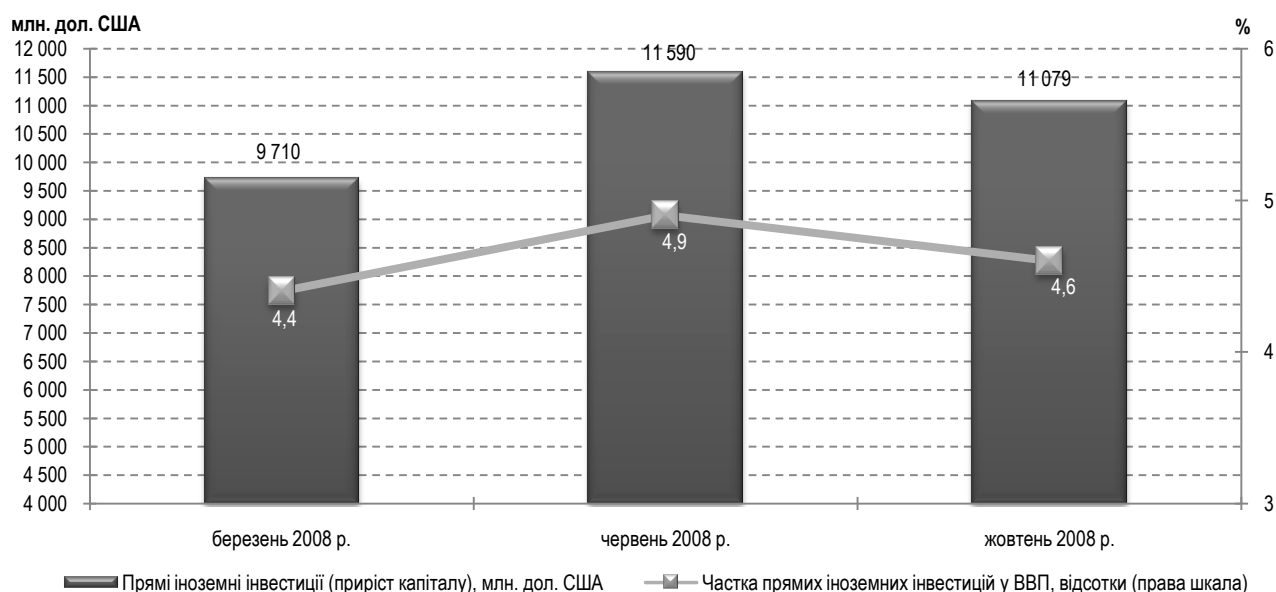

Рис. 41. Консенсус – прогноз обсягів чистого притоку прямих іноземних інвестицій у 2009 році

Також у прогнозі враховано, що власні кошти будуть обмежені внаслідок чергового зростання витрат товаровиробників на енергоносії (зокрема, газ) та оплати праці в умовах зниження цін на світових ринках металу та хімії.

Загалом в умовах обмеженості фінансових ресурсів, збереження позитивної динаміки інвестиційної активності та збільшення частки усередненого значення обсягу інвестицій у ВВП з 27,4%, прогнозованих на 2008 рік, до 28,2% у 2009 році, на думку експертів, відбудеться під впливом реалізації проектів в рамках підготовки до проведення в Україні ЄВРО-2012, що в основному впливатиме на активізацію інвестування коштів в інфраструктуру, а також підвищення потреби в проведенні модернізації виробництва та відповідно підвищенні конкурентоспроможності продукції.

Чистий експорт.

Як і у червневому Консенсус-прогнозі, учасники семінару збільшили свої прогнози вартісних показників зовнішньої торгівлі (рис. 42), що в основному зумовлено підвищенням очікуваних оцінок на 2008 рік. В той же час консенсусні значення темпів приросту як обсягів експорту, так і імпорту товарів та послуг на 2009 рік порівняно з прогнозами станом на червень знизились: на 1,7 в.п. до 21,3% та на 1 в.п. до 26% відповідно. Це зумовлено переглядом у бік зменшення припущень щодо зростання економік країн світу та світового попиту, цін на окремих ринках товарів, враховуючи поглиблення світової фінансової кризи. Крім того, збільшилась різниця у темпах зростання зовнішньої торгівлі, про що свідчить варіація показників: приросту експорту – від 6,9% до 38,1%, імпорту – від 17,1 до 39,8%.

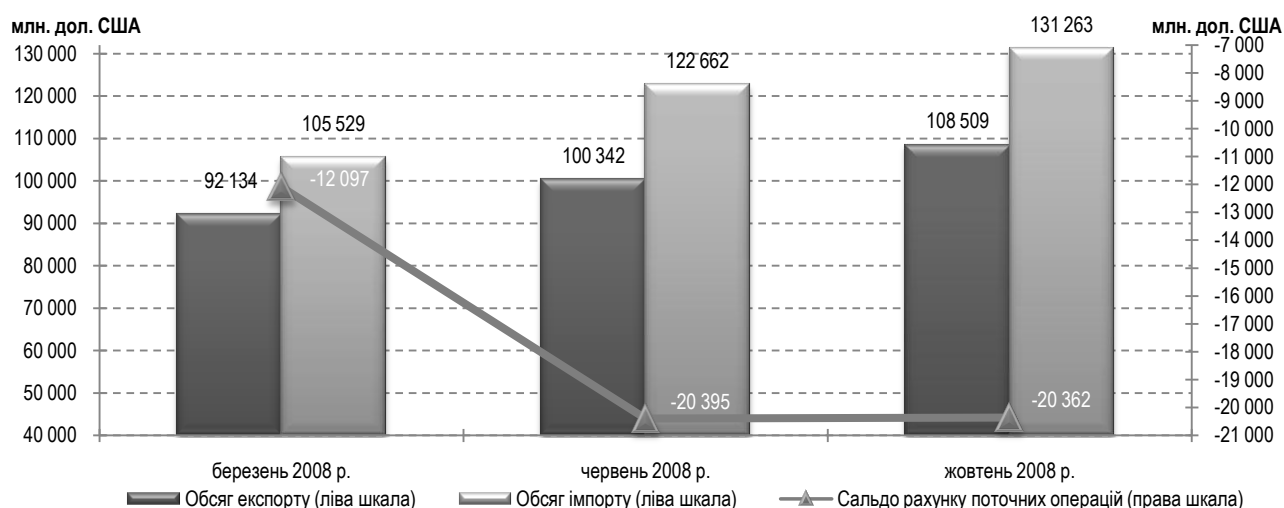

Рис. 42. Консенсус – прогноз обсягів експорту та імпорту товарів та послуг та усередненого значення від'ємного сальдо рахунку поточних операцій у 2009 році

Також, деякі експерти очікують у 2009 році скорочення попиту на продукцію машинобудування з боку Російської Федерації, що вплине на уповільнення темпів зростання обсягів експорту даної галузі. Але загалом більшість прогнозистів передбачають збереження високого попиту на продукцію машинобудування в країнах СНД.

Поряд з цим, надзвичайно високий врожай зернових культур у 2008-2009 роках (за припущеннями, наданими учасниками семінару, обсяг врожаю може досягти 49 та 51 млн. тонн відповідно – максимальні значення) з урахуванням перехідних запасів поточного року (5,6 млн. тонн) дозволить не лише повністю задовольнити внутрішні потреби (близько 28 млн. тонн), але й значно збільшити обсяги експорту.

Практично усіма експертами прогнозується подальша лібералізація торгівлі в рамках членства України у СОТ, посилення позиції українських виробників при застосуванні проти них антидемпінгових заходів, що сприятиме збільшенню обсягів експорту.

Через необхідність проведення модернізації підприємств та переходу до інноваційного розвитку економіки аналітиками передбачається зростання інвестиційного імпорту. Відмінність у поглядах аналітиків щодо динаміки кредитування населення (деякі учасники семінару припускають уповільнення темпів зростання кредитування населення через низьку ліквідність в банківській системі, інші – збереження високих темпів збільшення обсягів споживчого кредитування) вплинула на прогнозні оцінки зростання імпорту споживчих товарів (ряд експертів прогнозують подальше його динамічне зростання, інші – уповільнення).

Як наслідок, суттєво різними залишаються прогнози балансу рахунку поточних операцій на 2009 рік. Варіація показника коливається від “мінус” 25,8 млрд. дол. США до “мінус” 7,8 млрд. дол. США, при цьому його усереднене значення навіть дещо зменшилось – на 0,2% до “мінус” 20,4 млрд. дол. США. Водночас, як і за попереднім прогнозом, консенсусне значення зведеного сальдо платіжного балансу у 2009 році, враховуючи прогнозні оцінки експертів щодо зміни обсягу резервів, буде від’ємним, у той час як на 2008 рік передбачається, що сальдо залишиться позитивним.

Консенсусна оцінка частки обсягів експорту товарів та послуг у ВВП на 2009 рік порівняно з червневим прогнозом (42,3%) зросла до рівня 45,2%, імпорту – до рівня 54,7% (51,7% станом на червень) (рис. 43).

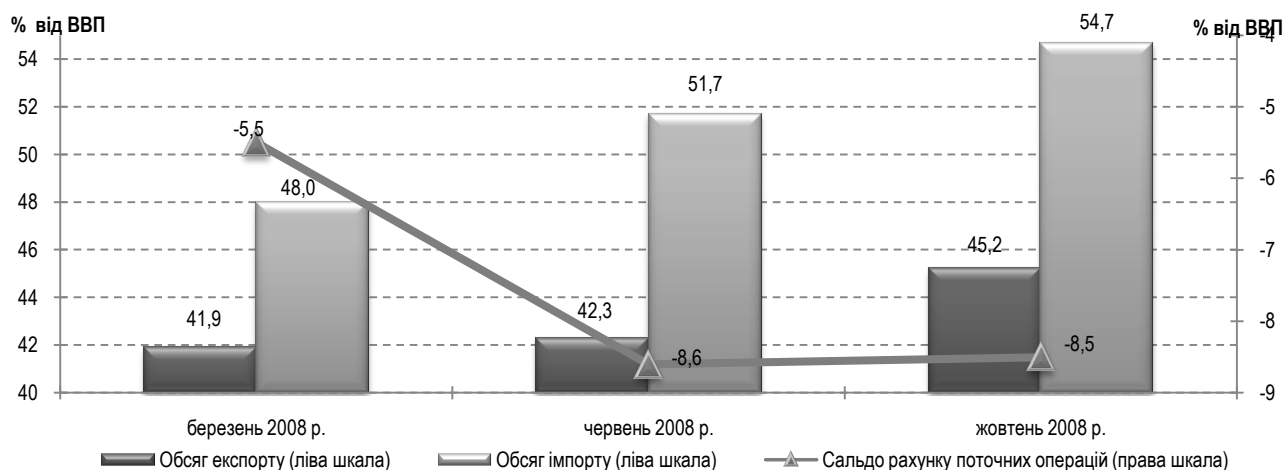

Рис. 43. Консенсус – прогноз частки експорту та імпорту товарів та послуг та усередненого значення від’ємного сальдо рахунку поточних операцій у ВВП у 2009 році

Бюджет.

Всі експерти у своїй прогнозній розрахунки на 2009 рік закладають незмінність ставок основних бюджетоутворюючих податків. Поряд з цим, деякі учасники семінару припускають подальше підвищення ставок акцизного збору до стандартів ЄС, впровадження податку на нерухомість, удосконалення адміністрування ПДВ та проведення політики, спрямованої на боротьбу з контрабандою тощо. Це частково позначилось на зближенні порівняно з попередніми оцінками прогнозних показників доходів бюджету в прогнозах учасників семінару (коливання значення складає 67,5 млрд. грн. проти 155,2 млрд. грн. станом на червень). В той же час збереглась різниця в оцінках частки перерозподілу ВВП через бюджет (варіація значення від 29,7% до 33,3%). Хоча, порівняно з червневим Консенсус-прогнозом усереднене значення питомої ваги доходів бюджету від ВВП знизилось (на 1 в.п. до 31,6%⁵), більшість фахівців прогнозують збільшення перерозподілу ВВП через бюджет порівняно з очікуваними оцінками на 2008 рік (рис. 44, 45).

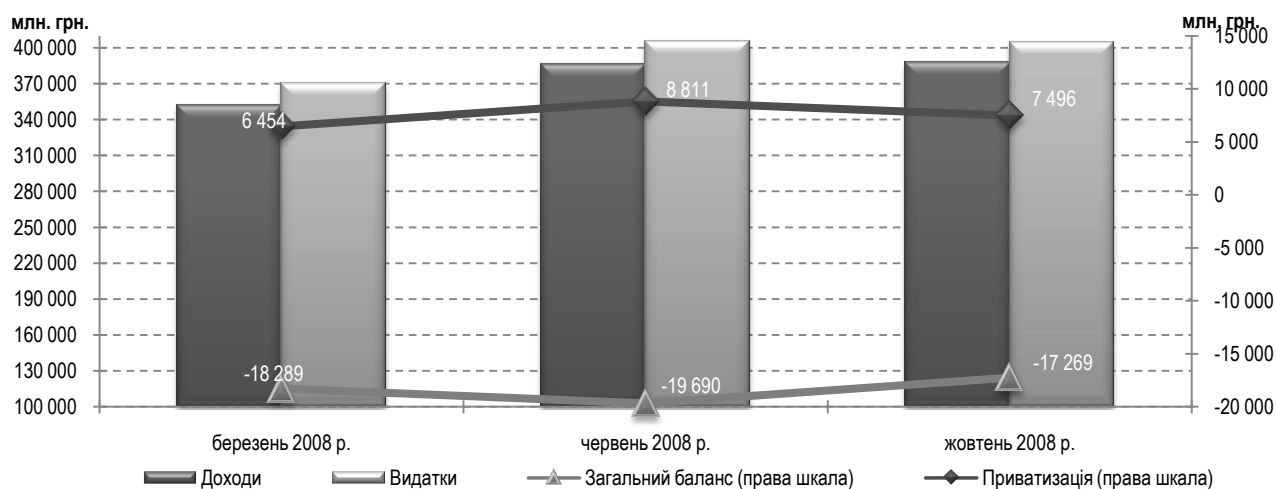

Рис. 44. Консенсус – прогноз бюджетних показників

⁵ Відповідно до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» планується отримати доходів зведеного бюджету в обсязі 372,5 млрд.грн. (29,4% від ВВП).

Відповідно до наданих прогнозів, на відміну від консенсусного значення доходів бюджету, яке зменшилось порівняно з попереднім прогнозом, усереднений показник видатків на 2009 рік – зменшився. В основному це пов'язано із переглядом у бік зменшення експертами прогнозних оцінок дефіциту бюджету, а саме його фінансування. Загалом прогнозисти не передбачають значних змін у напрямках розподілу бюджетних ресурсів. Зважаючи на передвиборчий період, учасники семінару прогнозують збереження соціальної спрямованості бюджетних видатків. В той же час, зважаючи на необхідність належної підготовки до проведення в Україні ЄВРО-2012, експерти очікують збільшення фінансування видатків, спрямованих на будівництво інфраструктури (зокрема, транспортної та соціальної).

Усереднене значення дефіциту бюджету в номінальному обсязі становить 17,3 млрд. грн.⁶ з варіацією показника від «мінус» 24,5 млрд. грн. до «мінус» 10,2 млрд. грн., відносно ВВП – 1,4% з варіацією від «мінус» 2% до «мінус» 0,8%. В основному експерти передбачають фінансування дефіциту бюджету за рахунок надходжень від приватизації, хоча усереднене значення їх обсягу порівняно з червневим Консенсусом зменшилось на 14,9% до 7,5 млрд. грн. Варіація прогнозних надходжень від приватизації (від 1 млрд. грн. до 13,7 млрд. грн.) свідчить про суттєву різницю у поглядах. Так, деякі фахівці передбачають активізацію приватизаційних процесів у 2009 році у зв'язку із прийняттям Державної програми приватизації на 2008-2012 роки. У той же час, ряд аналітиків вважають, що у 2009 році системні вади внутрішнього ринку та несприятлива ситуація на зовнішніх ринках капіталу (обмеженість ресурсів на світових ринках та значне їх подорожчання) не дозволять активізувати приватизаційні процеси.

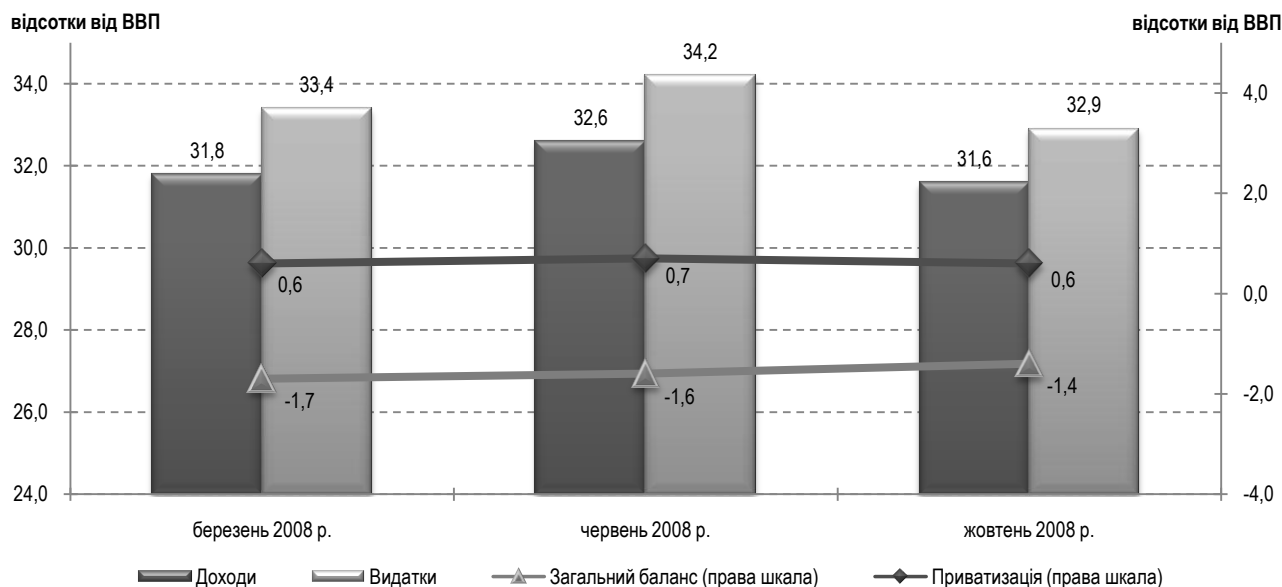

Рис. 45. Консенсус – прогноз бюджетних показників як частки ВВП

Динаміка монетарних агрегатів та курсу

Аналітики практично однастайні в оцінках динаміки національної грошової одиниці. Відповідно до консенсус-прогнозу передбачається посилення девальваційних тенденцій на 2009 рік в умовах недостатнього припливу іноземного капіталу для покриття зростаючого дефіциту поточного рахунку платіжного балансу. Консенсусна оцінка обмінного курсу гривні до долара США на кінець 2009 рік підвищилась на 3,4% і становить 5,24 грн/дол. США (рис. 46). Також, порівняно з попереднім прогнозом дещо розширився коридор можливого коливання обмінного курсу гривні до долара США (від 4,95 грн/дол. США до 5,7 грн/дол. США).

Порівняно з червневим Консенсус-прогнозом усереднене значення обсягу міжнародних валютних резервів дещо зменшилось на 0,6% до 33,9 млрд. дол. США, і більшість експертів припускають їх зниження порівняно з оцінками на 2008 рік (консенсусний показник на 2008 рік становить 37,5 млрд. дол. США).

⁶ Відповідно до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» дефіцит бюджету заплановано на рівні 17,4 млрд.грн. (1,4% від ВВП).

Як і в попередньому Консенсус-прогнозі, спостерігається значна розбіжність у кількісних прогнозах динаміки монетарних агрегатів. Приріст монетарної бази коливається в межах від 12% до 40% (усереднене значення – 25,9%), а приріст грошової бази – від 10% до 34% (консенсусний показник – 23,5%) (рис. 46). Але, в цілому організації вважають, що НБУ продовжуватиме проводити жорстку грошово-кредитну політику. Консенсусне значення приросту грошової бази порівняно з червневим прогнозом зменшилось на 1 в.п. до 23,5%, приросту грошової маси – навпаки, збільшилось на 3,2 в.п. до 25,9%. Усереднені значення приросту грошових агрегатів на 2009 рік на 4,1 в.п. та 6,4 в.п. відповідно нижчі прогнозованих на 2008 рік.

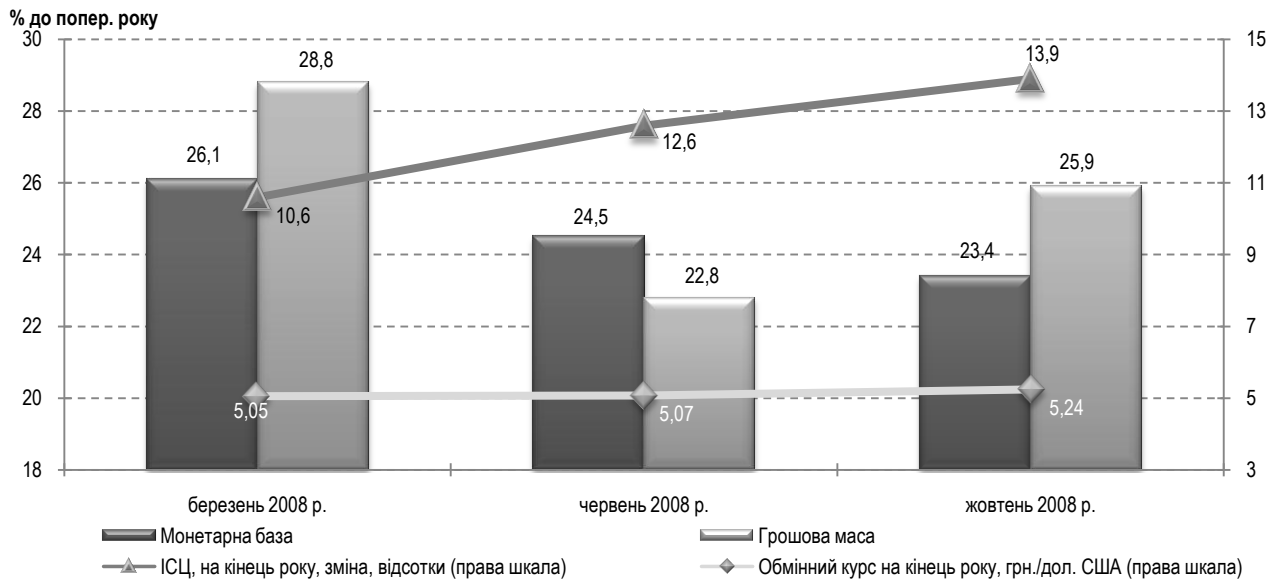

Рис. 46. Консенсус – прогноз показників грошово-кредитного та валютного ринків у 2009 році

РИЗИКИ НА 2008-2009 РОКИ

Пропонуємо до Вашої уваги консенсус-оцінку ризиків на 2008-2009 роки.

Експерти оцінювали ризики за двома критеріями: вірогідність реалізації конкретного ризику та вплив ризику на економіку України.

Оцінка реалізації ризиків та їх впливу на економіку України проводилась за наступною шкалою.

Оцінка вірогідності реалізації явища	Оцінка впливу явища на економіку України
значна ймовірність (50-60%%) прояву ризику – 4;	значний вплив – 4;
середня ймовірність (30-49%%) прояву ризику – 3;	помірний вплив – 3;
помірна ймовірність (10-29%%) прояву ризику – 2;	слабкий вплив – 2;
мала ймовірність (менше 10%) прояву ризику – 1;	незначний вплив – 1;
ризик не є вірогідним – 0.	немає впливу – 0.

На основі наданих матеріалів було розраховано інтегральну оцінку ризиків, як добуток оцінок вірогідності реалізації явища та впливу явища на економіку України, зважений на кількість респондентів.

З огляду на останні події, що відбуваються у світі, експерти суттєво змінили свої попередні оцінки ризиків. Так, якщо у березні та червні, найбільш значущим ризиком, експерти визначали високі інфляційні очікування населення та товаровиробників (з інтегральною оцінкою – 10), то за результатами опитування у жовтні найбільш вірогідним і впливовим виявився ризик підвищення вартості зовнішніх запозичень на тлі поглиблення кризи фінансової ліквідності на світових ринках (з інтегральною оцінкою 14 у 2008 році, 13 – у 2009 році). Тобто, знову змінився вектор оцінок ризиків із внутрішніх на зовнішні.

Протягом поточного року експерти поступово підвищували оцінки ризиків. Якщо у березні 2008 року інтегральна оцінка коливалась від 4 до 8, то у червні вона вже підвищилась до 6–10, а у жовтні – до 8–14. Хоча максимального значення інтегрального показника за шкалою оцінок (16) ще не досягнуто, більшість експертів оцінювали ризики (як вірогідності реалізації, так і впливу на економіку) за найвищою оцінкою – 4.

Ризики з високою інтегральною оцінкою у жовтні	2008	2009
Підвищення вартості зовнішніх запозичень на тлі поглиблення кризи фінансової ліквідності на світових ринках	14	13
Суттєве уповільнення темпів розвитку світової економіки	13	12
Падіння світових цін та попиту на ринку металопродукції	12	13
Посилення політичної нестабільності в Україні	13	10
Скорочення обсягів довгострокового кредитування	12	12
Зниження інвестиційної активності через посилення:		
світової фінансової кризи;	13	12
політичної напруги;	11	11
макроекономічних дисбалансів та критичного зростання інфляції	10	11
Недоотримання запозичень (як зовнішніх, так і внутрішніх)	11	11
Панічні настрої на внутрішньому фінансовому ринку, посилення кризи довіри до національної валюти	10	10

Рис. 47. Інтегральна оцінка ризиків на 2008-2009 роки у березні 2008 року

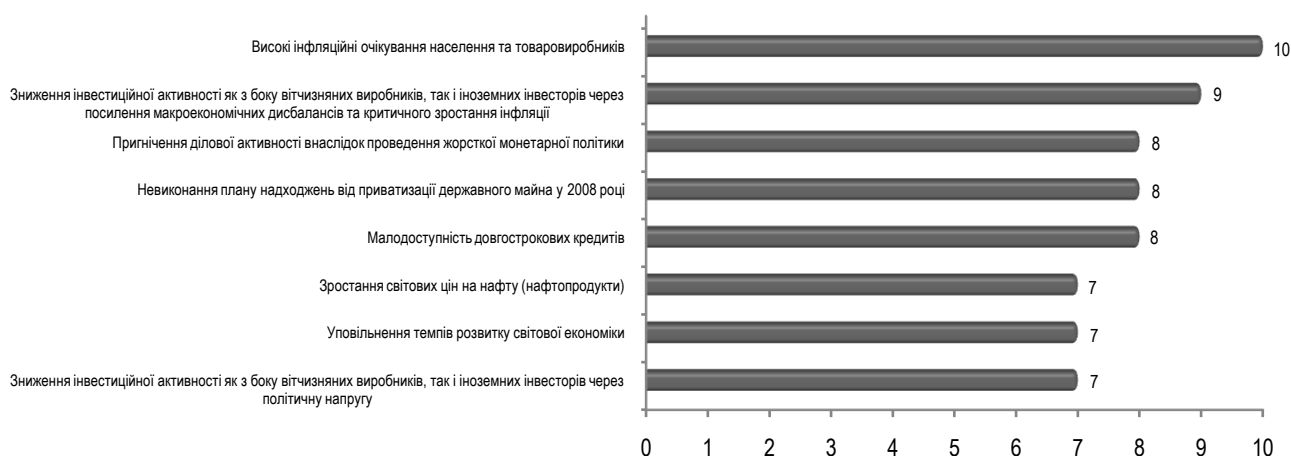

Рис. 48. Інтегральна оцінка ризиків на 2008-2009 роки у червні 2008 року

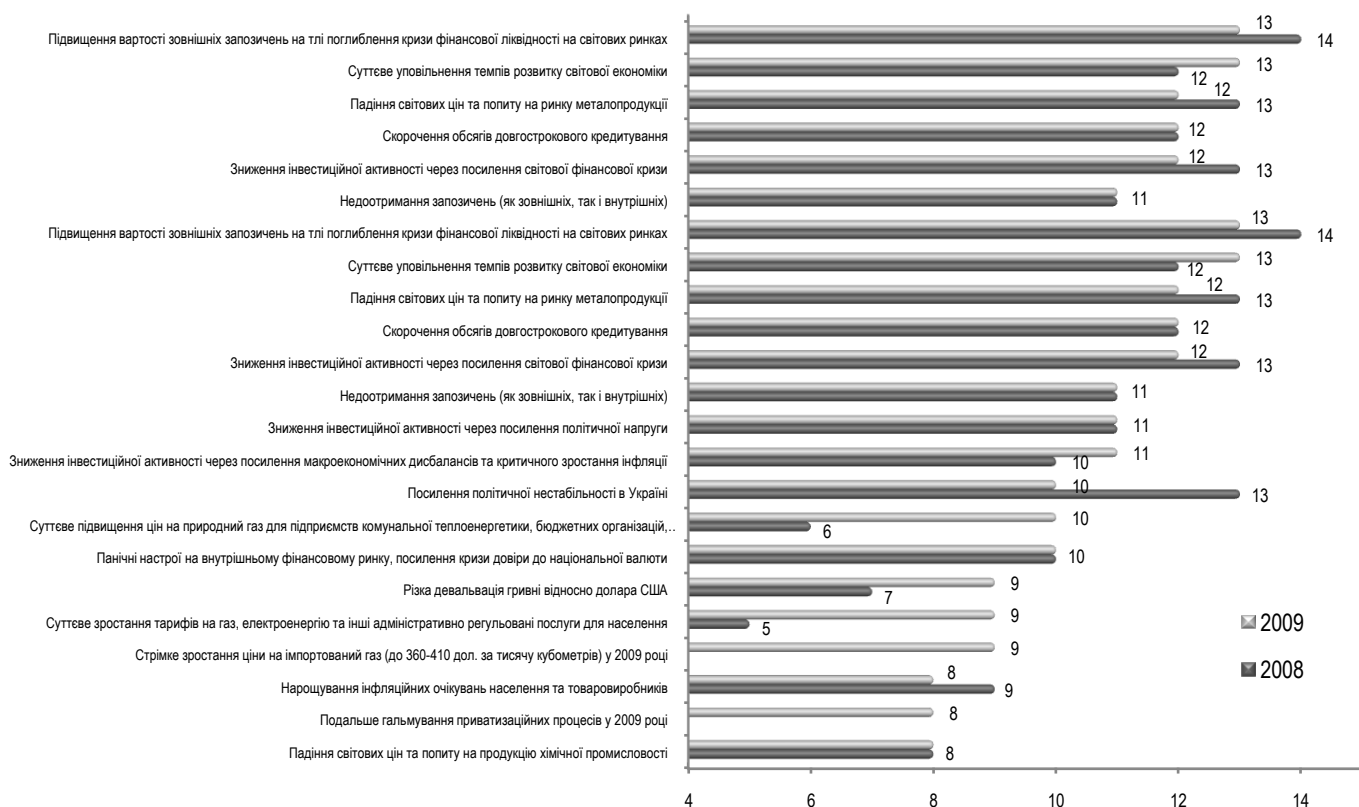

Рис. 49. Інтегральна оцінка ризиків на 2008-2009 роки у жовтні 2008 року

Таблиця 2.

**Консенсус-прогноз на 2008-2009 роки
(станом на жовтень 2008 року)**

Показник	2008	2009	2008		2009	
	Середнє		MIN	MAX	MIN	MAX
Реальний сектор	мільйони гривень					
Номінальний ВВП	983 955	1 229 809	926 830	1 017 400	1 170 274	1 290 000
Споживання	788 630	990 297	739 100	846 317	926 336	1 068 469
приватне	606 970	770 850	562 175	655 895	698 674	828 064
державне	184 808	232 794	172 900	206 786	208 022	259 868
Інвестиції	269 970	346 205	225 201	292 000	284 335	401 813
Валове нагромадження основного капіталу	270 434	347 553	253 577	308 139	317 681	401 369
приватного	201 651	258 268	229 725	263 592	283 268	354 401
державного	30 645	40 700	27 783	31 820	37 615	46 968
Чистий експорт	-73 918	-116 216	-56 742	-86 342	-77 794	-138 418
Валові національні заощадження	231 735	297 647	181 879	274 372	254 824	366 577
	індекс, рік до року					
Реальний ВВП	106,4	105,3	104,0	107,8	103,8	106,6
Споживання	110,6	108,5	107,2	112,9	106,3	111,4
приватне	114,2	110,8	108,2	119,1	105,8	113,5
державне	103,5	103,2	102,1	105,1	101,3	105,3
Інвестиції	111,6	109,1	106,3	116,9	105,2	113,1
Інфляція	індекс					
Дефлятор ВВП (середній за рік)	130,1	118,7	125,0	133,3	115,0	120,8
Індекс споживчих цін (середній за рік)	124,8	114,6	124,1	125,4	110,9	118,9
грудень до грудня попереднього року	120,4	113,9	118,2	123,5	109,7	121,2
Індекс цін виробників (середній за рік)	138,8	123,8	131,2	141,7	117,4	128,5
грудень до грудня попереднього року	140,0	118,6	126,0	145,1	115,0	123,0
Зовнішній сектор	млн. дол. США					
Рахунок поточних операцій	-12 591	-20 362	-8 346	-15 238	-7 811	-25 827
Обсяг експорту товарів та послуг	89 195	108 509	76 564	97 960	92 643	135 240
Обсяг імпорту товарів та послуг	-104 024	-131 263	-86 690	-109 400	-102 294	-153 000
Баланс доходів	-2 363	-2 979	-3 500	-1 218	-4 500	-1 565
Офіційні трансферти (нетто)	4 601	5 371	3 700	5 370	4 100	6 520
Сальдо рахунку операцій з капіталом	15 672	17 482	8 380	21 214	9 420	24 663
Прямі іноземні інвестиції	10 646	11 079	9 000	12 500	6 000	14 000
Зовнішній сектор	у відсотках до ВВП					
Рахунок поточних операцій	-6,3	-8,5	-4,2	-7,7	-3,5	-11,4
Обсяг експорту товарів та послуг	44,9	45,2	40,2	48,0	39,3	52,4
Обсяг імпорту товарів та послуг	-52,4	-54,7	-45,5	-55,0	-43,4	-59,4
Баланс доходів	-1,2	-1,2	-2,4	-0,6	-1,8	-0,6
Офіційні трансферти (нетто)	2,3	2,2	1,9	4,4	1,7	4,0

Показник	2008	2009	2008		2009	
	Середнє		MIN	MAX	MIN	MAX
Сальдо рахунку операцій з капіталом	7,9	7,3	4,9	10,8	4,0	10,3
Прямі іноземні інвестиції	5,4	4,6	4,5	6,0	2,3	5,8
Зовнішній сектор	у відсотках, рік до року					
Обсяг експорту товарів та послуг	139,8	121,3	120,0	154,7	106,9	138,1
Обсяг імпорту товарів та послуг	145,0	126,0	121,0	153,0	117,1	139,8
Обмінний курс, грн./дол. США						
Середній	4,96	5,13	4,90	5,10	5,00	5,40
Кінець періоду	5,05	5,24	4,85	5,30	4,95	5,70
Зведений бюджет	мільйони гривень					
Всі доходи	306 009	388 079	281 542	321 000	362 500	430 000
Всі видатки	316 631	404 906	297 252	335 000	379 900	445 000
Загальний баланс	-10 580	-17 269	-3 000	-17 100	-10 170	-24 527
Приватизація	2 607	7 496	490	15 065	1 000	13 700
Зведений бюджет	у відсотках до ВВП					
Всі доходи	31,1	31,6	29,1	32,0	29,7	33,3
Всі видатки	32,2	32,9	30,1	33,5	30,6	34,5
Загальний баланс	-1,1	-1,4	-0,3	-1,7	-0,8	-2,0
Приватизація	0,3	0,6	0,1	1,5	0,1	1,0
Гроші та кредит						
Монетарна база (на кінець періоду), млн. грн.	181 182	223 574	165 000	209 600	187 309	271 600
грудень до грудня попереднього року, %	27,7	23,4	17,0	47,9	10,0	34,0
Грошова маса (М3) (на кінець періоду), млн. грн.	524 281	660 308	482 914	575 000	572 572	760 000
грудень до грудня попереднього року, %	32,3	25,9	21,9	45,0	12,0	40,0
Середньозважена ставка за кредитами комерційних банків в національній валюті, % на кінець періоду	17,5	17,9	16,7	20,0	15,0	23,0
Міжнародні резерви НБУ, дол. млн.	37 466	33 864	32 963	42 000	30 262	42 000
Соціальні показники						
Населення, млн. осіб	46,1	45,9	46,0	46,4	45,7	46,1
зміни у % до попереднього року	99,2	99,5	99,3	99,9	99,3	99,9
Середня заробітна плата працівників, грн.	1 889	2 447	1 834	1 952	2 293	2 570
Наявні доходи населення, млрд. грн.	643	846	607	665	794	971
Наявні доходи населення, зміни у % до попереднього року	11,7	9,5	8,5	15,8	3,6	15,1

Таблиця 3.

**Динаміка консенсус-прогнозу на 2008 рік
(березень 2007 – жовтень 2008)**

Показник	березень 2007	липень 2007	жовтень 2007	відхилення (жовтень 2007/ липень 2007)	березень 2008	відхилення (березень 2008/ жовтень 2007)	червень 2008	відхилення (червень 2008/ березень 2008)	жовтень 2008	відхилення (жовтень 2008/ червень 2008)
Реальний сектор, мільйони гривень										
Номинальний ВВП	752 743	788 308	812 519	+3,1%	907 946	+11,7%	954 644	+5,1%	983 955	+3,1%
Споживання	599 708	622 292	640 299	+2,9%	716 855	+12,0%	769 541	+7,3%	788 630	+2,5%
Інвестиції	183 991	204 570	218 609	+6,9%	240 807	+10,2%	258 394	+7,3%	269 970	+4,5%
Чистий експорт	-24 393	-30 688	-37 053	+6 365	-49 556	+12 503	-73 514	+23 958	-73 918	+404
Валові національні заощадження	160 726	183 371	192 931	+5,2%	210 874	+9,3%	214 902	+1,9%	231 735	+7,8%
Індекс, рік до року										
Реальний ВВП	106,4	106,4	106,4	0 в.п.	106,1	-0,3 в.п.	106,0	-0,1 в.п.	106,4	+0,4 в.п.
Споживання	106,6	106,8	107,2	+0,4 в.п.	109,0	+1,8 в.п.	109,9	+0,9 в.п.	110,6	+0,6 в.п.
Інвестиції	110,6	111,0	112,0	+1 в.п.	112,2	+0,2 в.п.	112,2	0 в.п.	111,6	-0,6 в.п.
Інфляція, індекс										
Індекс споживчих цін (середній за рік)	108,9	109,2	110,9	+1,7 в.п.	118,0	+7,1 в.п.	125,5	+7,5 в.п.	124,8	-0,7 в.п.
грудень до грудня попереднього року	108,2	107,9	109,8	+1,9 в.п.	114,1	+4,3 в.п.	121,5	+7,4 в.п.	120,4	-1,1 в.п.
Індекс цін виробників (середній за рік)	110,7	111,8	114,1	+2,3 в.п.	120,8	+6,7 в.п.	133,1	+12,3 в.п.	138,8	+5,7 в.п.
грудень до грудня попереднього року	109,7	110,5	111,8	+1,3 в.п.	117,4	+5,6 в.п.	130,5	+13,1 в.п.	140,0	+9,5 в.п.
Зовнішній сектор, млн. дол. США										
Рахунок поточних операцій	-4 446	-6 112	-7219	+1107	-8 454	+1 235	-13 018	+4 564	-12 591	-427
Обсяг експорту товарів та послуг	64 495	70 015	69 467	-0,8%	77 355	+11,4%	81 042	+4,8%	89 195	+10,1%
Обсяг імпорту товарів та послуг	-69 922	-77 052	-77 569	+0,7%	-87 617	+13,0%	-95 905	+9,5%	-104 024	+8,5%
Прямі іноземні інвестиції	5 204	5 476	6 002	+ 526	9 463	+3 461	10 373	+910	10 646	+273
Зовнішній сектор, % до ВВП										
Рахунок поточних операцій	-3,0	-3,9	-4,5	+0,6 в.п.	-4,7	+0,2 в.п.	-6,7	+2,0 в.п.	-6,3	-0,4 в.п.
Обсяг експорту товарів та послуг	43,7	45,1	43,3	-1,8 в.п.	42,9	-0,4 в.п.	41,8	-1,1 в.п.	44,9	3,1 в.п.
Обсяг імпорту товарів та послуг	-47,4	-49,6	-48,3	-1,3 в.п.	-48,6	+0,3 в.п.	-49,5	+0,9 в.п.	-52,4	+2,9 в.п.
Прямі іноземні інвестиції	3,5	3,5	3,7	+0,2 в.п.	5,3	+1,6 в.п.	5,4	+0,1 в.п.	5,4	0 в.п.

Показник	березень 2007	липень 2007	жовтень 2007	відхилення (жовтень 2007/ липень 2007)	березень 2008	відхилення (березень 2008/ жовтень 2007)	червень 2008	відхилення (червень 2008/ березень 2008)	жовтень 2008	відхилення (жовтень 2008/ червень 2008)
Зовнішній сектор, % рік до року										
Обсяг експорту товарів та послуг	115,4	116,4	117,7	+1,3 в.п.	120,8	+3,1 в.п.	125,7	+4,9 в.п.	139,8	+14,1 в.п.
Обсяг імпорту товарів та послуг	116,0	117,5	119,2	+1,7 в.п.	124,4	+5,2 в.п.	132,6	+8,2 в.п.	145,0	+12,4 в.п.
Обмінний курс, грн./дол. США										
Середній	5,10	5,08	5,06	-0,4%	5,04	-0,4%	4,93	-2,2%	4,96	+0,6%
Кінець періоду	5,16	5,11	5,06	-1,0%	5,05	-0,3%	4,96	-1,8%	5,05	+1,8%
Зведений бюджет, мільйони гривень										
Всі доходи	243 945	259 780	267 998	+3,2%	294 362	+9,8%	309 533	+5,2%	306 009	-1,1%
Всі видатки	256 112	273 186	285 476	+4,5%	310 535	+8,8%	322 932	+4,0%	316 631	-2,0%
Загальний баланс	-12 167	-13 406	-17 478	+4 072	-16 173	-1 305	-14 372	-1 801	-10 580	-3 792
Приватизація	5 915	6 819	8 989	+2 170	13 091	+4 102	6 961	-6 130	2 607	-4 354
Зведений бюджет, % до ВВП										
Всі доходи	32,4	33,0	33,0	0 в.п.	32,4	-0,6 в.п.	32,4	0 в.п.	31,1	-1,3 в.п.
Всі видатки	34,0	34,7	35,1	+0,4 в.п.	34,2	-0,9 в.п.	33,8	-0,4 в.п.	32,2	-1,6 в.п.
Загальний баланс	-1,6	-1,7	-2,2	+0,5 в.п.	-1,8	-0,4 в.п.	-1,4	-0,4 в.п.	-1,1	-0,3 в.п.
Приватизація	0,8	0,9	1,1	+0,2 в.п.	1,4	+0,3 в.п.	0,7	-0,7 в.п.	0,3	-0,4 в.п.
Гроші та кредит										
Монетарна база										
(на кінець періоду), млн. грн.	145 285	145 991	158 284	+8,4%	182 100	+15,0%	183 225	+0,6%	181 182	-1,1%
грудень до грудня попереднього року, %	22,0	21,0	22,7	+1,7 в.п.	28,3	+5,6 в.п.	29,1	+0,8 в.п.	27,7	-1,4 в.п.
Грошова маса (М3)										
(на кінець періоду), млн. грн.	417 035	428 147	456 708	+6,7%	521 188	+14,1%	517 934	-0,6%	524 281	+1,2%
грудень до грудня попереднього року, %	25,2	26,7	27,6	+0,9 в.п.	31,6	+4,0 в.п.	30,7	-0,9 в.п.	32,3	+1,6 в.п.
Середня заробітна плата працівників, грн.	1 523	1 577	1 610	+2,1%	1 826	+13,4%	1 886	+3,3%	1 889	+0,1%

Таблиця 4.

**Динаміка консенсус-прогнозу на 2009 рік
(березень 2008 – жовтень 2008)**

Показник	березень 2008	червень 2008	відхилення (червень 2008/ березень 2008)	жовтень 2008	відхилення (жовтень 2008/ червень 2008)
Реальний сектор, мільйони гривень					
Номінальний ВВП	1 108 150	1 184 405	+6,9%	1 229 809	+3,8%
Споживання	872 004	960 301	+10,1%	990 297	+3,1%
Інвестиції	299 950	342 683	+14,2%	346 205	+1,0%
Чистий експорт	-64 581	-111 418	+46 837	-116 216	+4 798
Валові національні заощадження	265 366	274 802	+3,6%	297 647	+8,3%
Індекс, рік до року					
Реальний ВВП	106,0	105,5	-0,5 в.п.	105,3	-0,2 в.п.
Споживання	107,8	108,5	+0,7 в.п.	108,5	0 в.п.
Інвестиції	111,8	112,5	+0,7 в.п.	109,1	-3,4 в.п.
Інфляція, індекс					
Індекс споживчих цін (середній за рік)	111,6	114,6	+3,0 в.п.	114,6	0 в.п.
грудень до грудня попереднього року	110,6	112,6	+2,0 в.п.	113,9	+1,3 в.п.
Індекс цін виробників (середній за рік)	114,7	121,7	+7,0 в.п.	123,8	+2,1 в.п.
грудень до грудня попереднього року	113,4	116,3	+2,9 в.п.	118,6	+2,3 в.п.
Зовнішній сектор, млн. дол. США					
Рахунок поточних операцій	-12 097	-20 395	+8 298	-20 362	-33
Обсяг експорту товарів та послуг	92 134	100 342	+8,9%	108 509	+8,1%
Обсяг імпорту товарів та послуг	-105 529	-122 662	+16,2%	-131 263	+7,0%
Прямі іноземні інвестиції	9 710	11 590	+1 880	11 079	-511
Зовнішній сектор, % до ВВП					
Рахунок поточних операцій	-5,5	-8,6	+3,1 в.п.	-8,5	-0,1 в.п.
Обсяг експорту товарів та послуг	41,9	42,3	+0,4 в.п.	45,2	+2,9 в.п.
Обсяг імпорту товарів та послуг	-48,0	-51,7	+3,7 в.п.	-54,7	+3,0 в.п.
Прямі іноземні інвестиції	4,4	4,9	+0,5 в.п.	4,6	-0,3 в.п.
Зовнішній сектор, % рік до року					
Обсяг експорту товарів та послуг	118,3	123,0	+4,7 в.п.	121,3	-1,7 в.п.
Обсяг імпорту товарів та послуг	120,1	127,0	+6,9 в.п.	126,0	-1,0 в.п.
Обмінний курс, грн./дол. США					
Середній	5,04	5,00	-0,9%	5,13	+2,5%
Кінець періоду	5,05	5,07	+0,4%	5,24	+3,3%
Зведений бюджет, мільйони гривень					
Всі доходи	352 054	386 446	+9,8%	388 079	+0,4%
Всі видатки	370 439	405 464	+9,5%	404 906	-0,1%
Загальний баланс	-18 289	-19 690	+1 401	-17 269	-2 421
Приватизація	6 454	8 811	+2 357	7 496	-1 315
Зведений бюджет, % до ВВП					
Всі доходи	31,8	32,6	+0,8 в.п.	31,6	-1,0 в.п.
Всі видатки	33,4	34,2	+0,8 в.п.	32,9	-1,3 в.п.
Загальний баланс	-1,7	-1,6	-0,1 в.п.	-1,4	-0,2 в.п.
Приватизація	0,6	0,7	+0,1 в.п.	0,6	-0,1 в.п.
Гроші та кредит					
Монетарна база					
(на кінець періоду), млн. грн.	229 641	228 028	-0,7%	223 574	-2,0%
грудень до грудня попереднього року, %	26,1	24,5	-1,6 в.п.	23,4	-1,1 в.п.
Грошова маса (М3)					
(на кінець періоду), млн. грн.	671 060	635 860	-5,2%	660 308	+3,8%
грудень до грудня попереднього року, %	28,8	22,8	-6,0 в.п.	25,9	+3,1 в.п.
Середня заробітна плата працівників, грн.	2 322	2 480	+6,8%	2 447	-1,3%

Таблиця 5.

**Відхилення консенсус-прогнозів на 2008 та 2009 роки
(станом на жовтень 2008)**

Показник	консенсус-прогноз на 2008 рік станом на жовтень 2008	консенсус-прогноз на 2009 рік станом на жовтень 2008	відхилення (2009 від 2008)
Реальний сектор, мільйони гривень			
Номінальний ВВП	983 955	1 229 809	+25,0%
Споживання	788 630	990 297	+25,6%
Інвестиції	269 970	346 205	+28,2%
Чистий експорт	-73 918	-116 216	+42 299
Валові національні заощадження	231 735	297 647	+28,4%
Індекс, рік до року			
Реальний ВВП	106,4	105,3	-1,1 в.п.
Споживання	110,6	108,5	-2,0 в.п.
Інвестиції	111,6	109,1	-2,5 в.п.
Інфляція, індекс			
Індекс споживчих цін (середній за рік)	124,8	114,6	-10,2 в.п.
грудень до грудня попереднього року	120,4	113,9	-6,4 в.п.
Індекс цін виробників (середній за рік)	138,8	123,8	-15,1 в.п.
грудень до грудня попереднього року	140,0	118,6	-21,4 в.п.
Зовнішній сектор, млн. дол. США			
Рахунок поточних операцій	-12 591	-20 362	+7 771
Обсяг експорту товарів та послуг	89 195	108 509	+21,7%
Обсяг імпорту товарів та послуг	-104 024	-131 263	+26,2%
Прямі іноземні інвестиції	10 646	11 079	+433
Зовнішній сектор, % до ВВП			
Рахунок поточних операцій	-6,3	-8,5	+2,1 в.п.
Обсяг експорту товарів та послуг	44,9	45,2	+0,3 в.п.
Обсяг імпорту товарів та послуг	-52,4	-54,7	+2,3 в.п.
Прямі іноземні інвестиції	5,4	4,6	-0,7 в.п.
Зовнішній сектор, % рік до року			
Обсяг експорту товарів та послуг	139,8	121,3	-18,6 в.п.
Обсяг імпорту товарів та послуг	145,0	126,0	-19,0 в.п.
Обмінний курс, грн./дол. США			
Середній	4,96	5,13	+3,4%
Кінець періоду	5,05	5,24	+3,7%
Зведений бюджет, мільйони гривень			
Всі доходи	306 009	388 079	+26,8%
Всі видатки	316 631	404 906	+27,9%
Загальний баланс	-10 580	-17 269	+6 689
Приватизація	2 607	7 496	+4 888
Зведений бюджет, % до ВВП			
Всі доходи	31,1	31,6	+0,5 в.п.
Всі видатки	32,2	32,9	+0,7 в.п.
Загальний баланс	-1,1	-1,4	+0,3 в.п.
Приватизація	0,3	0,6	+0,3 в.п.
Гроші та кредит			
Монетарна база			
(на кінець періоду), млн. грн.	181 182	223 574	+23,4%
грудень до грудня попереднього року, %	27,7	23,4	-4,3 в.п.
Грошова маса (М3)			
(на кінець періоду), млн. грн.	524 281	660 308	+25,9%
грудень до грудня попереднього року, %	32,3	25,9	-6,4 в.п.
Середня заробітна плата працівників, грн.	1 889	2 447	+29,6%

Методологічні пояснення до таблиць 2, 3, 4 та 5:

- Агреговані номінальні величини розраховані як просте середнє суми відповідних показників, наданих усіма прогнозуючими організаціями-учасниками 'Консенсус прогноз' опитування.
- Для того, щоб середні (консенсусні) значення агрегованих номінальних величин дорівнювали сумі своїх компонент, середні значення структурних показників (таких, наприклад, як споживання та інвестицій) розраховано непрямо - за допомогою часток цих компонент від агрегованої величини. Наприклад, якщо є відомою середня вага споживання у ВВП, номінальне значення споживання дорівнюватиме добутку цієї ваги та значення середнього консенсусного ВВП, отриманого як просте середнє.
- Індекси розраховані як просте середнє суми відповідних показників, наданих усіма організаціями.
- Середні значення величин, що прогнозуються як відсоток від ВВП (зокрема, показники зовнішнього сектору та бюджету), розраховані як відношення середнього номінального значення показника до відповідного середнього значення ВВП. Показники, що прогнозуються у доларах США, розраховані як відсоток від ВВП з використанням усередненого середньорічного обмінного курсу.
- Темпи росту грошових агрегатів у прогнозі на 2008 рік (станом на жовтень 2008 року) розраховані як відношення простого середнього номінального значення, отриманого з експертних прогнозних показників учасників, до фактичного значення відповідного показника за 2007 рік, а на 2009 рік – як відношення простого середнього номінального значення, отриманого з експертних прогнозних показників учасників до відповідного прогнозного показника 2008 року.
- Середні значення сальдо рахунку поточних операцій розраховані як сума середніх значень статей рахунку. Середні значення дефіциту/профіциту бюджету розраховані як різниця між середніми значеннями доходів та видатків.

При підготовці консенсус-прогнозу організаціями-учасниками семінару були надані наступні матеріали:

- припущення прогнозу щодо економічної політики, яка проводитиметься у 2008-2009 роках, та деякі кількісні екзогенні параметри розвитку (наведені у таблиці 1);
- прогноз основних макроекономічних показників на 2008 та 2009 роки;
- додаткові текстові пояснення окремих організацій щодо припущень прогнозу;
- експертна оцінка ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюлетень Національного банку України / Щомісячне аналітично-статистичне видання НБУ. Випуски за 2005-2008 роки.
2. Платіжний баланс і зовнішній борг України Національного банку України / Щоквартальне аналітично-статистичне видання НБУ. Випуски за 2005-2008 роки.
3. Витрати і доходи домогосподарств України (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України) / Стат. бюлетень.– К.: Державний комітет статистики України. Випуски за 2001- 2006 роки.
4. Національні рахунки України за 2006 рік / Стат. збірник. – К.: Державний комітет статистики України.
5. Моніторинг макроекономічних та галузевих показників / Міністерство економіки України. – К.: ДГВП "Зовнішторгвидав України". – Випуск вересень 2008.
6. Соціальні індикатори рівня життя населення: Стат. збірник. – К.: Державний комітет статистики України, Випуски за 2001- 2006 роки.
7. Статистичний щорічник України. К.: В-во "Техніка". Випуски за 1999-2001 роки.
8. Статистичний щорічник України. К.: В-во "Консультант". Випуски за 2002-2006 роки.

Список використаних джерел – офіційних Веб-сторінок установ у мережі Інтернет:

<http://bank.gov.ua>

<http://www.me.gov.ua>

<http://metalltorg.ru>

<http://www.ukrstat.gov.ua>